

ZÁRÓJELENTÉS (2009. december 1.)

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/8. sz. melléklet **Hejő mente (HUBN20030)** **Natura 2000 terület fenntartási terve**

Készítette az KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság**
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32

Budapest 2009.

- A megbízó témafelelőse:* Pallag Orsolya
projektfelelős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály, Tájvédelmi és
Ökoturisztikai Osztály
- A megbízó projektasszisztense:* Vozár Ágnes tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály
- Az érintett nemzeti park igazgatóság kapcsolattartója:*
Schmotzer András
kutatási referens, BNPI
- Vállalkozó képviselője:* Göncz Annamária
projektvezető helyettes, VÁTI Nonprofit Kft.
- Vállalkozó szakmai témafelelőse:* Dr. Podmaniczky László
projektvezető, egyetemi docens SZIE KTI
- Vállalkozó projektasszisztense:* Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
- Felelős területi szakértő:* Kenyeres Zoltán
biológus, ACRIDA Bt.
- Területi szakértők:* Dr. Tóth Sándor
zoológus, magánkutató
Kassai Ferenc
zoológus, ACRIDA Bt.
Sáringer-Kenyeres Tamás
növényvédelmi szakmérnök, Pannónia Kft.
Dr. Szabó Szilárd
környezetvédelmi és környezetgazdálkodási
szakmérnök, egyéni vállalkozó
- Segítséget nyújtott:* Schmotzer András
kutatási referens, BNPI
- További szakértők, tervezők:* Dr. Skutai Julianna
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
Marticsek József
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, MME
Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Bodorkós Barbara
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
Dörömbözi Enikő
tervezőgyakornok, VÁTI Nonprofit Kft.
Fejes Ágnes
gyakornok, VÁTI Nonprofit Kft.
Sipos Balázs
gyakornok, SZIE KTI

Budapest, 2009. december

TARTALOMJEGYZÉK

<i>BEVEZETŐ</i>	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok	4
1. 5. Érintett települések	4
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	6
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	6
3. 2. Kezelési javaslatok	7
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	9
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	10
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	18
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	18
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	19
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	19
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	19
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	19
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	20
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	20
3. 3. 1. Agrártámogatások	20
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	20
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	21
3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	23
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	24
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	24
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	25
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	26
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	29
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	30
1. 1. Környezeti adottságok	30
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	30
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	30
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	30
1. 1. 4. Talajtani adottságok	31
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	31
1. 2. Természeti adottságok	32
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	35
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	42
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	42
1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	70
1. 3. Területhasználat	77

1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	77
1. 3. 1. 1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	84
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	84
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	84
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	85
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	86
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás	88
1. 3. 3. 5. Turizmus	88
1. 3. 3. 6. Ipar	88
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	88
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	88
2. Felhasznált irodalom	89
III. Mellékletek	90
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	91
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	92
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	93
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	-
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	94
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	95
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	96
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	97
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	98
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	99
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	100
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	101
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	102
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	103
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	104
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe	105
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	106
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	107
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	108
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	114
21. sz. melléklet: Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények	127
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	132
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	136
Ábrák, táblázatok	141
Digitális melléklet	141
IV. Natura 2000 fogalomtár	142

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészült 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi

és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat, melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készült az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra került a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyag rész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt. A megbízóval egyeztetett álláspont alapján a tervben az elfogadott észrevételek visszavezetésre kerültek.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Hejő mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

HUBN20030

1.3. Kiterjedés

463,08 ha¹

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Natura 2000 kód
Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510
*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	91E0

* kiemelt jelentőségű

Közösségi jelentőségű növényfaj

Nincs.

Közösségi jelentőségű állatfaj

Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>)	1032
--	------

* kiemelt jelentőségű

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzetipark-igazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

1.5. Érintett települések

Hejőbába, Nemesbikk, Hejőkürt

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban.

1.6. Jogi helyzet

A Hejő mente (HUBN20030) jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. A terület jelenleg nem áll természetvédelmi oltalom alatt, kezelési tervvel nem rendelkezik.

Egyéb védettségi kategóriák

Országos jelentőségű védett természeti terület: nincs. Ex lege védett lapterület nem található a területen.

Országos ökológiai hálózat: A terület az országos ökológiai hálózatban legnagyobb arányban, mint magterület (90,27 %) azonosított, ökológiai folyosóba a terület 7,85 %-a tartozik.

Egyéb nemzetközi védelemben részesülő terület: nincs.

Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (továbbiakban illetékes KöTeViFe)

Működési területében érintett nemzetipark-igazgatóság: Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban területében érintett NPI)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Vízgazdálkodási terv: A terület az Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság Sajó a Bódvával tervezési alegységébe tartozik. Társadalmi egyeztetés folyamatban.
- Vadgazdálkodási terv
- Körzeti erdőterv, erdőgazdálkodási üzemterv, erdőgazdálkodási terv
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megye 10/2009. (V. 5.) számú rendelettel jóváhagyott területrendezési terve

Településrendezési tervek:

- Hejőbába 2009. évi egyeztetés alatt
- Nemesbikk 2009. évi egyeztetés alatt
- Hejőkürt 2009. évi egyeztetés alatt

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX.11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

A tervezési terület élőhelyeinek veszélyeztetettsége kismértékű. Veszélyeztető tényezők: illegális fakivágás, vegyszerbemosódás a magasabb térszínen elhelyezkedő szántóterületekről az azokkal szorosan érintkező természetes élőhelyekre, égetés, túllegettetés. Lokálisan veszélyeztető tényezőként jelentkezik a gyepterületek becserjésedése, ill. a holt növényi anyag bizonyos fajok virágzását gátló mértékű felhalmozódása.

M52	Égetés
M32	Kaszálás elmaradása
S06	Szerves szennyezés
I24	Aranyvessző fajok terjedése

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A terület a természetes lefutású patakmeanderek és az azokhoz kötődő ligeterdők, valamint a kapcsolódó alluviális sík szántóként, kaszálással és/vagy legeltetéssel hasznosított, valamint nem hasznosított gyepterületeinek kijelölésével jött létre. Mivel az utóbbi gyepek több esetben nem kerültek bele a Natura 2000 kijelölésbe, több olyan részterület található, melynél – nem szerencsés módon – a védettség pusztán a patakmederre és az ahhoz kapcsolódó ligeterdőkre korlátozódik.

Természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő fenntartási stratégiaként a vizes élőhelyek vonatkozásában a vízfolyások medermorfológiájának megőrzése, vízborítás fenntartása, a ligeterdők érintetlenül hagyása nevezhető meg (utóbbiak esetében a kosárfonáshoz használt faanyag kivételével kapcsolatban is el kell érni, hogy a vágások ne koncentráltan jelentkezzenek).

A területen az égetést, mint területkezelési módszert meg kell szüntetni. Mocsárrétek esetében mozaikos kaszálás, magassárrétek esetében időnként tisztító kaszálás megvalósítása szükséges. A területen kis foltokon, de az invazív lágyszárúak (*Solidago canadensis*) már megjelentek, a kezelések elmaradása esetén az özöngyomok jelenléte komoly problémát fog okozni. A száraz gyepek kezelésére pásztoroló legeltetés (birka) javasolható, úgy alkalmazva, hogy a nyáj adott folton való jelenléte évente nem haladhatja meg a két hónapot.

A tervezési területen a szántóterületekre vonatkozó kezelési előírások (pl. vegyszerhasználat mérséklése) betartása e terület esetében kifejezetten fontos, ugyanis itt a szántóterületek szorosan kapcsolódnak a természetes élőhelyekhez, általában azoknál kissé magasabb térszínen helyezkednek el, vízfolyást biztosító morfológia mellett.

Ezek alapján a legfontosabb célok a tervezési terület közösségi ill. védett természeti értékeinek megőrzése érdekében:

- A területen élő védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló életközösség megőrzése.
- Azon közösségi jelentőségű fajok megőrzése, melyek több esetben Natura 2000 élőhelyek indikátor fajai is, így egyben esernyőfajnak is tekinthetők [tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), lápi póc (*Umbra crameri*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágócsík (*Cobitis elongatoides*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)].
- Azon közösségi jelentőségű fajok élőhellyel, táplálkozási területtel kapcsolatos igényeinek biztosítása, melyek vagy időszakosan, vagy az élőhelyek jelen állapotában rendkívül visszaszorultak vannak jelen [pl. mocsári teknős (*Emys orbicularis*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), kék vércse (*Falco vespertinus*), kis őrgébics (*Lanius minor*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), nagy kócsag (*Egretta alba*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), jégmadár (*Alcedo atthis*), közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)].
- A természetes és természet szerű élőhelyek megőrzése, fenntartása – különös tekintettel síksági pannon löszgyepekre, sík- és dombvidéki kaszálórétekre, enyves éger és magas kőrös alkotta ligeterdőkre és keményfás ligeterdőkre.

3. 2. Kezelési javaslatok

Kezelési javaslatok

A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

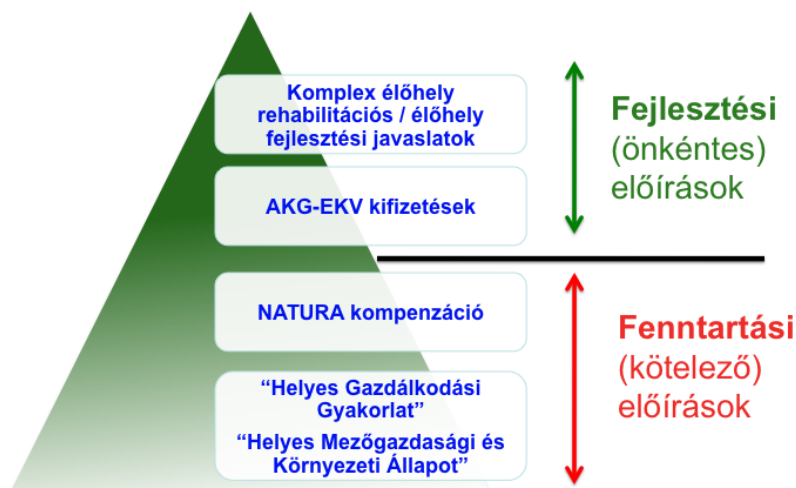
A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötöten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő terület egységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg a 17. sz. mellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát

használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatóak.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
 - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
 - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
 - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
 - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázat tartalmazza:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1 Egységes előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási

előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A. Gyeppek és füves területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE_2, KE_4, KE_5, KE_6

Gyepkekre és füves területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. ⁻² / B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások³

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások⁴

Kód	Megnevezés
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A biotikai értékek védelme érdekében természetbarát nádgazdálkodás támogatása javasolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

² Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve

³ Á-NER élőhely kódja és neve

⁴ A Natura 2000 területekre a teljes kezelési előíráslistát a 20. sz. melléklet tartalmazza

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Legeltetés esetén:

Kód	Megnevezés
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülekből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.

Kaszálás esetén:

Kód	Megnevezés
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Fejlesztési javaslatok

Legeltetés esetén

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.

GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY62	Kaszáló sarjűlegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

Kaszálás esetén

GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A térképezés során nádasként jelölt élőhelyek nagy része nádasodott gyep. Ezek fenntartó kezelésként mind a legeltetés, mind a kaszálás elfogadható (a fenntartási előírások betartásával).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE3 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A biotikai értékek védelme érdekében a természetes medermorfológiai, valamint a vízi és vízparti növényzet megtartása indokolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

A csatornák karbantartási munkálatai bizonyos szakaszokon a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság hozzájárulásával, természetvédelmi szempontok figyelembe vétele mellett (pl. fészkelési időben nincs kotrás, természetkímélőbb eljárások, térbeli korlátozások stb.) folytathatók.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE4 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) / D34 Mocsárrétek**

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.

GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A területkezelési javaslatokat az élőhelyspecifikus lepkefajok, a földön fészkelő madárfajok, valamint a faji és társulás szintű botanikai értékek megőrzésével kapcsolatos célkitűzések indokolják.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE5 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyeppek és magaskórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely-struktúra megőrzése, a cserjésedés féken tartása a kezelési egység területén leginkább juh-val történő mérsékelt legeltetéssel biztosítható.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE6 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / B5 Nem zombékoló magassásrétek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A kezelési egységhez tartozó élőhely-foltok biotikai értékeinek és élőhely-struktúrájának megőrzése kezelést nem igényel. 1–2 évente őszi tisztító kaszálást kell végezni, ezáltal biztosítva a felhalmozódott fűavar eltávolítását.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J2 Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők**

2. **91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) / J6 Keményfás ártéri erdők**

3. – / RA Öshonos fajú, elszórva álló fák csoportja, vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródó „fasorok”

4. – / P2a Üde cserjések

5. – / P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Érzékeny, vagy kis kiterjedésű erdőfoltok, melyeket az előfordulások, vagy a környező élőhelyek védelme érdekében érintetlenül kell hagyni.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE8 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / S2 Nemes nyárasok
2. – / RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megővésére.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A tájidegen fafajok állományait a tervezési terület általános természetességi állapotának javítása és a környező élőhelyek védelme érdekében át kell alakítani. Az átalakítást azonban fokozatosan, drasztikus beavatkozások nélkül kell végrehajtani, annak érdekében, hogy a természetvédelmi célú kezelés ne nyisson még több utat az inváziós fajok terjedésének.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE9 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / T1 Egyéves szántóföldi kultúrák
2. – / T6 Kistáblás mozaikok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető közép mély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, ola
SZ41	Fóliasátras és üvegházás termesztés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ42	Öntözés tilos.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A fenntartási javaslatok általános élőhelyvédelmi célokat szolgálnak. A tervezési területen a szántóterületekre vonatkozó kezelési előírások betartása e terület esetében kifejezetten fontos, ugyanis itt a szántóterületek szorosan kapcsolódnak a természetes élőhelyekhez, általában azoknál kissé magasabb térszínen helyezkednek el, vízfolyást biztosító morfológia mellett.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

3.2.3. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Nincs.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A megőrzendő fajok esetében a fenti élőhelykezelési előírások maradéktalan betartása az állományok zömének fennmaradását biztosítja. Néhány faj esetében azonban lehetőség van fajvédelmi intézkedésekre:

Szibériai nőszirm (*Iris sibirica*)

A kaszálások során a faj polikormonjait (előfordulásokat) kímélni kell, hogy biztosított legyen az egyedek sikeres termésérlelése. Az *Iris sibirica* csoportokat a túlzott avarfelhalmozódás megakadályozása érdekében néhány évente ősszel le kell vágni (kézi kaszálás!).

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Öreg, odvas fák megtartásával, mesterséges fészekodúk kihelyezésével, távvezetékek szigetelésével hagyományos területkezelési módok megtartásával biztosítható a faj védelme.

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.⁵

3.2.5.1. Faj szintű monitorozás

Amennyiben az indokolt, a fokozottan védett és Natura 2000 fajok ismert és potenciális előfordulásainak vizsgálatát szükséges elvégezni. A vizsálatok a későbbiekben rendszeresíthetőek lehetnek, például az NBmR protokollok alapján. Prioritásként javasolt kezelni a következő fajok vizsgálatát: tompa folyamkagyló, díszes légivadász, nagy tűzlepke, díszes tarkalepke, lápi póc és közönséges ürge.

3.2.5.2. Közösség szintű monitorozás

- Sík- és dombvidéki kaszálórétek; Enyves éger és magas köris alkotta ligeterdők; Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén élőhelyek, valamint *Agrostidetum stoloniferae* és *Salvio-Festucetum rupicolae* növény-társulások közösségi szintű vizsgálata az NBmR protokoll szerint.
- Szitakötő-, bogár-, lepke- és egyenesszárnyú közösségek monitorozása a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer protokollja szerint.

3.2.5.3. Élőhely szintű monitorozás

A rendelkezésre álló élőhelytérkép minősége erősen korlátozza a kezelések folt szintű meghatározását. A terület az ábrázoltnál lényegesen mozaikosabb, a foltok élőhelykategorizálása is helyenként elhibázott. A Natura 2000 területre vonatkozó pontos élőhelytérkép elkészítése mielőbb szükséges. A 2008-ban létrehozott Á-NÉR élőhely-térképet a

⁵ http://edktyf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

lehetőségek szerint rendszeres időközönként aktualizálni kell, amit célszerű a Natura 2000 összefoglaló ország-jelentésekhez igazítva elvégezni.

3.2.5.4. Területkezelések hatásainak monitorozása

A területen folyó kezelésekről a területhasználóknak célszerű eseménynaplót vezetniük Legeltetett, kaszált és kezeletlen gyepek összehasonlító vizsgálata. Indikátor taxonok: növényzet (cönológiai felvételezés), pókok, egyenesszárnyúak, lepkék, futóbogarak.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 (X.18.) a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló Kormány rendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyepterületeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

A 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38. § alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 (X.18.) a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló kormányrendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38. § alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euro/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- nem termelő beruházások
- erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím – melyek művelési ág váltással járó támogatások – csak abban az esetben teszik lehetővé Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban vannak.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka, hogy a területiségből eredő specialitásokat figyelembe véve képes megalapozni a szükséges kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- A jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- A jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- Élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell tartalmaznia, például a monitoring

rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- kötelező előírások
- ajánlott/elvárt előírások
- komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyep, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Kötelező szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása szükséges a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

A 1698/2005 EC rendelet 38. §-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 Kormány rendelet képezi a 38. § alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szinten meghatározott előírásokat a Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóknak be kell tartaniuk.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján, de a területi sajátosságok figyelembe vételével történt az előírások meghatározása. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve az adott Natura 2000 területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagy mértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, tervezési terület-szintű definiálását szolgálják.

3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-Európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
4 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2008. 12.- 2009.01. hó	4 Gazdálkodó
4 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.03.17.; 2009. 03.24.	Nemesbikk és Hejőbába Önkormányzata, 2 Falugazdász
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.04.01.	Természetvédelmi örök
Ötletbörze	emlékeztető	2009.07.01.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
Önkormányzati hirdetőtábla	önkormányzati igazolás, Hejőbába település honlapján megjelent meghívó és egyeztetési anyag	2009.08. hó	Hejőbábai Önkormányzat Nemesbikki Önkormányzat Hejőkürti Önkormányzat
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.08. és 11. hó	Területi államigazgatási szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.09.02.	Hejőbábai Önkormányzat Falugazdászok 9 Gazdálkodó
Újságcikk a helyi sajtóban	honlap hír	2009. 09. hó	Hejőbábai lakosság

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúzás segítségével, az érintett elemzést követően határoztuk meg. A Hejő-mente Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Hejőbába és Nemesbikk önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdászok, a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága, az Északerdő Dél-Bükki Erdészeti Igazgatósága, valamint az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Kisebb mértékben érintett a Bükkalja-Dél-Borsod Vízgazdálkodási Társulat, Hejőkürt önkormányzata, a Szőke Tisza Vadásztársaság, valamint a három település lakossága.

Az alábbiakban az érintettek ismertetésére kerül sor, hogy miként kapcsolódnak a Natura 2000 területhez:

- *Hejőbába Önkormányzata:* saját vagyongazdálkodásban lévő területek révén is érintett a Natura 2000-ben. A területrendezési tervben már a Natura 2000 területek figyelembevételével jelölték ki az ipari fejlesztésre szánt területet. Építésügyi szempontból az önkormányzat fontosnak tartja, hogy a Natura 2000 terület kijelölés állattartó telepek (juhodályok) működését ne nehezítse meg.
- *Nemesbikk önkormányzat:* kevés terület van az önkormányzat saját vagyongazdálkodásában, a Natura 2000 terület kijelölés egy kisebb erdőt és gyepterületet érint.
- *Gazdálkodók, falugazdász:* a Natura 2000 kijelölés révén mintegy 20 gazda közvetlenül érintett. Nagy részük növénytermesztéssel, kisebb részük juhtartással foglalkozik; az agrár-környezetgazdálkodási programban részt vesznek. Az AKG támogatásoknak köszönhetően kisebb fejlesztéseket is tudtak eszközölni az elmúlt években. A megkeresett gazdálkodók kevésbé ismerik a terület védett értékeit. A természetéről alkotott képüket jelentősen formálja az is, hogy a környéken számos ipari park és ipari jellegű létesítmény található (például Tiszai Vegyi Kombinát, AES és az ipari parkokban megtelepedett kisebb cégek, akik többnyire műanyag-és festékgyártással foglalkoznak), így területüket kevésbé tekintik értékesnek. A gazdálkodók mindezekig nem álltak kapcsolatban a BNPI munkatársaival.
- *Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (BNPI):*
A terület értékét mozaikossága adja: az égerlápós, bokorfüzes, nádas területek (például a Fehérnádi rész) között különböző gyeptársulásokat és erdőfoltokat (nyarasok és tölgyesek) találunk. Több védett és fokozottan védett faj található a területen. A legnagyobb problémát a még fennmaradt gyepterületek beszántása jelenti: a terület igényeinek az extenzív gazdálkodás felel meg sokkal inkább. A területen található erdők kezelésénél eddig elsősorban a gazdasági szempontok kerültek előtérbe, a Natura 2000 terület szempontjai háttérbe szorultak. További probléma még a vizes élőhelyek esetében, hogy az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság és a BNPI

között az érintett területek vízszintjéről több egyeztetésre volna szükség. Az özönnövények mind szélesebbkörű elterjedése is gondokat okoz (itt főleg a gyalogakácról van szó). A területnek mindezidáig – a BNPI többi területéhez viszonyítva – talán kevesebb figyelem jutott.

- *Mezőkövesdi Vízgazdálkodási Társulat*: A helyi közvélemény szerint a társulat nem az elvárásainak megfelelően takarítja a csatornákat és az árkokat, emiatt pedig a gazdák számos esetben nem is fizetnek a szolgáltatásokért.
- *Hejőkürt Önkormányzata*: a közigazgatási területnek csak igen csekély hányadát érinti
- *Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság*
- *A 3 település lakossága*: érintettségük két szempontból lehet említésre méltó: egyrészt a Natura 2000 hatálya alá eső kisparscellás szántók tulajdonosaiként, másrészt, mint a területre esetleg kijáró természetkedvelők. Mindkét szempontból a Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek bemutatása lehet kulcsfontosságú számukra. A Hejő-mente élővilágának felélesztése kapcsán a Miskolci Egyetemen nemrégiben kutatás indult néhány Hejő menti önkormányzattal együttműködésben, amelynek távlati célja a Hejő-patak rehabilitációja és „élővé” tétele.
- *Szöke Tisza Vadásztársaság*: mintegy 30 taggal a területen vadásztársaság működik. Apróvadás terület (öz, nyúl, fácán), autópálya alatt vadátjáró található.

A Natura 2000 terület kijelöléséről nem rendeztek korábban fórumot az érintett településeken. Ugyanakkor a Hejőbábai területrendezési terv készítéséhez kapcsolódó lakossági fórumon közvetett módon terítékre került a téma: módosítani kellett az ipari fejlesztésre szánt területek kijelölését.

A Natura 2000 terület kijelölés csak részben ismert az érintettek körében. A Natura 2000 mögött meghúzódó célok, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre bár kevésbé ismert, de ezek iránt az információk iránt egyértelmű igényüket fejezték ki az egyes érintettek.

A Natura 2000 terület fenntartása szempontjából az érintettek között érdekellentétet a vízszint szabályozása, valamint a még fennmaradt gyepterületek beszántása okozhat: a gyepfeltörések oka részben a szántó és gyepprogramok kifizetései közötti jelentős különbség. A területen található erdők kezelésénél eddig elsősorban a gazdasági szempontok kerültek előtérbe, a Natura 2000 program szempontjai háttérbe szorultak.

A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 terület kijelöléshez kapcsolódó előírásokhoz közvetlen előnyt nem kapcsol. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra, vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak, márcsak a terület ipari területekhez való közelsége miatt sem.

Az interjúk szerint a gazdálkodók nyitottak volnának a különféle Natura 2000 programokra, amennyiben a megélhetésük nem kerül ezáltal veszélybe; felmerült extra költségeiket megtérítik, és hosszú távú biztonságra számíthatnak.

Fontos szempontként merült fel az, hogy a természetvédelemmel járó közterheket a társadalom tagjai közösen viseljék. Így javasolták egyes érintettek, hogy a természetvédelmi öröket és a polgárőrséget erősítsék.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői folyamatosan konzultáltak. A konzorcium vezetői az FVM-mel (2008.11.03. Kis Zoltánnal), az MgSZH

Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartottak egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 4. §-a szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park-igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdasági érdekképviseleti szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztuk:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park-igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyongazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009.08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Hejőbába Község Önkormányzat	-
Nemesbikk Község Önkormányzat	-
Hejőkürt Község Önkormányzat	-
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	+
Észak-magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	-
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	+
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	-
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	-
Borsod-Abaúj-Zemplén Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	+
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kirendeltség	-
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Földhivatal	+
Miskolci Bányakapitányság	+
Észak-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal	-

A beérkezett véleményeket táblázatban került rögzítésre, feldolgozásra, és ezt követően a szakértői és megbízási mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítésre.

2. Egyeztető fórum: 2009. 09.02. Hejőbába, Művelődési Ház

Meghívottak	Megjelentek
Hejőbába Önkormányzata	2 fő
Nemesbikk Önkormányzata	-
Hejőkürt Önkormányzata	-
Gazdálkodók (17 fő)	9 fő
Falugazdászok (3 fő)	3 fő
Északerdő Dél-Bükk Erdészeti Igazgatósága	1 fő
Szőke Tisza Vadásztársaság	-
ÉKÖVIZIG, Miskolci Szakasz mérnökség	-
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	1 fő

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1. 1. Környezeti adottságok

1. 1. 1. Éghajlati adottságok

A tervezési terület a Sajó-Hernád-sík része, éghajlata mérsékelt meleg, száraz. Az ariditási index (H) a területen 1,17 és 1,25 közötti értékeket mutat. A csapadék évi összegének területi eloszlása 560 és 600 mm közötti (É-ről D felé csökken). Vegetációs időszakban 350 mm körüli csapadékhullás a megszokott. A hótakarós napok átlagos száma évi 38 körüli, az átlagos maximális hóvastagság 16–17 cm. Az évi középhőmérséklet 9,7–9,9 °C, míg a tenyészidőszaké 16,8–17,0 °C. Április 13–14 és október 13–14 között, azaz 182–184 napon át a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. A fagyoktól mentes időtartam 189–191 nap (ápr. 10 és okt. 18 között). A legmelegebb nyári napok maximum hőmérsékletének sokévi átlaga 34,6 °C. A téli abszolút hőmérsékleti minimumok átlaga -17,5 °C.

Az évi napsütés órák száma 1950 körüli, mely nyáron 780 óra, télen 180 óra. Az uralkodó szélirány É-ÉK-i. Az átlagos szélesség 2,5 m/s körüli.

1. 1. 2. Vízirajzi adottságok

A tervezési terület a Sajó és a Hernád közös hordalékkúp-síkságán helyezkedik el. Száraz, gyér lefolyású, vízhiányos terület. $L_f=1$ l/s.km²; $U=6\%$; $V_h=100$ mm/év. A terület fő vízfolyása a Hejő (44 km, 243 km²), mely a Sajóval párhuzamosan folyik a Tiszába, mellékvizei a Kulcsár-völgyi-patak (26 km, 70 km²), továbbá a Rigósi-főcsatorna (39 km, 148 km²). A Hejőn a kora nyár az árvizek időszaka, vízfolyáson jellegzetes a karsztos vízgyűjtő kiegyenlítő, tározó hatása. A Hejő (Hejő-főcsatorna) a Bükk-hegység lábánál, Miskolctapolcánál ered. Nitrogénben gazdag, melegvizű forrásként tör a felszínre. Hőmérséklete miatt télen sem szokott befagyni. A csekély esésű, feliszapolódott meder dél-délkelet irányban tart a Tisza irányába, majd Hejőkürt térségében a Holt-Tiszába torkollik. Útját ebben a holtmederben folytatja s végül az élő Tiszába fut. Vize posványos, oxigénben szegény. Maga a meder Hejőkeresztúrtól kezdve csatornásított. Több helyen kisebb, mesterséges medrek is csatlakoznak hozzá, melyek a lefolyástalan „csincések” lecsapolására szolgálnak. A vizsgált területen egyetlen ilyen csatorna lelhető fel, amely közvetlenül Hejőbába nyugati oldalán fut végig, majd Nemesbikk alatt csatlakozik a Hejőhöz. A Hejőhöz helyenként mederforrások is csatlakoznak. Ezek néhol bőséges vízhozamúak.

A talajvíz mélysége 2 m felett van. Mennyisége jelentős, általában 5–7 l/s.km²-re becsülik. Kémiai típusa főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. Keménysége 15–25 nk°. A rétegvíz mennyiségét 1–1,5 l/s.km² közötti értékekre becsülik. Az artézi kutak mélysége általában sekély, de onnan is tekintélyes vízhozamokat termelnek.

1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok

A tervezési területen a felsőpannóniai rétegekre átmenet nélkül települ a pleisztocén durva üledéke, amely a süllyedés miatt vastagon borítja be a korábbi képződményeket. A folyók teraszai Miskolc és Szikszó fölött elvégződnek, ill. belesimulnak a hordalékkúpba, amelynek anyaga a Sajótól Ny-ra kavicsos, K-re inkább finom üledékekből áll. A hordalékkúp építése az egész pleisztocénben tartott, s különösen a Sajó–Hernádtól Ny-ra rakódott le több rétegben sok kavicsos üledék. A holocénben a Sajó–Hernád saját hordalékkúpjába vésődött. A felszín

legelterjedtebb képződménye a folyóvízi kavics (gyakran homok és murva is kapcsolódik hozzájuk). A Sajó–Hernád árterén löszös-agyagos üledékek, ill. holocén öntésanyagok vannak a felszínen. Potenciális max. szeizmicitása 6–7° MS.

A Sajó-Hernád-sík kistáj 90 és 161 m közötti tszf-i magasságú hordalékkúp-síkság. D felé lejtő felszínének É-i része környezeténél alacsonyabban fekszik, míg középső és D-i, alacsonyodó része szigetszerűen 8–10 m magasra kiemelkedik. A területet a Sajó és a Hernád hordalékkúpja építi fel. Az egykori felszín a folyók eróziójának hatására alacsony völgyközi hátakkal tagolt, 5 m/km²-es átlagos relatív reliefű domblábi hátak, lejtők orográfiai domborzattípusába sorolható területté vált. A Sajó és a Hernád áltéri vidéke (Muhi-síkság) kis relatív reliefű hullámos, ill. enyhén hullámos síkság. Egyhangú felszíne löszös anyagokkal fedett.

1. 1. 4. Talajtani adottságok

A talajok jelentős része a folyók öntésanyagain képződött hidromorf és szikes talajokból, valamint a magasabb térszínek löszös anyagain kialakult csernozjomokból tevődik össze. Az áltéri allúviumon képződött öntés réti talajok területi részaránya ~30%. Mechanikai összetételük vályog vagy agyagos vályog. A VI. talajminőségi kategóriába tartoznak. A nagyobb (>4%) szervesanyag-tartalmú réti talajok az öntés réti talajokéhoz hasonló fizikai és kémiai jellemzőkkel bírnak, a kistáj területének ~12%-át fedik, ezek termékenységű besorolása az V. kategóriába tartozik.

A többnyire löszös anyagokon kialakult szikes talajképződmények egy-egy foltra korlátozódnak. A réti szolonyecok és a sztyepesedő réti szolonyecok területi előfordulása egyaránt 2%-nyi.

Főként a kistáj alsó harmadában (ide tartozik a tervezési terület is) a csernozjom talajok borítása válik jellemzővé. A réti talajképződményekhez közeli térszíneken a réti csernozjomok, a magasabb csatlakozó térszíneken alföldi mészlepedékes csernozjomok, a hegységelöterekhez csatlakozóan csernozjom-barna erdőtalajok keletkeztek. Mechanikai összetételük általában vályog, víz- és tápanyag gazdálkodásuk ezáltal kedvező, termékenységük III. és V. kategória közötti. A réti csernozjomoké a legkedvezőbb, az alföldi mészlepedékes csernozjomoké – fizikai féleségüktől függően – III. vagy IV., míg a csernozjom barna erdőtalajoké erősen savanyú kémhatásuk miatt az V. talajminőségi kategória. A területen lokálisan láptalajok is megjelennek. Feltételezhető, hogy a láptalajok kiterjedése a csatornásítást megelőzően jelentősebb volt, a kiszáradás miatt azonban a felhalmozódott tőzeg a levegő oxigénjével érintkezve bomlásnak indult.

1. 1. 5. Tájhasználat-változás

A magasabb fekvésű, ármentes térszíneken a potenciális vegetáció a sziki tatárjuharos tölgyes (*Galatello-Quercetum roboris* Zólyomi & Tallós 1967). Az alacsonyabban elterülő mélyedések, öblözetek növénytakarója kisebb arányban keményfaligetek (*Alnion incanae* Pawlowski in Pawlowski & Wallisch 1923), nagyobb arányban láperdők és lépserjések (*Alnetalia glutinosae* Tx. 1937) illetve bokorfüzesek és puhafaligetek (*Salicetalia purpureae* Moor 1958) állományaiból tevődhetett össze, nádas és magassásos (*Phragmiti-Magnocaricetea* Klika in Klika & Novak 1941) társulásokkal kiegészülve. Ez lehetett a vidék utolsó természetes állapota nagyjából a honfoglalás korában és az azt követő néhány száz évben. Ezt követően az emberek megtelepedése, települések létrehozása a környezetátalakító tevékenységek megindulását is eredményezte. Évszázadokon keresztül tartó fakivágás a fásszárú vegetáció visszaszorulását eredményezte. Az arra alkalmas területek szántóföldi művelésbe vonása a magasabb térszínekre egykor jellemző sztyeppnövényzet hírmondóit is

elpusztította. Csak foltokban maradtak meg gyepterületek, de ezeket is hosszú ideje intenzíven legeltetik, ill. kaszálják. Mélyebb fekvésű részekben soha nem voltak szántóföldek. A tölgy, kőris és éger alkotta erdők egyre csökkenő kiterjedése mellett teret nyertek a magassátrétek, szárazabb „magaslatokon” pázsitfűvek dominálta gyepek. Ezek hasznosítása folyamatos volt még a múlt században is. A fásszárú vegetáció felújulása nem következhetett be. Az állattartás részarányának csökkenése a legelők, és kaszálók részbeni felhagyását eredményezte. Ez lehetőséget nyújtott a potenciális vegetáció megjelenésének (ennek egyik megnyilvánulása, hogy az *Alnus glutinosa* az elmúlt húsz-harminc év folyamán látványosan terjed). Történt ez annak ellenére, hogy a múlt században végzett csatornásításnak köszönhetően a terület drasztikus vízvesztést szenvedett el. Természetvédelmi szempontból negatív, hogy több helyen (főképp hejőbábai területeken) a kiszáradt égerek, illetve keményfaligetek helyére nemes nyár ültetvényeket telepítettek (azonban a nemes nyár ültetvények alatt sokfelé a *Quercus robur* és az *Alnus glutinosa* újul). A lecsapolási munkálatokat követően a mélyebb fekvésű területeken is megjelentek a szántóföldek, melyek kiterjedése évről évre növekszik.

1.2. Természeti adottságok

A Natura adatbázis, a TIR adatbázis, az élőhelyterképezés, valamint jelen projekt adatai eltéréseket mutatnak az előforduló Natura 2000 területek vonatkozásában. Azon túl, hogy a tervezési terület a valóságban az ábrázoltnál jóval mozaikosabb élőhely-szerkezetű a Natura 2000 élőhelyekkel kapcsolatban az alábbiak rögzítendők.

- 3270 Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel élőhely nagyon töredékesen fordul elő.
- 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei a területen előforduló D34 ÁNÉR élőhelyek a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) Natura 2000 élőhely-kategóriába kerültek besorolásra.
- 6250 Síksági pannon löszgyepek élőhely, sem az annak ÁNÉR alapjául szolgáló H5a nem fordul elő a területen.
- 40A0 Szubkontinentális peripannon cserjések élőhely előfordulását a projekt keretében végzett élőhelyterképezés nem erősítette meg.

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása közösségi jelentőségű élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	8,1418	1,76
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	100,6737	21,88
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)	4,7809	1,02

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR élőhelyek szerint

Nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)	Terület	Terület
---	---------	---------

			aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	30,9806	6,73
B1b	Nádas úszólápok, lápos, tőzeges nádasok és télisásosok	4,3134	0,94
B5	Nem zsombékoló magassásrétek	84,488	18,37
BA	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok	15,0848	3,28
D34	Mocsárrétek	8,1418	1,77
J2	Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők	100,6737	21,89
J6	Keményfás ártéri erdők	4,7809	1,04
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	106,4356	23,14
P2a	Üde cserjések	3,5341	0,77
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	3,8222	0,83
RA	Őshonos fajú, elszórva álló fák csoportja, vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródó „fasorok”	1,0124	0,22
RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	5,738	1,25
S2	Nemes nyárasok	27,4297	5,96
T6	Kistáblás mozaikok	9,1543	1,99
T9	Kiskertek	0,0427	0,01
U10	Tanyák, családi gazdaságok	2,359	0,51

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NER)	
Kód	Név	Kód	Név
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	D34	Mocsárrétek
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	J2	Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>)	J6	Keményfás ártéri erdők
-	-	B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
-	-	B1b	Nádas úszólápok, lápos, tőzeges nádasok és télisásosok
-	-	B5	Nem zsombékoló magassásrétek

-	BA	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok
-	OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
-	P2a	Üde cserjések
-	P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
-	RA	Őshonos fajú, elszórva álló fák csoportja, vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródó „fasorok”
-	RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők
-	S2	Nemes nyárasok
-	T6	Kistáblás mozaikok
-	T9	Kiskertek
-	U10	Tanyák, családi gazdaságok

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

I)

Élőhely neve/kódja:	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>)
Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	1,76 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	8,1418 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Mocsárrétek <i>Á-NÉR2007 kód: D34</i> Összevont típusok, társulások: Tarackos-tippanos rét (<i>Agrostidetum stoloniferae</i> Soó (1940) 1968 [<i>Agrostetum albae</i>]) Az <i>Alopecurus pratensis</i>, az <i>Agrostis stolonifera</i> és a <i>Festuca arundinacea</i> állományalkotó. A <i>Dactylis glomerata</i>, a <i>Trifolium pratense</i>, a <i>Leontodon autumnalis</i>, a <i>Galium verum</i> jelenléte arról árulkodik, hogy ezek relatíve szárazabb állományok. Az állomány fajkészletét és dinamikáját tekintve ma csak részben tekinthető mocsárrétnek, részben gyomos üde gyeppel. Az élőhely típusban jellemző további fajok: <i>Ranunculus acris</i>, <i>Trifolium repens</i>, <i>Taraxacum officinale</i>, <i>Potentilla reptans</i>, <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Pimpinella saxifraga</i>, <i>Plantago major</i>, <i>Plantago media</i>. Az állományokat rendszeresen kaszálják.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (1,3813 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (4,6388 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>M31 – Helytelen módon végzett kaszálás (lokálisan) T21 – Kiszáradás (lokálisan)</p>

II)

Élőhely neve/kódja:	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)
Élőhely kódja:	91E0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	21,88 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	100,6737 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők <i>A-NÉR2007 kód: J2</i> Összevont típusok, társulások: Éger-kőris láperdő (<i>Fraxino pannonicae-Alnetum</i> Soó et Járai-komlódi in Járai-Komlódi 1958); Füzes mocsárerdők</p> <p>A lombkoronaszintet az <i>Alnus glutinosa</i> és a <i>Fraxinus angustifolia</i> uralja (sok helyen a <i>Salix alba</i>). Jó növekedésű, vitális egyedek alkotják az állományokat. A cserjeszintben a <i>Frangula alnus</i> és a <i>Crataegus monogyna</i> érdemel említést. A gyepszint fajkészlete szegény. Jelen van a <i>Brachypodium sylvaticum</i> és a <i>Geum urbanum</i>, mint erdei fajok. Emellett sokszor tömeges a <i>Rubus caesius</i>. Az illegális fakivágások nyomán felszaporodnak a gyomok: <i>Arctium lappa</i>, <i>Galium aparine</i> stb. Jól látszik, hogy az állományok szárazodnak, így a talajban és a talajfelszínen felhalmozódott szerves anyagok bomlásnak indultak. Ezt jelzi a nitrofil fajok megjelenése (<i>Urtica dioica</i>, <i>Sambucus nigra</i>).</p> <p>Az erdő jellemző fajai a lomb- és cserjeszintben az <i>Alnus glutinosa</i>, <i>Fraxinus angustifolia</i>, <i>Salix alba</i>, <i>Salix fragilis</i>, a cserjeszintben a <i>Frangula alnus</i>, <i>Rubus caesius</i>, <i>Sambucus nigra</i>. A gyepszintben a jó vízellátottságú, mélyebb fekvésű foltokon, jó vízellátottságú helyeken, erdő alá szorult magassásos foltok is jellemzőek: <i>Carex acutiformis</i>, <i>Carex pseudocyperus</i>. A 2008-ban készült térképezés <i>Urtica kioviensis</i> előfordulását is jelzi (az adat ellenőrizendő).</p> <p>A kiszáradás miatt az élőhely nem csak a láp, de már a mocsárerdő jellegét is kezdi elveszíteni. A területen az inváziós fajok jelenléte ma még nem észlelhető, de esetleges megjelenésük várható.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot (~28,2517 ha); D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (51,5968 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (8,1754 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T21 – Kiszáradás (lokálisan)

III)

Élőhely neve/kódja:	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>)
Élőhely kódja:	91F0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	1,02 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	4,7809 ha
Élőhely jellemzése:	Keményfás ártéri erdők <i>Á-NÉR2007 kód: J6</i> Összevont típusok, társulások: <i>Fraxino pannonicae-Ulmetum</i> Soó in Aszód 1935 corr. 1963 Középkorú, meglehetősen homogén korösszetételű állomány. A <i>Quercus robur</i> dominanciája jellemző, de mellette jelen van még a <i>Fraxinus excelsior</i> , az <i>Ulmus minor</i> , az <i>Acer campestre</i> . A cserjeszintet <i>Cornus sanguinea</i> , <i>Crataegus monogyna</i> , <i>Euonymus europaeus</i> , <i>Sambucus nigra</i> alkotja. A gyepszintben a <i>Brachypodium sylvaticum</i> , <i>Urtica dioica</i> és a <i>Rubus caesius</i> által fedett foltok gyakoriak. A <i>Carex sylvatica</i> , <i>Epipactis helleborine</i> , <i>Polygonatum latifolium</i> a természetközeli állományokkal mutatnak kapcsolatot. A <i>Sambucus nigra</i> , az <i>Urtica dioica</i> és a <i>Rubus caesius</i> megjelenése az állományok zavarására utal, a degradálódást jelzik. A degradáció mértéke ennek ellenére nem mondható jelentősnek.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T21 – Kiszáradás (lokálisan) F00 – Erdőgazdálkodás (lokálisan)

A tervezési területen előforduló egyéb fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1)

Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

Á-NÉR2007 kód: **B1a**

A *Phragmites australis* dominálta élőhely-foltok. Csak sok csapadék esetén, hóolvadás után és belvizes években vízborításosak; egyébként száraz állapotúak. Meglehetősen fajszegény élőhelyfoltok. A *Phragmites australis* mellett csak szálanként jelenik meg a *Carex acutiformis*, a *Carex elata* és a *Lythrum salicaria*.

Összevont típusok, társulások: *Phragmitetum communis* Soó 1927 em. Schmale 1939

Élőhely típusban jellemző fajok: *Phragmites australis*, *Carex acutiformis*, *Calystegia sepium*, *Lathyrus palustris*, *Lythrum salicaria*, *Lysimachia vulgaris*, *Poa trivialis*, *Thalictrum lucidum*, *Solanum dulcamara*.

Élőhely területi aránya: **6,73 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **30,9806 ha**

2)

Nádas úszólápok, lápos, tőzezes nádasok

Á-NÉR2007 kód: **B1b**

A *Phragmites australis* egész évben vízben álló állományai. A vízborítás posványos pangóvizet jelent. A nád magas növekedésű, vitális. Előfordulási helyein az élőhelytérképező szerint rendszerint nagy tömegben van jelen az *Urtica kioviensis*. (Az adat ellenőrizendő)

Összevont típusok, társulások: *Phragmitetum communis* Soó 1927 em. Schmale 1939

Élőhely típusban jellemző fajok: *Phragmites australis*, *Urtica kioviensis*.

Az állományok lassan kiszáradnak, így B1a-vá átalakulásuk várható.

Élőhely területi aránya: **0,94 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **4,3134 ha**

3)

Nem zsombékoló magassásrétek

Á-NÉR2007 kód: **B5**

Alapvetően sásfajok (*Carex acutiformis*, *Carex elata*) uralta mocsaras élőhely, de helyenként jelentős a kétszikű fajok jelenléte is (*Lythrum salicaria*, *Lycopus europaeus*, *Symphytum officinale*, *Valeriana officinalis* stb.). Előfordulásain nyárra általában kiszárad. A *Carex elata* helyenként zsombékol.

Összevont típusok, társulások: *Caricetum acutiformis* Egger 1933

Élőhely típusban jellemző fajok: *Carex elata*, *Carex acutiformis*, *Carex vulpina*, *Lythrum salicaria*, *Lycopus europaeus*, *Symphytum officinale*, *Valeriana officinalis*, *Stachys palustris*, *Iris pseudacorus*.

Élőhely területi aránya: **18,37 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **84,488 ha**

4)

Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok

Á-NÉR2007 kód: **BA**

A lecsapolási céllal létesített csatorna, illetve a csatornásított Hejő vizében hínárként a *Lemna minor* mindenütt jelen van. További jellemző növényfajok: *Oenanthe aquatica*, *Lycopus europaeus*, *Symphytum officinale*. Lokálisan a *Phragmites australis* és a *Typha latifolia* alkot monodomináns foltokat. A parti zónában a sások (*Carex elata*, *Carex acutiformis*) uralma

jellemző. Ez az élőhelyfolt magassásrét jellegét erősíti. Lokálisan a degradáltság jele, hogy egyes zavarástűrő gyomok is megjelennek, mint az *Arctium lappa*, vagy a *Cirsium arvense*. Egyetlen helyen tapasztalható inváziós faj jelenléte (*Elaeagnus angustifolia* telepítés közvetlenül a csatorna partján). Szembetűnő a fásszárú cserje és fajok megjelenése: *Cornus sanguinea*, *Populus alba*, *Salix fragilis* stb. Ez arra enged következtetni, hogy az élőhelyfolt RB (Puhafás pionír és jellegtelen erdő) élőhely irányába változik.

Összevont típusok, társulások: *Lemnetum minoris*; *Phragmitetum communis*; *Typhetum latifoliae*; *Oenanthe aquatica-Rorippetum amphibiae*; *Caricetum acutiformis* fragmentumok
Élőhely típusban jellemző fajok: *Carex acutiformis*, *Glyceria maxima*, *Lemna minor*, *Lycopus europaeus*, *Lysimachia vulgaris*, *Oenanthe aquatica*, *Phragmites australis*, *Symphytum officinale*, *Typha latifolia*.

Ahol a csatornát magassásrét kíséri, ott jelentős mértékű a sások által képzett holtavar felhalmozódása, amely valószínűleg a társulás stabilitását eredményezi. Ennek ellenére a beerdősülési folyamat kezdeti stádiumát ismerhetjük fel. A víztest erősen feliszapolódik, lassan feltöltődik, így a hínárnövényzet visszaszorul és helyét *Phragmites*, *Typha* vagy *Glyceria* állományok veszik át.

Élőhely területi aránya: **3,28 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **15,0848 ha**

5)

Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

Á-NÉR2007 kód: **OC**

Állományait az *Arrhenatherum elatius* uralja. Emellett számos más, különböző cönológiai igényű faj jelenléte jellemző (*Alopecurus pratensis*, *Briza media*, *Equisetum arvense*, *Filipendula ulmaria*, *Knautia arvensis*, *Ononis spinosa*, *Salvia pratensis*, *Verbascum phoeniceum*, *Stachys palustris*, *Dactylis glomerata*), melyek többsége a szárazabb termőhelyekhez kötődik. Az állományok rendszerint magassásrétekekkel körülvéve fordulnak elő. Valószínűleg felülvetett gyepek.

Összevont típusok, társulások: Igen kevert fajkészletű, teljesen generalista fajok uralta, gyakran gyomos, zavart vagy regenerálódó másodlagos szárazgyep vagy magaskórós (pl. felhagyott szántó, degradált legelő, rendszeresen taposott, agyonkaszált, túllegettetett, gyakran felégetett, megszaggatott jellegtelen szárazgyep, városszéli, majorszéli zavart gyep, magaskórós, felhagyott bánya)

Élőhely típusban jellemző fajok: *Arrhenatherum elatius*, *Briza media*, *Knautia arvensis*, *Cirsium arvense*, *Elymus repens*

Élőhely területi aránya: **23,14 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **106,4356 ha**

6)

Üde cserjések

Á-NÉR2007 kód: **P2a**

Salix cinerea állományok és magassásrétek mozaikja.

Összevont típusok, társulások: *Berulo-Salicetum cinereae*; *Caricetum acutiformis* mozaik

Élőhely típusban jellemző fajok: *Salix cinerea*, *Sanguisorba officinalis*, *Carex acutiformis*, *Lysimachia vulgaris*, *Calamagrostis epigeios*

A vízhiányos állapot miatt valószínűtlen, hogy J2-vé fejlődjenek ezek az állományok. Legjobb esetben is csak RB kialakulása várható a helyükön.

Élőhely területi aránya: **0,77 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,5341 ha**

7)

Galagonyás-kökényes-borókás cserjések

Á-NÉR2007 kód: **P2b**

Állományai rendszerint a nemes nyárasokat, utakat, szántóföldeket kísérik. Kevés fajból álló, sűrű bozótosok. A gyepszint nagyon fajszegény. A cserjék alól felnő néhány nagyobb termetű fásszárú is (*Quercus robur*, *Salix fragilis*, *Ulmus minor*).

Összevont típusok, társulások: *Pruno spinosae-Crataegetum* Soó (1927) 1931

Élőhely típusban jellemző fajok: *Cornus sanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Brachypodium sylvaticum*, *Erigeron annuus*

A *Quercus robur*, az *Ulmus minor*, a *Salix fragilis* újulása arra enged következtetni, hogy valamilyen erdőtársulássá alakulhatnak át ezek a töviskesek. Szegélyszerű megjelenésűek.

Élőhely területi aránya: **0,83 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,8222 ha**

8)

Őshonos fajú, elszórvva álló fák csoportja, vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródó „fasorok”

Á-NÉR2007 kód: **RA**

Quercus robur-ral telepített útmenti fasor, melynek aljnövényzetét a környező birkalegelő fajai adják.

Összevont típusok, társulások: –

Élőhely típusban jellemző fajok: *Quercus robur*, *Festuca pseudovina*, *Elymus repens*

Nem újul a tölgy, ezért a fasor kivágása esetén az élőhelyfolt területe a szomszédos H5a gyepet egészítené ki, annál is inkább, mivel aljnövényzete a környező birkalegelő fajaiból tevődik össze.

Élőhely területi aránya: **0,22 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **1,0124 ha**

9)

Puhafás pionír és jellegtelen erdők

Á-NÉR2007 kód: **RB**

Jellegtelen, elsősorban *Salix fragilis* alkotta élőhelyfolt. Degradáltságát jelzi a gyomfajok elszaporodása (*Cirsium arvense*, *Galium aparine*, *Urtica dioica*) és a *Robinia pseudo-acacia* megjelenése. Az aljnövényzetben egyébként mocsári fajok dominálnak (*Carex acutiformis*, *Glyceria maxima*, *Iris pseudacorus*, *Symphytum officinale*).

Összevont típusok, társulások: Mocsaras területeken spontán kialakult füzesek és nyarasok.

Élőhely típusban jellemző fajok: *Salix fragilis*, *Galium aparine*, *Carex acutiformis*, *Glyceria maxima*, *Iris pseudacorus*, *Symphytum officinale*, *Lysimachia nummularia*, *Poa trivialis*

A kiszáradás miatt a mocsári növényzet visszaszorulása és a gyomnövényzet dominánssá válása figyelhető meg.

Élőhely területi aránya: **1,25 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **5,738 ha**

10)

Nemes nyárasok

Á-NÉR2007 kód: **S2**

A *Populus* × *euramericana* (?) ültetvényei. Legtöbb állománya már vágásérett. Valószínűsíthető, hogy keményfás ártéri erők helyére telepítették, mivel újul bennük a *Quercus robur* és a *Frangula alnus*. A gyepszint még őriz néhány erdei fajt (*Angelica sylvestris*, *Brachypodium sylvaticum*, *Elymus caninus*).

Összevont típusok, társulások: Igen kevert fajkészletű, teljesen generalista fajok uralta, gyakran gyomos, zavart gyeper vagy magaskórós.

Élőhely típusban jellemző fajok: *Populus × euramericana*, *Brachypodium sylvaticum*, *Rubus caesius*, *Elymus repens*

Élőhely területi aránya: **5,96 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **27,4297 ha**

11)

Kistáblás mozaikok

Á-NÉR2007 kód: **T6**

Kisebb részben tők, nagyobb részben búza, kukorica, néhol napraforgó, lucerna földek váltakoznak a kisparcellákon.

Összevont típusok, társulások: Nem tipizálható gyomnövényzet.

Élőhely típusban jellemző fajok: *Amaranthus retroflexus*, *Ambrosia artemisifolia*, *Capsella bursa-pastoris*, *Helianthus annuus*, *Triticum aestivum*, *Zea mays*

Ezeket az „élőhelyfoltokat” nyilván az évről évre végzett szántás és vetés tartja fenn. Ennek elmaradása esetén a szántóföldi gyomnövényzet borítaná el a fiatal parlagot. Feltételezhető, hogy évtizedek leforgása alatt OB vagy OC élőhellyé, azután P2a, P2b vagy P2c élőhellyé alakulnának. Esetlegesen kifejlődhet a környező foltokra jellemző J2 élőhely, de ez nagyon hosszú ideig tartó, emberi beavatkozás nélküli fejlődést feltételez. Mindennek a lehetősége már csak azért sem zárható ki, mert ezek a szántóföldek kis kiterjedésűek, elszórtan helyezkednek el, és közvetlen közelükben megvannak a propagulum bázisok.

Élőhely területi aránya: **1,99 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **9,1543 ha**

12)

Kiskertek

Á-NÉR2007 kód: **T9**

A külön-külön háztartáshoz tartozó néhány tíz négyzetméteres kiskertek mozaikja. Jellemzően zöldség és gyümölcsstermesztés folyik ezen a területen.

Összevont típusok, társulások: Nem tipizálható gyomnövényzet.

Élőhely típusban jellemző fajok: *Amaranthus retroflexus*, *Capsella bursa-pastoris*, *Elymus repens*

Alulhasználat vagy a művelés alól való kivonás esetén erőteljes elgyomosodás várható, ami a környező élőhelyfoltokat is veszélyeztetheti.

Élőhely területi aránya: **0,01 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,0427 ha**

13)

Tanyak, családi gazdaságok

Á-NÉR2007 kód: **U10**

Épületegyüttes akollal, lakóházzal, mezőgazdasági gépekkel. Az itt tartott birkák taposása és trágyázása a növénytakaró teljes pusztulását okozza.

Összevont típusok, társulások: Nem tipizálható gyomnövényzet

Élőhely típusban jellemző fajok: *Elymus repens*, *Triticum aestivum* (cult.), *Ambrosia artemisifolia*

Ha az állatállomány eltűnne a területről minden bizonnyal ruderalis és nitrofil gyomnövényzet jelenne meg. Az adventív és inváziók megtelepedésére is jó eséllyel számíthatnánk.

Élőhely területi aránya: **0,51 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,359 ha**

1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A tervezési területen nem találhatók.

1. 2. 3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő, illetve hogy a 2009. évi terepi felmérések ezt miként módosították. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő faj		
Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i> Philipsson)	HD II.	V
Közösségi jelentőségű, nem jelölő fajok		
Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i> (Sélys-Longchamps))	HD II.	V
Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i> (Fourcroy))	HD II. és IV.	V
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i> Linnaeus)	HD II.	V
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i> Haworth)	HD II.	V
Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i> Linnaeus)	HD II.	V
Lápi póc (<i>Umbra crameri</i> Walbaum)	HD II.	FV
Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i> Linnaeus)	HD II.	V
Vágócsík (<i>Cobitis elongatoides</i> Bacescu et Maier)	HD II.	V
Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i> Linnaeus)	HD II. és IV.	V
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)	HD III.	V
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i> Linnaeus)	HD II. és IV.	V
Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i> , Linnaeus)	HD II. és IV.	V
Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i> , Borkhausen)	HD II.	V
Nagy patkósdenevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i> , Schreber)	HD II. és IV.	FV
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i> Linnaeus)	BD I.⁶	FV

⁶ A teljesség igényével a közösségi jelentőségű madárfajokat is szerepeltetjük a természetmegőrzési területeken. A hatósági eljárásoknál viszont a természetmegőrzési területeken a madárvédelmi irányelv nem releváns.

Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i> Linnaeus)	BD I.	FV
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus))	BD I.	FV
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus)	BD I.	V
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i> Linnaeus)	BD I.	V
Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus)	BD I.	FV
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i> Linnaeus)	BD I.	FV
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i> , Linnaeus)	BD I.	V
Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i> , Linnaeus)	BD I.	V
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i> , Linnaeus)	BD I.	FV
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i> Linnaeus)	BD I.	V

Jelölő faj**I)**

Faj neve:	Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i> Philipsson)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Az előfordulások feltérképezésére a projekt során nem volt mód.
Állomány nagyság (jelöléskor):	500 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a projekt során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány aktuális méretének felmérésére a projekt során nem volt mód.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Korábban Európa szerte gyakori faj volt, de a vízszennyezések miatt napjainkra nagyon megritkult. Előfordulása főképp a keskeny, tiszta vizű, homokos medrű patakokban jellemző. A vízszennyezésekre kifejezetten érzékeny.
Faj veszélyeztetettsége:	A jelenlegi használat mellett nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Vízfolyások természetes állapotban való megőrzésével, szennyvíz bemosódások és bevezetések megakadályozásával biztosítható.

Nem jelölő fajok

D)

Faj neve:	Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i> (Sélys-Longchamps))
Írányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Hejő-főcsatorna, főleg a nemesbikki szakaszon.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Szórványos.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Főleg az elmúlt időszak aszályos évei miatt csökkenhetett az állománya.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Ponto-mediterrán faj, Közép-Európa nagy részén előfordul (az északi területek kivételével). Magyarország sík és dombvidéki területein szórványosan mindenütt megtalálható, helyenként gyakori. Lárvája elsősorban folyóvizekben fejlődik, de ritkán állóvizekből is gyűjthető. Imágója április közepétől augusztus közepéig repül.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Elsősorban az élőhely szennyezettsége, iszapos volta (oxigénhiány), valamint a víz szakaszos elapadása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható. A hejőbábai polgármestertől kapott információ szerint, tervezik a Hejő-főcsatorna rekonstrukcióját, mederkotrással, valamint állandó víz biztosításával a Hejő „élővé tételét”, ami a díszes légivadász mellett, a vízfolyás korábbi gazdag élővilágának visszatelepülését, és hosszú távú fennmaradását egyaránt biztosíthatja.

II)

Faj neve:	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i> (Fourcroy))
Irányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Keringő-csatorna
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nagyon ritka.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Főleg az elmúlt időszak aszályos évei miatt csökkenhetett az állománya.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa és Nyugat-Ázsia északi területein – zömmel fragmentálisan előforduló – faj. Magyarország a Franciaországgal, Észak-Olaszországgal alkotott déli elterjedési határ részét képezi. Főképp hegyvidéki, tisztább vizű vízfolyásokban fordul elő lárvája. A Magyarországon feltárt előfordulások területén zömmel kis egyedszámú állományai ismertek. Nyugat-Európai élőhelyein tapasztaltak szerint érzékeny a szennyezésre, oxigénhiányos vizekre és a vízfolyásokat érintő emberi beavatkozásokra.
Faj veszélyeztetettsége:	Fokozottan veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Elsősorban az élőhely szennyezettsége, iszapos volta (oxigénhiány), valamint a víz szakaszos elapadása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

III)

Faj neve:	Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Alkalmoszerűen bármely részterületen előfordulhat.
Állomány nagyság (jelölés):	Nincs adat
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően csökkenő.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elterjedési területét Eurázsia déli területei jelentik, Spanyolországtól Iránig. Napjainkra Magyarországtól északra és nyugatra nagyon megritkult, illetve sok helyről eltűnt. Magyarország tölgyes erdeiben mindenütt előfordul, de a középhegységi területeken gyakoribb előfordulása. Tölgyfajok jelenléte biztosítja a faj számára a megtelepedés lehetőségét, ennek megfelelően előfordul alföldi kocsányos tölgyesekben, hegyvidéki cseres-tölgyesekben és molyhos tölgyesekben egyaránt. Lárvája még élő, de jelentős részben már elhalt tölgyek vastag gyökereiben, illetve a törzs földközeli részeiben fejlődik. A hím imágók rágóinak hossza korrelál a lárvakori fejlődés során rendelkezésre álló táplálékforrással. Az élőhely-szerkezet megváltozására érzékenyen reagál, fiatal tölgyesekben ritka, az akác jelenlétét nem viseli. Utóbbi bizonyítja, hogy akácok környezetében nem fordulnak elő lárvai még a fejlődéshez alkalmas tölgyekben sem. A tervezési terület a kevésbé tipikus előfordulások zónájába esik, ezért a faj itteni előfordulása figyelemre méltó.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Visszaszorult atipikus állomány.
Fajvédelmi lehetőségek:	Idős faegyedek kímélete.

IV)

Faj neve:	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i> Haworth)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	50 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A felmérés során nem került elő, de minden bizonnyal jelen van (P).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Faj számára optimális élőhelyfoltok csökkenése miatt feltehetően gyérülő állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyeppet kísérő mocsár- és láprétek jellemző, euroszibériai faj. Tipikus élőhelyei közül sokat mezőgazdasági termelésbe vontak, így jelentősen visszaszorult napjainkra. Ez főképp a nyugat-európai előfordulásokra igaz, Magyarországon nagyrészt még stabilnak tekinthető állományai ismertek. Kötődést mutat a dús, vertikálisan gazdagon strukturált lápréti növényzethez. Tápnövényei különféle lórom fajok. Magyarországon a számára alkalmas élőhelyeken napjainkban is sokfelé előfordul – erős állományokkal. A tervezési területen a rendelkezésre álló adatok alapján kisebb egyedszámú állománya él. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományai visszaszorultak, az alkalmas élőhelyek kiterjedése csökken.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig.

V)

Faj neve:	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelölés):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítés):	Nem került elő, de feltehetően előfordul.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem megállapítható.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Dél-szibériai, ponto-kaszi, policentrikus rovarfaj. A Magyarországon előforduló populációi adják az Európai Unió legjelentősebb állományait, ezért azok természetvédelmi szempontú jelentősége kimagasló. Az egynemzedékű faj hernyó alakban telel, korai lárvastádiumában kőrisen él, később lágyszárúakat (útifű, ördög szem) fogyaszt. Bonyolult életciklusa miatt állományai sérülékenyek, előfordulásai napjainkra rendkívüli mértékben megritkultak. Két ökotípusa közül az egyik a síkvidéki ligeterdőkben, keményfaligetekben fordul elő, a másik karsztbokorerdők területén. A nyugat-európai példák alapján a faj számára veszélyeztető tényezőként az előfordulási helyein tapasztalható nem természetközeli erdőművelést, a peszticidek használatát, az élőhely-fragmentációt, valamint a gyepterületek vízmentesítését kell megemlíteni. A tervezési területen előforduló állomány a folyóvízgyi állományok közé tartozik, melyek még viszonylag stabilak (állandó karsztbokorerdei állományt nem tartanak nyilván Magyarországon).
Faj veszélyeztetettsége:	Nem értelmezhető.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

VI)

Faj neve:	Lápi póc (<i>Umbra crameri</i> Walbaum)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület semlyékeiben, bizonyos csatornaszakaszokon fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Duna és a Dnyeszter vízgyűjtő területének endemikus faja. Egykor a Magyarországon nagy kiterjedésű, kevés oldott oxigént tartalmazó lápos területek vizeinek gyakori faja volt, mely a lápokkal érintkező semlyékekbe, vízparti gyepekben is jellemzően előfordult. Az említett élőhelyek nagyfokú visszaszorulása sok helyről eltűnését eredményezte. Megmaradt állományai a faj megőrzése érdekében fokozott figyelmet igényelnek. Élőhelyének háborítatlansága biztosíthatja csak fennmaradását.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

VII)

Faj neve:	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Keringő-csatorna
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az euro-szibériai faunakomplexum termofil csoportjához tartozó faj, mely Franciaországtól a Volgáig fordul elő, Észak- és Dél-Európából azonban hiányzik. Egykor Magyarországon a mocsarak, rendszeresen vízborításos gyepterületek tipikus és gyakori faja volt. Az említett élőhely-típusok jelentős mértékű visszaszorulása sok helyen a faj eltűnését eredményezte. Korábban a tervezési területen található Keringő-csatorna menti mélyebb vizekben is gyakori volt, jelenleg ritkább.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyének vízellátottságában bekövetkező változás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

VIII)

Faj neve:	Vágócsík (<i>Cobitis elongatoides</i> Bacescu et Maier)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Keringő-csatorna
Állománynagyság (jelöléskor):	10 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A korábban <i>Cobitis taenia</i> fajként nyilvántartott taxonról, mely Európa nyugati partjaitól egészen a Japán-szigetekig előfordul, a közelmúltban megállapították, hogy az a széles elterjedési terület, melyet az említett taxonhoz kötöttek, több faj areájának együttkezelése volt. A Magyarországon előforduló <i>Cobitis elongatoides</i> feltehetően csak a Duna vízrendszerében él. A vágócsík elsősorban az alföldi mocsaras vízterekben fordul elő, viszonylag tág élőhely-választású faj. Nagyobb és kisebb folyókban, patakokban és állóvizekben egyaránt előfordul, az iszapos aljzatú vizekben gyakori.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyének vízellátottságában bekövetkező változás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

IX)

Faj neve:	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyein.
Állománynagyság (jelölés):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A tarajos götéhez (<i>Triturus cristatus</i>) nagyon hasonló faj, pontos magyarországi elterjedése egyelőre nem ismert. Előfordulása a Duna vízgyűjtő rendszeréhez kötődik. Eddig Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Csehország, Németország, Moldávia, Románia, Oroszország, Szerbia, Ukrajna és Magyarország területéről jelezték. Elterjedési területén szorosabb élőhelyfüggését eddig nem mutatták ki, kisebb tavak, vízgyűjtők, szivárgók, lassú folyású patakok, csatornák és azok közvetlen környékén ugyanúgy megtalálható, mint hosszabb ideig fennmaradó pocsolyák területén. A nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyek eltűnésére érzékenyen reagál. A tarajos göte tervezési területen való előfordulásának adata a <i>Triturus cristatus</i> fajcsoport taxonómiai problémáinak felvetődését (Arntzen & Wallis 1999, Tartally et al. 2001, Vörös & Major 2007) megelőző időszakból származik. A jelenlegi ismereteink szerint a tervezési területen nagy valószínűséggel a <i>Triturus dobrogicus</i> fordul elő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyének vízellátottságában bekövetkező változás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

X)

Faj neve:	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nagyobb kiterjedésű, vízállásos gyepék területén szórványosan.
Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A pontuszi faj hazánkban síkvidéki állatként viselkedik, mely emellett dombvidékeken és középhegységi területeken is megtelepszik. Gyorsan felmelegedő, napos vizekben találja meg leginkább az igényeinek megfelelő feltételeket. Lokális állományméreteit általában az adott év csapadékmennyisége határozza meg. Élőhelyével szemben különösebb igényt nem támaszt, állandóbb vizű pocsolyákban is megtelepszik, megőrzése azonban nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyek fenntartásával biztosítható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T21 – Kiszáradás
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XI)

Faj neve:	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet.
Állományméret (jelöléskor):	10 egyed
Állományméret (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európában, Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában elterjedt faj Magyarországon főképp a síkvidéki álló és lassan folyó vizekben fordul elő. A természetes vizek felszámolásával számos élőhelyéről eltűnt, napjainkban az ismert adatok alapján ritkának számít. Tipikus élőhelyének jelenleg a csatornák, kis tavak, mocsaras, vizenyős környezete számít. Pontos előfordulásairól, hazai állományméreteiről, a tervezési területen mutatózó jelenlegi státuszáról keveset tudunk.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XII)

Faj neve:	Bölgömbika (<i>Botaurus stellaris</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem ismert.
Állomány nagyság (jelölés):	2 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	Nem észleltük jelenlétét.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően időszakos.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely Európában általánosan elterjedt, de előfordul Ázsia nagy részén, Északnyugat- és Délkelet-Afrikában. Magyarországon minden, akár kisebb kiterjedésű, de számottevőbb szélességű nádas-szegéllyel rendelkező mocsár, nádas, halastó, csatorna területén előfordul. Magányosan költ. Európában a sérülékeny fajok közé tartozik, viszont a nádas-gyékényes foltok megőrzésével biztosítható fennmaradása, mivel a faj a potenciális élőhelyeket nagy százalékban elfoglalja.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nádas-gyékényes foltok megőrzésével biztosítható megőrzése.

XIII)

Faj neve:	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A legeltetett területek közelében lévő erdőfoltokon.
Állomány nagyság (jelölés):	>5pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Palearktikus elterjedésű faj, az északi területek kivételével mindenütt fészkel. Magyarországon az erdőterületek, kisebb erdőfoltok szegélyében mindenütt megtelepszik. A zárt erdők kivételével szinte mindenütt előfordul, a tervezési területhez hasonló síkvidéki területeken főképp a folyómenti élőhelyek erdős sztyep jellegű vegetációjában költ. Nagy arányban fogyaszt trágyalakó bogarakat, ezért a legeltetéssel fenntartott gyepterületek közelsége pozitívan hat állományméretére, gyakran tűnik fel legelő állatok körül. Európában – potenciális élőhelyének és legeltetés fokozatos visszaszorulása miatt – a csökkenő állományú fajok közé tartozik.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Legeltetés megtartása, erdőfolt/gyep/vizes élőhely mozaikok fenntartása.

XIV)

Faj neve:	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Magassásosokkal mozaikoló erdőfoltok környékén.
Állomány nagyság (jelölés):	5 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően csökkenő egyedszámú állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa nagy részén költ, de elterjedési területe összefüggőnek csak Német-lengyel síkságtól a Jenyiszejig tekinthető. Ezen kívül Észak-Afrikában is előfordul néhány részterületen. Magyarországon a sík és dombvidéki területek természetes és mesterséges tavainak nádas szegélyiben költ elsősorban. Az avas nádat is tartalmazó foltokon jellemző elsősorban, de előfordul sás, káka, ill. gyékény dominálta foltokon is. Magyarországi állományának fogyatkozásában e fajnál is komoly szerepet játszott az 1970-es években végzett dűvadirtás. E hatás elmúltával állomány szinten veszélyeztető tényező nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Az állományt a fészkelő párok alacsony száma teszi sérülékennyé.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XV)

Faj neve:	Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület ártéri erdeinek szegélyében.
Állomány nagyság (jelöléskor):	1–3 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Areája Eurázsia erdőssztyep zónáját és Észak-Afrika egyes területeit jelenti. Az elmúlt 100 évben Nyugat-Európa számos országából eltűnt, Magyarországon is erőteljesen visszaszorult, jelenleg csak az Alföldön és a Mezőföld déli részén fordul elő. Jellemző költőhelye az öreg fákat is tartalmazó erdőfoltokkal mozaikoló láprétek élőhely-komplexuma. Legtöbb esetben harkályfélék odvait foglalja el, de mesterséges odvakban is költ.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Öreg, odvas fák felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Öreg, odvas fák megtartásával, mesterséges fészekodúk kihelyezésével, távvezetékek szigetelésével hagyományos területkezelési módok megtartásával biztosítható.

XVI)

Faj neve:	Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem tapasztaltuk jelenlétét.
Állomány nagyság (jelöléskor):	0–2 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Nem tapasztaltuk jelenlétét.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Keleti faj, Magyarország az areája nyugati peremterületeihez tartozik. Magyarországon főképp a Tiszántúlon és a Duna-Tisza-közén fordul elő, a Dunántúlon csak szórványosan van jelen. Erdőfoltokkal tarkított, nagy kiterjedésű, sík területek költőfaja. Fészket nem épít, a varjak fészektelepeit foglalja el. A XX. század elején még nagy telepekben költött Magyarországon, azóta – főképp a varjútelepek megfogyatkozása miatt – jelentősen megritkult, telepes fészkelésével szemben a páronkénti fészkelés vált jellemzővé. Ez a páronkénti fiókaszámot csökkenti.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Műfészkek kihelyezése elősegítheti telepes költését.

XVII)

Faj neve:	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i> , Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület cserjés élőhelyein szórványosan.
Állománynagyság (jelöléskor):	2–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai faj, mely Európában az északi területek kivételével mindenütt, ill. Ázsiában Szibériáig költ. Magyarországon – a középhegységek zárt erdeinek kivételével – mindenütt gyakorinak számít. Elsősorban xeroterm cserjések, bokrosok, folyóárterek szegélyein fordul elő. A párok évente egyszer, májusban költenek. A fészket a tojó alacsonyan, többnyire tüskés cserjefajokon építi. Európai, így a magyarországi állománya is csökkenő tendenciát mutat. Élőhelyein végrehajtott cserjeirtás (mezsgyéken, erdőszegélyeken, gyepterületeken) fészkelési, táplálkozási lehetőségeit csökkenti, a legeltetés megszüntével, szőlőterületek felhagyásával megkezdődő cserjésedés ezzel szemben jelentősen növeli a potenciális élőhelyek területi kiterjedését.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Gyakorlati védelmét elsősorban élőhelyének biztosítása, a cserjés élőhelyek megőrzése.

XVIII)

Faj neve:	Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i> , Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem tapasztaltuk jelenlétét.
Állománynagyság (jelöléskor):	1–3 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem tapasztaltuk jelenlétét.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Franciaországtól Közép-Ázsiáig elterjedt faj, mely Magyarországon főképp az Alföldön és a Kisalföldön fordul elő. Fészkelése nem mutat szorosabb élőhelykötődést, ritkás akácosokban, fasorokban is költ. A XX. század elején hazánkban még meglehetősen gyakori volt, ritkulása az 1960-as években kezdődött. Erdősávok, fasorok eltávolítása fészkelőhelyek hiányában egyedszám-csökkenését okozza.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Gyakorlati védelmét elsősorban élőhelyének biztosítása, erdősávok, fasorok megőrzése, telepítése szolgálja.

XIX)

Faj neve:	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i> , Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (<i>100 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	Időszakos.
Állománynagyság (jelöléskor):	20 egyed időszakos
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5–10 egyed időszakos
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európában az északi területek, Nyugat-Európa és Olaszország kivételével mindenütt fészkel. Európában a sérülékeny fajok közé tartozik. Magyarországon nagyjából 250 m tszf. magasságig mindenütt költ. Európai állományát 120–150 ezerre becsülik. Jelenlegi magyarországi állománya 4500–4800 pár. A tervezési terület, mint a faj táplálkozó helye említendő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Táplálkozóhelyét jelentő vizes élőhelyek felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Táplálkozóhely biztosítása szolgálja a fajvédelmet.

XX)

Faj neve:	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Időszakos.
Állománynagyság (jelöléskor):	15 egyed időszakos.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5–10 egyed időszakos.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A kozmopolita faj magyarországi állománya stabilnak tekinthető és európai jelentőségű. Nagy kiterjedésű nádasokban mindenféle stabil állományokkal fészkel. A faj érzékeny a növényzet levágására, égetésére, mivel fészkeléséhez több hektáros avas nádas foltokat igényel. A tapasztalatok szerint nádasok egységes, idős foltokat nem kímélő aratása akkor is káros hatással van a nagy kócsag állományra, ha a beavatkozás nem fészkelési időben történik. A sekély mocsaras élőhelyek mesterséges, vagy természetes eredetű kiszáradása szintén lehetetlenné teszi megtelepedését, ill. fészkelését. A tervezési terület főképp, mint a faj táplálkozó helye említendő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Táplálkozóhely biztosítása szolgálja a fajvédelmet.

XXI)

Faj neve:	Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (<i>100 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	Időszakos.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs állandó állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Ausztrália és Indonézia kivételével kozmopolita faj. Magyarország leggyakoribb gémféléje, Kelet-Magyarországon különösen gyakori. Hazai állománya stabilnak tekinthető. Elsősorban folyómenti ligeterdők és mocsarak területén költ. Kolóniái a zavarást nem tolerálják, zavart helyekről védett fészkelőhelyekre telepsznek át.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

XXII)

Faj neve:	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem ismert.
Állomány nagyság (jelölés):	Nincs adat, korábbi terepbejárások alapján ismerjük előfordulását.
Állomány nagyság (tervkészítés):	Előfordulásával a terepbejárások során nem észleltük.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában az északi területek kivételével, ill. Észak-Afrikában általánosan elterjedt faj. A számára alkalmas élőhelyeken mindenütt megtelepszik. Folyó- és állóvizek, csatornák, hegyi patakok mentén költ. Fészket partszakadásokba, agyag- és löszfalakba készíti. Európa legtöbb országában stabil az állománya. Extrém hideg telek jelentősen csökkentik egyedszámukat.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

XXIII)

Faj neve:	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i> , Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A legeltetett száraz gyepekben szórványosan.
Állomány nagyság (jelölés):	50 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismertek.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép- és Kelet-Európában elterjedt faj. A rövid fűű rétek, legelők jellemző állata. Földalatti járatainak kialakításához szilárd talajréteget igényel, a táplálékszerzés során viszont a magas gyepszerkezet jelentősen korlátozza lehetőségeit. E kettősség (rövid fűű gyepek, mély talajú területen) általában a rendszeresen, de nem túl intenzíven legeltetett gyepekben jellemző. Amennyiben a legeltetés esetleges felhagyásával cserjésedő gyepszerkezet alakul ki, az ürgék más, számukra alkalmas élőhelyekre települnek át, ez utóbbiak hiányában pedig eltűnnek az adott területről. A legtöbb magyarországi ragadozó madárfajnak fontos táplálékállata, és így az ürgeállományok egyedszáma közvetve hat ragadozó madár állományokra is.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

XXIV)

Faj neve:	Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i> , Borkhausen)
Írányelv melléklete:	HD II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület fás vegetációval fedett részterületein.
Állománynagyság (jelöléskor):	100 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Areája Közép- és Dél-Európát jelenti, általánosan elterjedt faj. A ritkás fás vegetációval jellemezhető területeken legjellemzőbb előfordulása. Telelése barlangokban, bányajáratokban, pincékben történik, nyáron padlásokon, barlangokban pihen. Egyedszáma sok állomány esetében erősen lecsökkent az utóbbi időben – elsősorban antropogén hatására (élőhelyátalakítás, irtás).
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Telelő és pihenő helyeinek védelmével biztosítható.

XXV)

Faj neve:	Nagy patkósdenevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i> , Schreber)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem ismert.
Állománynagyság (jelöléskor):	13 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az északi területek kivételével Euráziában általánosan elterjedt, Észak-Afrikában is megtalálható, melegkedvelő faj. Napjainkra állománya egész Európában erősen megfogyatkozott, veszélyeztetett fajnak számít. Magyarországon sokfelé előfordul, de nem gyakori. Kolóniai templomok vagy nagyobb, háborítatlan épületek padlásain, barlangokban található. Főként középhegységeinkben és ezek peremterületein jellemző előfordulása, de az Alföldről is vannak adatai. Állományait a templomok tetőszerkezetének felújítása, az épületnyílások megszüntetése, valamint az egyre fokozódó barlangi turizmus veszélyezteti. A tervezési terület főképp mint táplálkozó terület említendő.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Telelő, pihenő és táplálkozó helyeinek védelmével biztosítható.

1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

A fenntartási tervekben a közösségi jelentőségű fajokon (ezen belül a jelölők kiemelten) kívül még azok a fajok is helyet kaptak, amelyek közösségi jelentőségűeknek nem minősülnek, de kezelési szempontból jelentősek, általában hazai védett, illetve nem védett fajok egyben. Válogatási szempont volt, hogy sok nem közösségi jelentőségű faj rendelkezik olyan speciális élőhelyi igénnyel, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységgel, ill. biogeográfiai jelentőséggel, melyek figyelembe vétele a kezelési irányelvek megfogalmazása során nem hagyható figyelmen kívül. Ezek a legtöbb esetben fokozottan védettek, ill. védettek, de előfordul, hogy mindenféle védettség nélküli indikátor fajok is kerültek a listába. A fajokról adatlap (táblázat) és elterjedési térkép készült.

Faj neve	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	V: védett
Növényfaj	
Zsombéksás (<i>Carex elata</i> All.)	
Bánsági sás (<i>Carex buekii</i> Wimm.)	V
Dárdás nádtippan (<i>Calamagrostis canescens</i> (Weber) Roth.)	V
Szibériai nőzirom (<i>Iris sibirica</i> L.)	V
Macskahere (<i>Phlomis tuberosa</i> L.)	V
Állatfaj	
Farkasalma lepke (<i>Zerynthia polyxena</i> Dennis et Schiffermüller)	V

Növényfajok

1)

Faj neve:	Zsombéksás (<i>Carex elata</i> All.)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	–
A faj előfordulása a területen:	Részletes térképezést igényel.
Állománynagyság (jelölés):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítés):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A hazai zsombékosok legjellemzőbb uralkodó faja. Eurázsiai elterjedésű faj, Magyarországon alföldi és dombvidéki területeken elterjedt, közephegységeinkben leginkább a peremterületeken jellemző. Egykor gyakoribb lehetett, de a lápterületek lecsapolásával és a vízrendezések miatt sok mocsárterület kiszáradásával, továbbá az intenzív mezőgazdálkodással járó szennyezések miatt visszaszorulóban van. Felföldy (2002) szerint az „Alföldön elég gyakori, bár pusztulóban.” Állományai egytől-egyig védelemre érdemes élőhelyek. Lájér (1998) számos lápi asszociációból jelzi, cönológiai preferenciáit tekintve leginkább Magnocaricion (<i>Caricion rostratae</i>), Molinio-Juncetea és Alnetea faj. A meglévő, megfelelő vízellátottságú állományok megőrzése a termőhely teljes körű védelmével érhető el. Szennyezésre, legeltetésre, hidrológiai egyensúly megbomlására egyaránt igen érzékeny faj. A területen történt térképezés alapján kis foltjai jellemzők <i>Carex acutiformis</i> dominálta magassásos állományokon belül, de másodlagosan csatornamedrekben is megjelentek zsombékjai.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány az élőhely megőrzésével biztosítható. Csatornamedrekben másodlagosan is képes megtelepedni, ez arra utal, hogy kedvező körülmények mellett az állomány növelhető, regenerációs képessége elég jó.

2)

Faj neve:	Bánsági sás (<i>Carex buekii</i> Wimm.)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Részletes térképezést igényel.
Állomány nagyság (jelölés):	R – ritka
Állomány nagyság (tervkészítés):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pontusz-pannon elterjedésű faj, Magyarországon szórványos előfordulása. Felföldy (2002) szerint az Északi-középhegység néhány kistáján, Bakonyalján az Őrségben és az Alföld néhány területén fordul elő. Sűrűn gyepes, kúszó rizómájú növény, melynek fontos bélyege, hogy erőteljes tövén, a tőhüvelyek finom szálakra foszlanak. Mész- és tápanyagszegény talajokat kedvelő sásfaj. Leginkább magassásosokban, ritkábban más patakkísérő üde vegetációtípusokban, helyenként társuláskötőként is előfordul. Magnocaricion és Glycerio-Sparganion faj. Lájér (2003) szerint a <i>Carex buekii</i> az általa meghódított területeken igen erős kompetitor, ezért nagyobb állományaiban a többi faj megjelenési lehetősége korlátozott. Leginkább a felszíni talajréteg kiszáradását elviselni képes Molinietalia elemek kísérik.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Az üde termőhelyekre általában jellemző fokozott érzékenység miatt.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fennmaradása csak az aktuálisan meglévő populáció in situ megőrzésével, élőhelyének fenntartása (esetleg természetességi állapotának javítása) mellett képzelhető el, speciális fajvédelmi intézkedésre nincs szükség. Aszályos években vízhiányos állapot léphet fel, ilyenkor lehetőség szerint biztosítani kellene a vízigényes élőhelyek vízpótlását.

3)

Faj neve:	Dárdás nádtippan (<i>Calamagrostis canescens</i> (Weber) Roth.)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Részletes térképezést igényel.
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai, eurosibériai elterjedésű lánpnövény. Magyarországon a lápok lecsapolása, kiszáradása és elgyomosodása miatt visszaszorulóban van, de egyes tájegységeinkben még jelentős populációi élnek. Az Alföldön ma már igen szórványos a Tisza környéki alföldi területeken elég ritka elem, Soó (1973) szintézise néhány közeli konkrét lelőhelyet is idéz: Egyek, Tiszakeszi. Borhidi (1995) szerint Salicion cinereae elem. Lájér (1998) alapján számos növénytársulásban előfordul, a dárdás nádtippanos gyepek és fűzlápok gyepszintjének vezérnövénye, de égerlápok és nyírlápok, ingólápok, különféle magas- és zsombéksásosok állományaiból is ismertek előfordulásai. Ezek mind érzékeny lápi társulások, melyeket a tápanyagfeldúsulás és a hidrológiai egyensúlyuk megbomlása egyaránt érzékenyen érint. A <i>Calamagrostis canescens</i> is érzékeny faj, gyomosodás és bármilyen eredetű degradáció nyomán gyorsan visszaszorulhat és eltűnhet. A populációk megőrzése csak az élőhelyek komplex megőrzésével, fenntartásával képzelhető el. A szerves szennyeződések, N-feldúsulást és az invazív gyomok terjedését meg kell akadályozni, mert ezekre a legérzékenyebb a faj.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Túllegeltetés és az invazív gyomok terjedése potenciálisan veszélyezteti. A környező területeken végzett szántóföldi művelés során az esetleg nem megfelelően végzett (túlzásba vitt) intenzív növényvédőszer-használat veszélyezteti.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fennmaradása csak az aktuálisan meglévő populáció in situ megőrzésével, élőhelyének fenntartása (esetleg természetességi állapotának javítása) mellett képzelhető el, speciális fajvédelmi intézkedésre nincs szükség. Aszályos években vízhiányos állapot léphet fel, ilyenkor lehetőség szerint biztosítani kellene a vízigényes élőhelyek vízpótlását.

4)

Faj neve:	Szibériai nőszirm (<i>Iris sibirica</i> L.)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A Hejő-szög részterület térségéből ismerjük előfordulását.
Állománynagyság (jelölés):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítés):	12 erős polikormon
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, feltehetően nincs változás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euroszibériai elterjedésű faj, mely Magyarországon leggyakrabban kiszáradó-lápréteken, lápi magaskörös társulásokban él, ritkábban mocsárréteken. A Nyugat és Dél-Dunántúlon, Középhegység peremterületein és hegyi láprétjein helyenként még nagy tömegben fordul elő, de az élőhelyek degradálódására érzékeny, gyorsan eltűnő faj. Az Alföldön csak a Duna-Tisza-köze láprétjein van több jelentős előfordulása. A Tiszántúlon ritkább, csakúgy mint az Észak-Alföldön. A Hejőmenti előfordulása épp ezért figyelemre méltó, a populáció megőrzése regionális ritkasága miatt fokozott figyelmet érdemel. Soó (1973) szerint változó vízellátottságú termőhelyeket kedveli, nálunk épp ezért optimális termőhelyei a kiszáradó-láprétek (~ <i>Molinietum</i>), de üde lápréteken (<i>Caricion davallianae</i>), láperdőkben (<i>Salicion cinereae</i>) és ritkán alföldi homoki tölgyesben (<i>Convallario-Quercion</i>) is felbukkan. Talajigényeit tekintve a laza szerkezetű (gyakran homokos), bázisokban gazdag talajokat preferálja.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Kis állományméret és elszigeteltség.
Fajvédelmi lehetőségek:	A kaszálások során a felmért polikormonokat (előfordulásokat) kímélni kell, hogy biztosított legyen az egyedek sikeres termésérlelése. A polikormonokat a túlzott avar-felhalmozódás megakadályozása érdekében néhány évente ősszel le kell vágni (kézi kaszálás!).

5)

Faj neve:	Macskahere (<i>Phlomis tuberosa</i> L.)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	–
A faj előfordulása a területen:	Egy töltésoldal másodlagos gyepjében találta Schmotzer A.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	~5 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai elterjedésű faj, sztyepp és erdőssztyepp területek faja. Magyarországon a középhegységben és az Alföldön (elsősorban löszterületein) egyaránt jellemző, gyakoriságát tekintve szórványos faj.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Becserjésedés veszélyezteti.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhelyek megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel biztosítható.

Állatfaj

6)

Faj neve:	Farkasalma lepke (<i>Zerynthia polyxena</i> Dennis et Schiffermüller)
Irányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület farkasalmát tartalmazó foltjain.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A projekthez kapcsolódó vizsgálatok során csak peték jelenlétét tapasztaltuk, a területen nagy valószínűséggel egy kisebb állománya van jelen (P).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Ponto-mediterrán faj, melynek elterjedési területe nyugaton a Bécsi-medence és a Szlovák-alföld nyugati peremvidékéig terjed. Magyarországon szórványosan mindenütt előfordul, a középhegységi, ill. dombvidéki erdőszegélyekben, cserjésekben, magaskórósokban helyenként gyakori. Monofág faj, tápnövénye a farkasalma (<i>Aristolochia clematitis</i>). Magyarországi populációi stabilak, európai jelentőségűek.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhely foltok eltűnése, peszticidek alkalmazása.
Fajvédelmi lehetőségek:	A tápnövény jelenlétének biztosítása a területen.

1. 3. Területhasználat

1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználat jellemzése a CORINE 50 adatbázis alapján készült. Egyes felszínborítási kategóriákat összevonva alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság céljából nemcsak a tervezési terület adatai, hanem a teljes Natura 2000 terület és az országos adatok is ismertetésre kerülnek.

Területi kiterjedés Kategória	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	1,47	0,30	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	0,00	0,00	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	58,01	11,90	112974	5,74	1433449	15,31
Nagytáblás szántóföld	64,57	13,25	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	0,46	0,09	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	89,74	18,41	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,00	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	0,42	0,09	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	4,58	0,94	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	23,69	4,86	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	225,89	46,34	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	0,00	0,00	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	18,64	3,82	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	0,00	0,00	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	487,47	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A Hejő mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési Terület az Észak-Alföldi hordalékkúp síkságon helyezkedik el. A Natura 2000 terület többnyire nagytáblás szántóföldekkel körülvett terület. A tervezési terület közel felét természetes erdők borítják. Ez az arány mind a Natura 2000 területek, mind az ország erdeinek területi arányát meghaladja.

További meghatározó felszínborítási kategóriák a szántók és a gyepek. A gyepek szinte teljes területe intenzíven használt gyepek, a természetes gyepek aránya elhanyagolható. A szántóterületek nagyjából fele-fele arányban oszlanak meg a kis- és nagytáblás szántóterületek között.

Hejőbába településtől nyugatra található egy foltban az a 18,64 hektáros vizenyős terület, ami a tervezési terület 3,82 %-át teszi ki.

1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy három fokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytablás szántóföldek, kistablás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki, az
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a Natura 2000 terület összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítására térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- legkevésbé alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- leginkább alkalmas terület.

A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	192	39,67	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	0	0,00	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	292	60,33	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	0	0,00	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	484	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A Natura 2000 terület teljes területe, amelyek nem lettek kizárva a vizsgálatból alkalmasak szántóföldi művelésre. Ez a kategória azt jelenti, hogy a terület leginkább extenzív hasznosításra alkalmas: környezetgazdálkodási szemléletű művelésre, tájfajták termesztésére.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:

a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységre gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

$$\text{ERDŐALKALMASSÁG} = \text{A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk)} + \text{ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)}$$

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fafajok alkalmazásával természetszerű erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- tanyák,
- természetes gyepek,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek,
- jogi oltalom alatt álló területek (Nemzeti Park, Tájvédelmi Körzet, Természetvédelmi Terület),
- ex-lege területek,
- Ramsari Területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$EGalk = GENalk + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMAalk$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GENalk A talaj genetikus típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM A talaj kémhatása és mészállapota (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMAalk Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_KVszüks = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMAKv$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT Lejtőkategória,
VÍZV Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMAKv Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- feltételesen alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- kiválóan alkalmas terület.

A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%

Vizsgálatból kizárt terület	234	47,85	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	0	0,00	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	255	52,15	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	489	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A Natura 2000 terület majdnem fele erdőterület, így ezek kizárásra kerültek a vizsgálatból. A többi terület viszont kiválóan alkalmas erdőtelepítésre, ezek azok a területek, ahol gazdasági erdőtelepítés javasolt és célterülete lehet a „Mezőgazdasági területek erdősítése” vidékfejlesztési intézkedésnek.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- élővilág-érzékenység,
- talajérzékenység,
- vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőtől hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura 2000 területek és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- nem érzékeny terület,
- legkevésbé érzékeny terület,
- érzékeny terület,
- legérzékenyebb terület.

A tervezési terület környezeti érzékenysége az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	4	0,83	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	15	3,10	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	465	96,07	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	0	0,00	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	484	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A Hejő mente Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület szinte egésze két szempontból (vízvédelmi és élővilág-védelmi szempontból) érzékeny. Amennyiben ezeken a területeken a szántóföldi alkalmasság közepes alkalmassággal párosul, akkor ezek a területek azok, ahol az Agrár-környezetgazdálkodási Intézkedés és a Natura 2000 Intézkedés igazán helyén való, hiszen itt csökkentett intenzitású gazdálkodásnak kell párosulnia élőhely megőrzési, fejlesztési tevékenységgel.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek”
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek”:
a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
7. „jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:
A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.
8. „gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A tervezési terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület Natura 2000 adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	2	0,40	12779	0,65	606270	6,53
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	0	0,00	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	1	0,20	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	254	51,42	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	134	27,13	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	103	20,85	733642	37,39	1852347	19,94

	Hejő mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Összesen	494	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

Mivel a terület erdőtelepítési alkalmasságának egy része kiváló alkalmasságú, ezért ezek a területek meg is jelennek az „Erdőtelepítésre javasolt területek” ökotípusban, ami azt jelenti, hogy itt gazdasági célú erdőgazdálkodás ajánlott. Ez igen nagy része a területnek, több mint fele 51,42 %. A szántóföldi művelésre közepesen alkalmas területek közepes környezeti érzékenységgel párosulnak, így ezeknek a területeknek a besorolása a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusba esnek. Ezek azok a területek, ahol a gazdálkodás intenzitását csökkenteni kell és vidékfejlesztési támogatásokkal kell részben a gazdálkodókat kompenzálni és egyben a természetes élőhelyeket, a talajt és a vízbázisokat védeni, állapotukat javítani.

1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok

A tervkészítés időszakában a tulajdonviszonyokat bemutató egységes, országos helyrejzi szám alapú digitális kataszter nem állt rendelkezésre.

1. 3. 3. Területhasználat és kezelés

1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság

Nemesbikk és Hejőbába területén 2 nagyobb család bérel 1000 ha-os védett területet, ahol juhtenyésztéssel foglalkoznak. Az egyik nyáj 500, a másik, pedig 200 egyedből áll. A juhodályok a volt TSZ területén vannak. Juhokon kívül, még 3 db tehenet tartanak Hejőbábán, Nemesbikken viszont más állat tenyésztése nem folyik. A 2 nagyobb gyepen kívül szántók jellemzőek a területre, ahol főleg búza, kukorica, árpa, napraforgó, repce és olajtök termesztése folyik. Az olajtököt bioterméknek, illetve kozmetikai célra termesztik. Műtrágyát a magas költségek miatt, szerves trágyát a kisméretű állatállomány miatt nem használnak. Zöldtrágyát viszont használnak. A gazdák nagy része AKG programban benne van, amely miatt folyik még gazdálkodás a területen.

A gyepterületeket a beszántás veszélyezteti. A hejőkürti rész ligetes, ártéri terület, ezért nem lehet rajta gazdálkodni, legeltetni, vagy kaszálni. Természetes állapotában való megtartása javasolt. A vizes élőhely program megfelelő lenne ehhez a területhez.

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére a Tanács 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendeletének 13-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkelyében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talajsavanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.

A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:

a) a 19. cikkely alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23500Ft/ha/év,

b) a 20. cikkely alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.

A 19. cikkely szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. A 20. cikkely feltételeinek összesen 488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77%-a, valamint az ország területének 5,24%-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14%-a.

A Hejő mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési Terület gazdasági, társadalmi és természeti adottságai alapján nem indokolt, hogy a terület KAT besorolást kapjon, így a területen ez a kompenzációs támogatás nem igényelhető a gazdálkodók számára.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.

A Hejő mente Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Területen (487 ha) két agrár-környezetgazdálkodási célprogramban vesznek részt a gazdálkodók: az „Alapszintű szántóföldi célprogramban” 65,3 hektárral és a „Füves élőhelyek kezelése” célprogramban 54,6 hektárral. A területen összesen 19 parcellán folytatnak természetkímélő gazdálkodást, a 19 parcella 5 pályázatban került benyújtásra.

1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás

Az erdőállomány jellemzése

A Hejő mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési Terület erdőállománya 32 alrészletben 101,87 hektáron helyezkedik el. A terület legnagyobb része égerláp, bokorfüzes, erdőfoltos, mozaikos táj. Egyéb fafajok: nyár, tölgy. A területhez tartozik egy ősnádas is. Hejőbába és Nemesbikk között húzódik egy kocsányos tölgyes, védett fasor. Özönnövény: akác. Az erdőgazdálkodás nem felel meg a természetvédelmi elvárásoknak.

Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését.

Faállománytípus	Terület (ha)
04 Kocsányos tölgyes	0,79
06 Mézgás égeres	12,31
11 Elegyes-mézgás égeres	31,93
12 Nemes nyaras	26,30
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	2,00
30 Füzes	2,09
35 Elegyes-füzes	12,61
39 Egyéb lomb elegyes-nemes nyáras	9,10
45 Nemes nyaras-hazai nyaras	1,60
Nincs adat	3,14
Összesen	101,87

Távlati célállománytípus	Terület (ha)
04 Kocsányos tölgyes	2,79
06 Mézgás égeres	25,62
11 Elegyes-mézgás égeres	31,23
12 Nemes nyaras	21,5
30 Fűzes	9,1
35 Elegyes-fűzes	2,09
39 Egyéb lomb elegyes-nemes nyaras	6,4
Nincs adat	3,14
Összesen	101,87

A Hejő mente Natura 2000 terület erdőterületeinek több, mint fele (54,7 ha) magántulajdon, a többi terület nagy része (41,6 ha) állami tulajdon és 5,57 ha vegyes tulajdonban van. Erdőgazdálkodást az Észak-Erdő Zrt. is folytat, amely 4 %-ban állami tulajdonban van. Az erdőgazdálkodók személyét az erdészeti adattár tartja nyilván. Az erdőterületek nem védettek.

A kezelési üzemmódról elmondható, hogy az összes vágásos erdő (98,73 ha), a többi területről nem áll rendelkezésre adat. Rendeltetés szerint a területen vannak védelmi rendeltetésű erdők: talajvédelmi erdő (16,21 ha), mezővédő erdő (7,57 ha), valamint műtárgyvédelmi erdő (0,79ha); gazdasági rendeltetésű erdők: faanyagtermelést szolgáló erdő (60,46 ha) és oktatás-kutatási rendeltetésű erdők: kísérleti erdő (13,7 ha).

1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a II/4. Tiszamenti átmeneti vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A körzet átmeneti jellege miatt sem az apróvad-, sem a nagyvadgazdálkodás nem dominál. Egyes területeken váltóvadvaként megjelent és terjeszkedik a gím- és dámszarvas, illetve a vaddisznó, azonban a nagyvadfajok közül általános elterjedtségről csak az őz esetében beszélhetünk. Az apróvadgazdálkodás legfontosabb vadfaja a fácán, amely a mezei nyúlhoz hasonlóan állomány nagyságában enyhe csökkenést mutat. A fogoly állományának csökkenése miatt vadgazdálkodási jelentőségéről nem beszélhetünk. A vízivad-gazdálkodás jelentősége területrészenként változó. A nagyvadfajok tekintetében a tervezési szempontok az állománycsökkentésre, a nőivarú és fiatal állatok kilövésére koncentrálnak, míg az apróvadfajok érdekében az élőhelyek javítása és a ragadozók intenzív gyérítése javasolt.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma és neve:

05-653610-1-4-1 Hejőmenti Vadásztársaság
05-655210-1-4-1 Szőke Tisza Vadásztársaság

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-	A terület jellemzői		
		Állománysűrűség (2000-2009)	Hasznosítási sűrűség (1999-2008)	A vadfajok vadgazdálkodási

	sűrűsége (pld/100 ha)	pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	jelentősége
Gímszarvas	0,02	0,00	-	0,00	-	nincs
Dámszarvas	0,02	0,00	-	0,00	-	nincs
Őz	2,74	3,17	növekvő	0,57	növekvő	nagy
Muflon	0,00	0,00	-	0,00	-	nincs
Vaddisznó	0,24	0,08	növekvő	0,07	növekvő	kicsi
Mezei nyúl	4,40	2,69	csökkenő	0,95	csökkenő	közepes
Fácán	6,85	5,46	stagnáló	3,42	stagnáló	nagy
Fogoly	0,59	0,45	csökkenő	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen az őz állomány nagysága és terítéke is növekszik. A vaddisznó alacsony állománysűrűsége szintén növekvő tendenciát mutat, bár vadgazdálkodási jelentősége kicsi az emelkedő teríték nagyság ellenére is. Amíg a fácán állomány nagyságában és hasznosított mennyiségében jelentős változás nem látható, addig a mezei nyúl sűrűsége folyamatosan csökken az egyre kisebb teríték ellenére is. A fogoly vadászati jelentőse megszűnt létszámának drasztikus csökkenése miatt.

A terítékre kerülő vízivadfajok, mint a vetési lúd, a tőkés réce, a csörgő réce és a szárcsa vadászati jelentősége elhanyagolható. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: balkáni gerle, örvös galamb, szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, házi görény, kóbor kutya, kóbor macska.

A területet érintő természetvédelmi korlátozások kiterjednek a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezésére és a vadföld művelésre.

A vadgazdálkodási tervezés a minőségi őzgazdálkodást helyezi előtérbe a megfelelő ivararány és korösszetétel kialakításával. A területen megjelenő vaddisznó egyedek intenzív vadászata indokolt. Az apróvadfajok állománysűrűségének további csökkenése ellen az élőhelyfejlesztés, valamint a szörmés és szárnyas kártevők létszámának apasztásával léphetünk fel hatékonyan.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

II/4. Tiszamenti átmeneti körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Hejőmenti Vadásztársaság (05-653610-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. május 30. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Szöke Tisza Vadásztársaság (05-655210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. április 23. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

A Hejő egyik szakaszán lápi póc élőhelyet tartanak számon, de ez nem Natura 2000 terület. Nemesbikk Dollártanya nevű részén halakban és vadakban gazdag Natura 2000 terület található. Ez az egykori TSZ terület, ahol most is folyik gazdálkodás.

1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás

A Miskolci Egyetem elindított egy programot, melynek célja a Hejő mente vízi-élőhelyének felélesztése. A terület a Mezőkövesdi Vízgazdálkodási Társulat kezelésében van. A vízvezető árkok és csatornák tisztítása helyenként nem megfelelő.

1. 3. 3. 5. Turizmus

A tervezési terület csekély idegenforgalmat bonyolít. A falusi turizmus akadály, hogy nincs elegendő szállás és elegendő program, amely vonzaná a turistákat. A szomszédos Tisza-tó és Tiszaújváros háttérterületeként fejlsztendő lehet.

1. 3. 3. 6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett.

1. 3. 3. 7. Infrastruktúra

Az M3-as hejőkürti csomópontja közel húzódik a Natura 2000 területhez.

Sem Hejőbábán, sem Hejőkürtön nincs szennyvízhálózat. (Hejőbábán a 074/1 és a 075/5 helyrajzi számú területre engedték ki a szennyvizet közel 30 éven át).

1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

A településrendezési tervek készítése folyamatban van mind három településen. Jóváhagyása még nem történt meg.

2. Felhasznált irodalom

- Arntzen, J. W. & Wallis, G.P. (1999): Geographic variation and taxonomy of crested newts (*Triturus cristatus* superspecies): morphological and mitochondrial DNA data. – *Contributions to Zoology*, 68(3): 181–203.
- Felföldy L. (2002): Sás-határozó. – *Kitaibelia* 7(1): 1–100.
- Haraszthy L. (szerk.) (2000): Magyarország madarai. – Mezőgazda, Budapest
- Lájer K. (1998): Bevezetés a magyarországi lápok vegetáció-ökológiájába. – *Tilia* 6: 84–238.
- Lájer K. (2003): A *Caricetum buekii*, *Caricetum caespitosae*, *Caricetum paniceo-nigrae*, *Cirsietum rivularis* és *Sagittario-Sparganietum emersi* hazai előfordulásáról. – *Kitaibelia* 8(1): 35–42.
- Marosi S. & Somogyi S. (1990): Magyarország kistájainak katasztere. – Budapest, Földrajtudományi Kutató Intézet
- Merkl O., Kovács T. (1997): Bogarak–Coleoptera. – Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer VI. MTM, Budapest, p. 44.
- Rakonczay Z. (szerk.) (1989): Vörös Könyv (A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény- és állatfajok). – Akadémia Kiadó, Budapest
- Takács A. (2008): A HUBN20030 Natura 2000 terület élőhely-térképezése. – Kutatási jelentés
- Tartally A., Szövényi G., Molnár P. & Puky Miklós (2001): Az alpesi tarajos göte *Triturus carnifex* (Laurenti, 1768) előfordulása Magyarországon. – *Fol. Historico-Nat. Mus. Matr.* 25: 309–314.
- Vörös J. & Major Á. (2007): Elterjedés és molekuláris diverzitás a *Triturus cristatus* fajcsoport hazai populációiban. – 3. Szünzoológiai Szimpózium Budapest, 2007. március 5–6, p. 62.

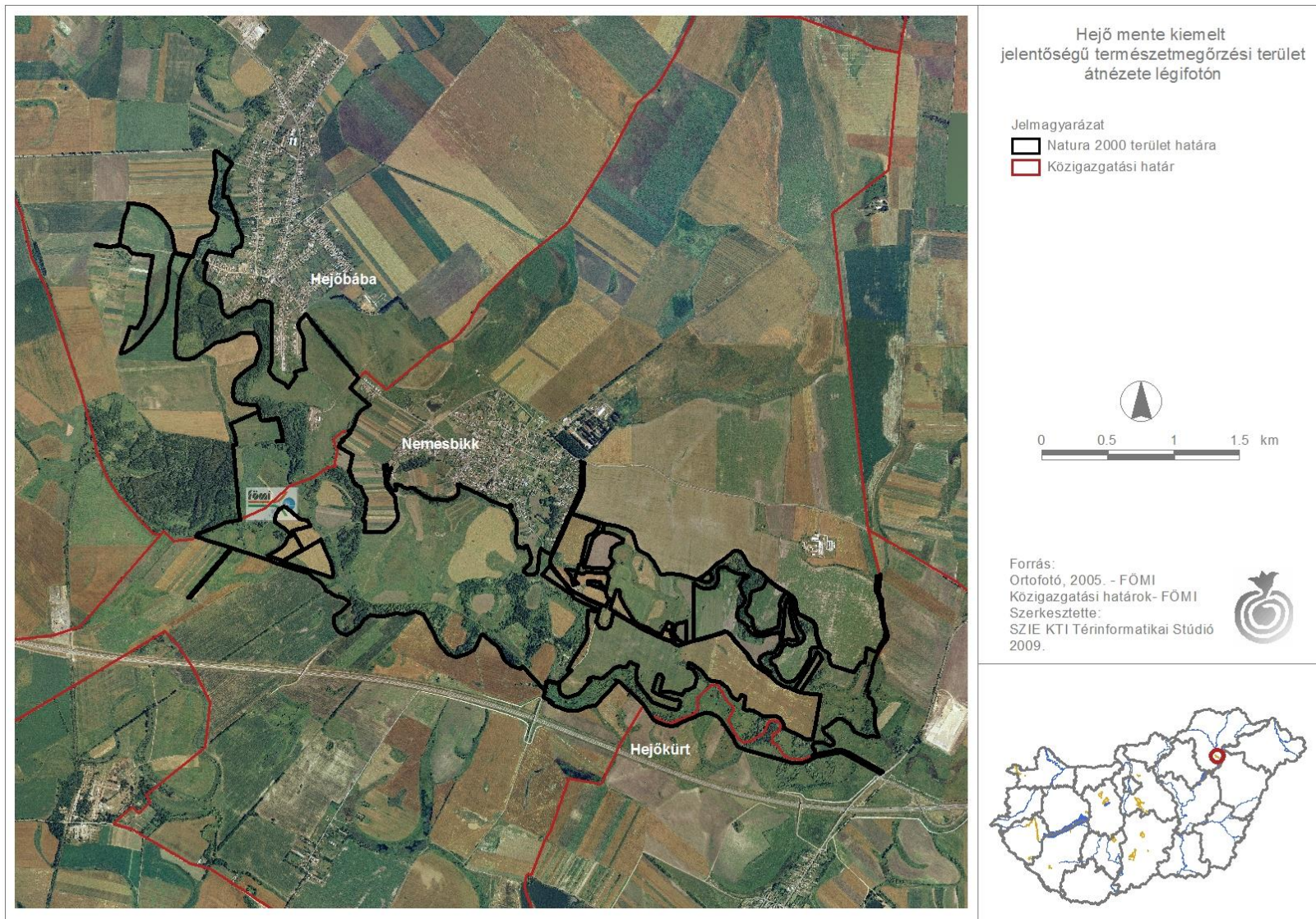
<http://geo.kvvm.hu/tir/>

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)

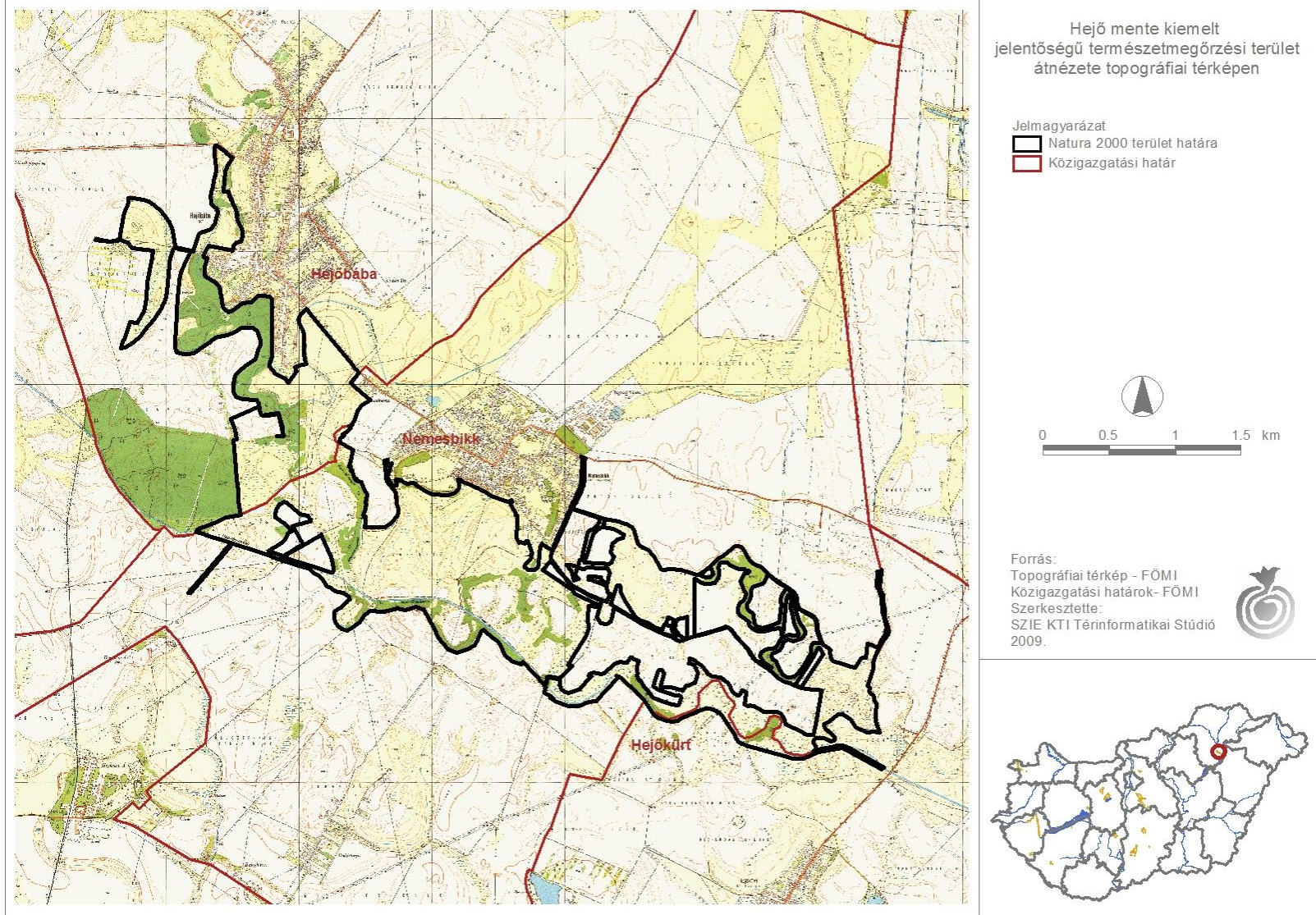
A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)

Országos védett területek határa

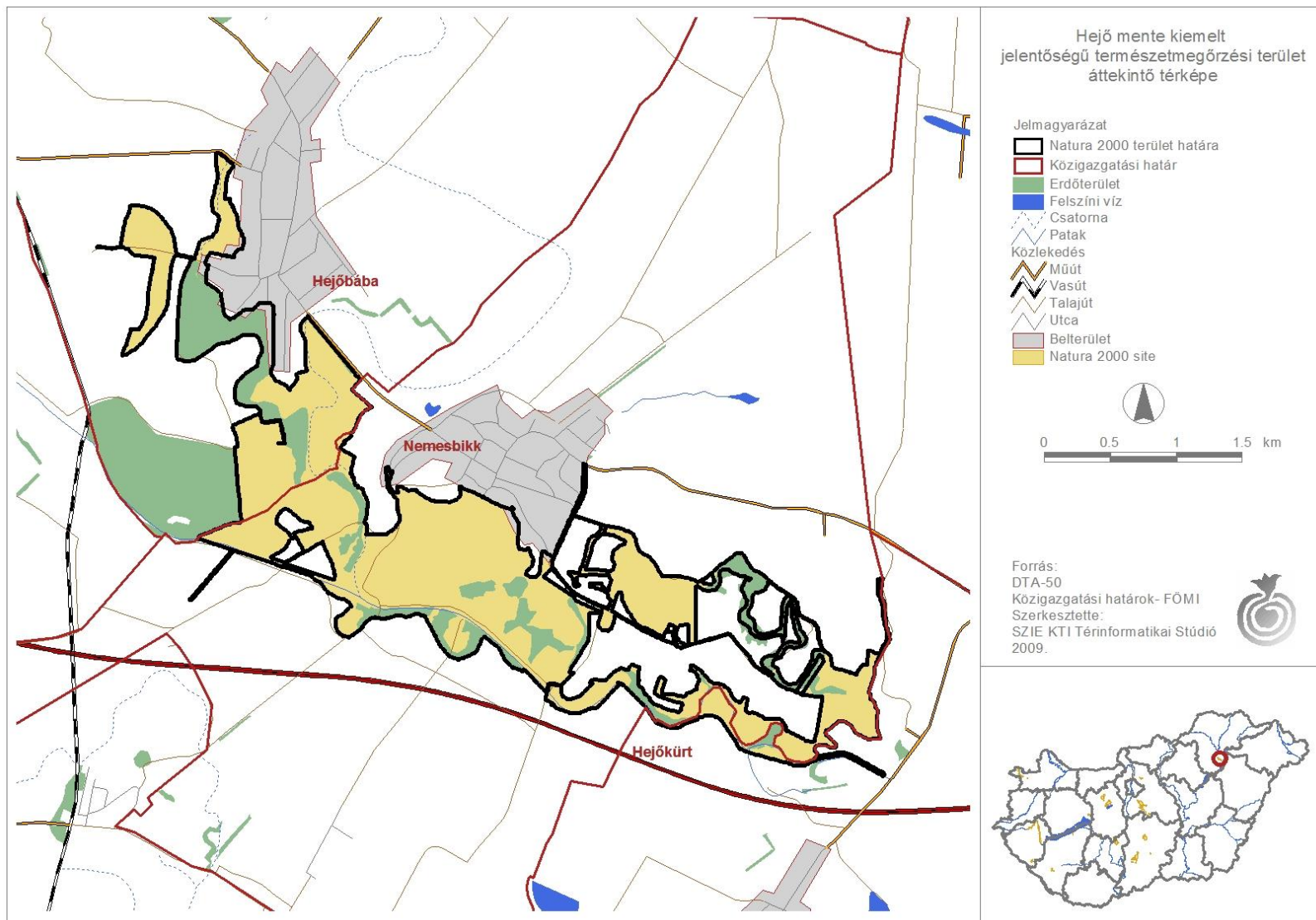
III. MELLÉKLETEK

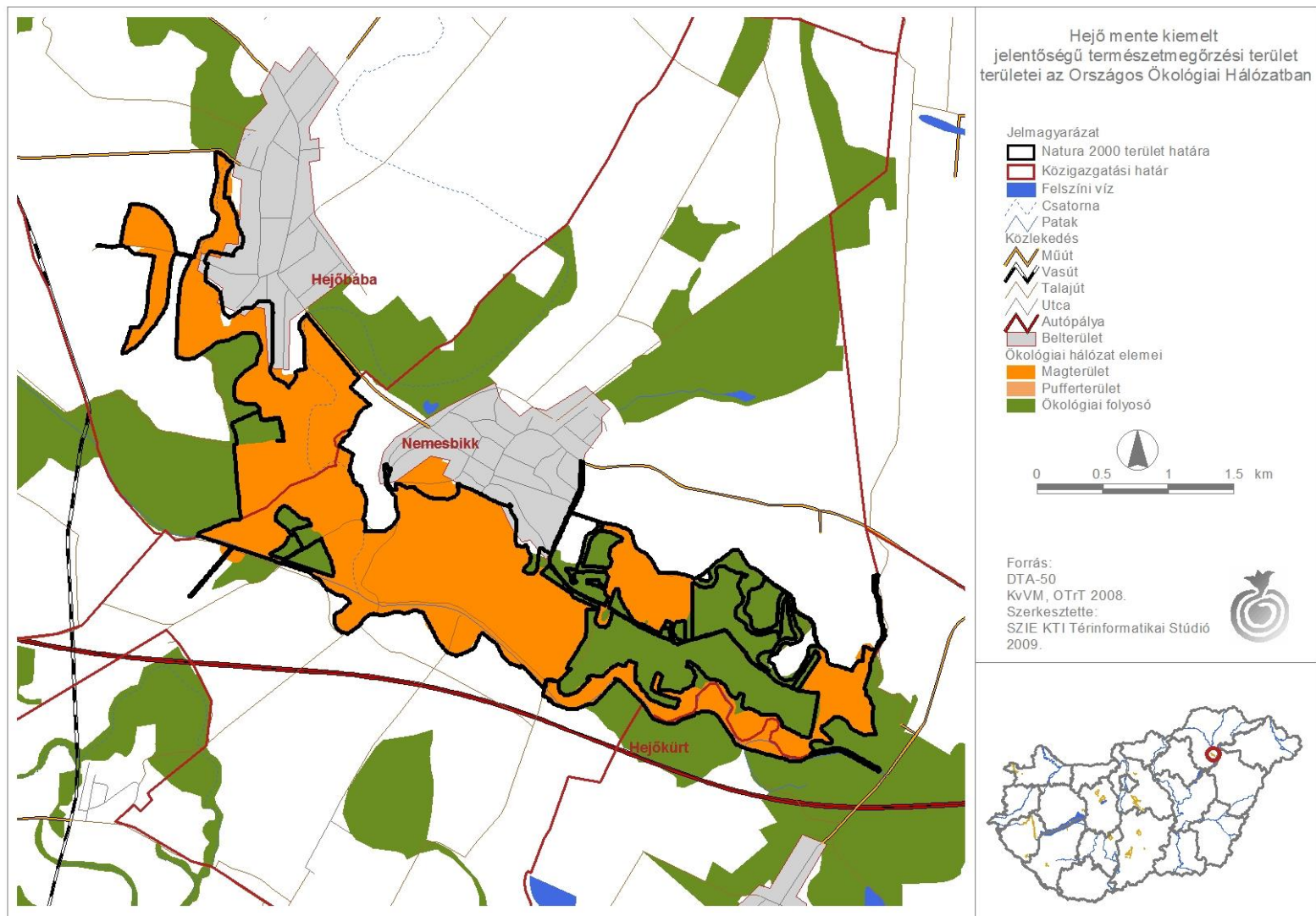
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

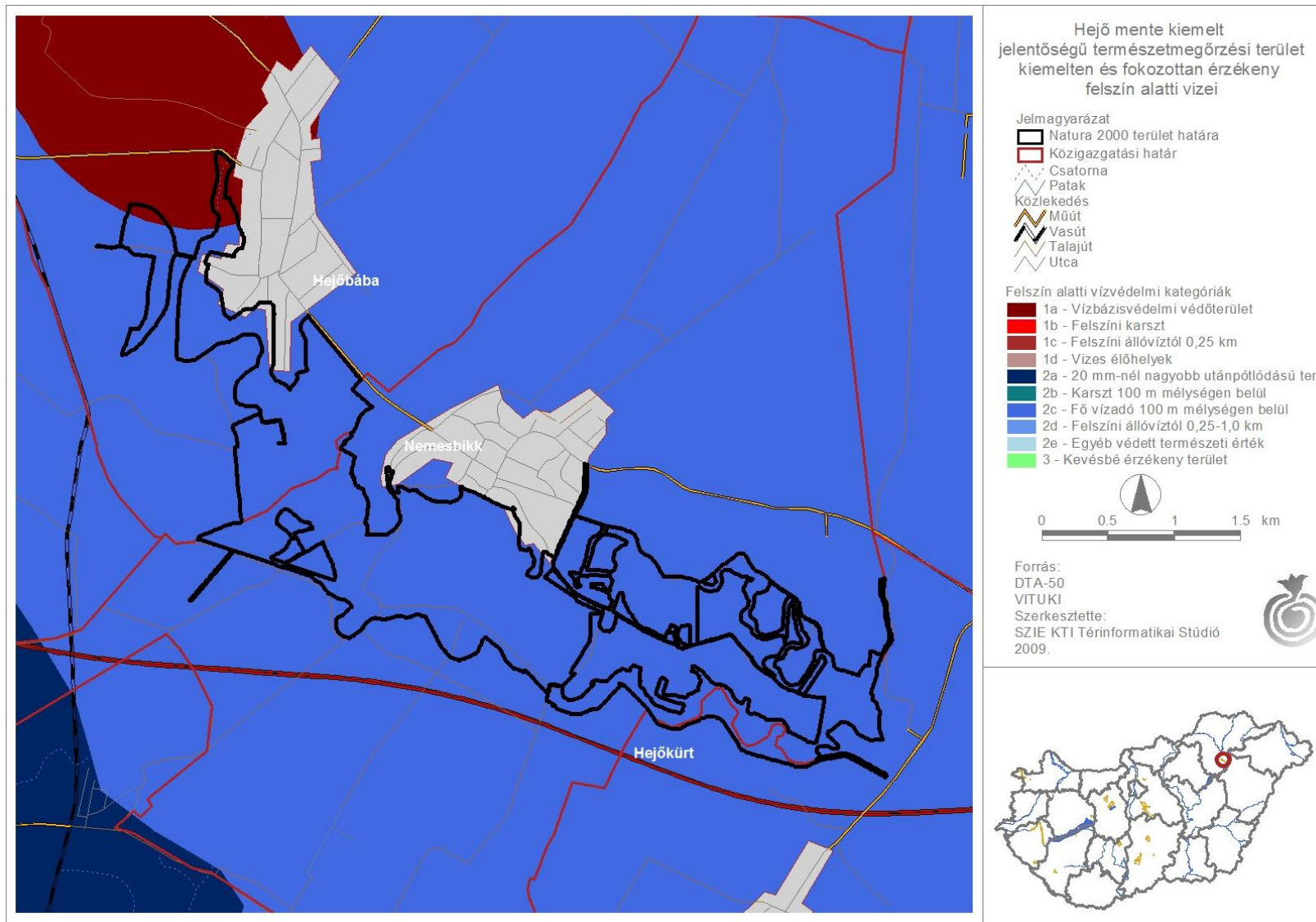
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

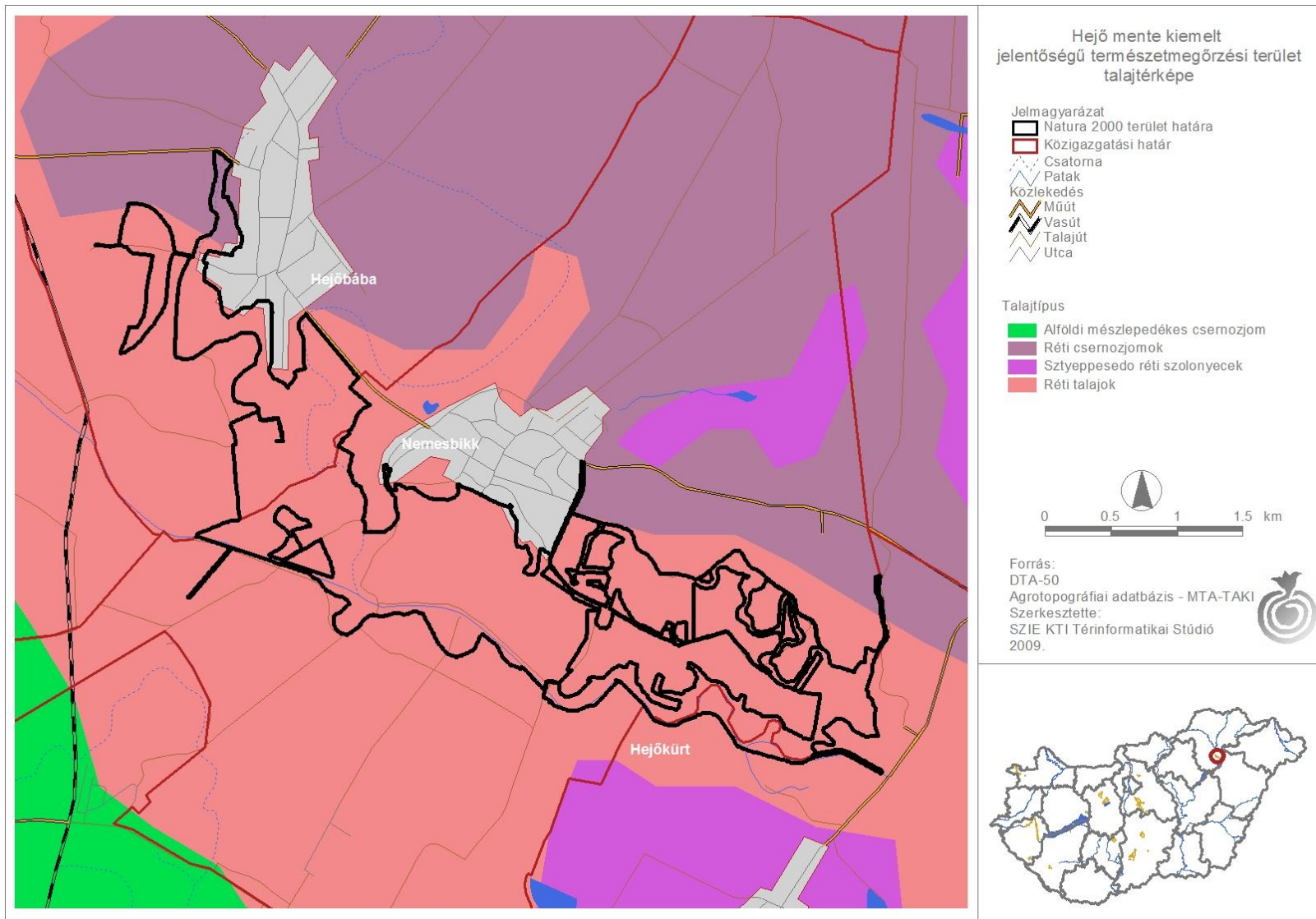
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézetű térképe

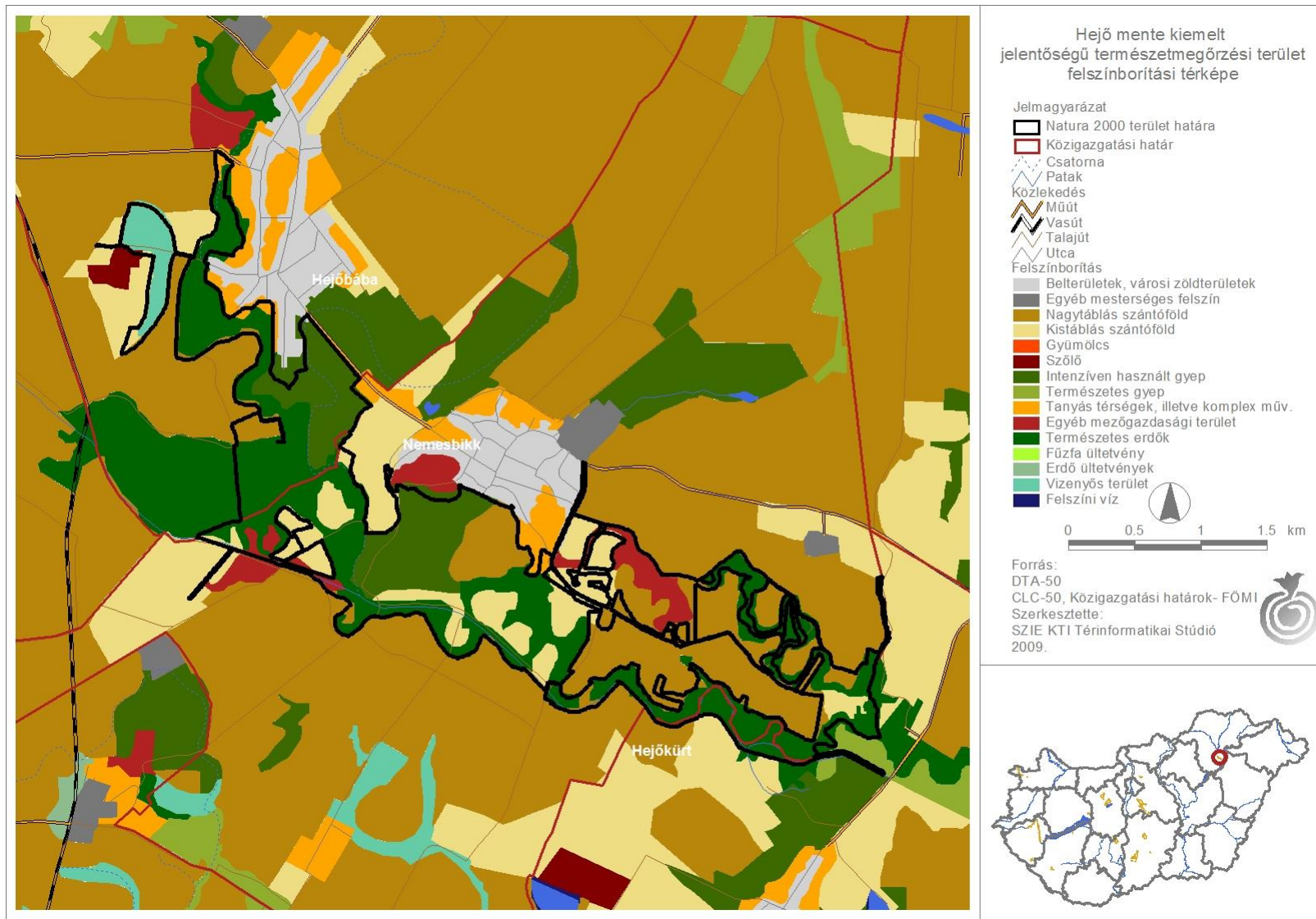
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége a országos ökológia hálózatban

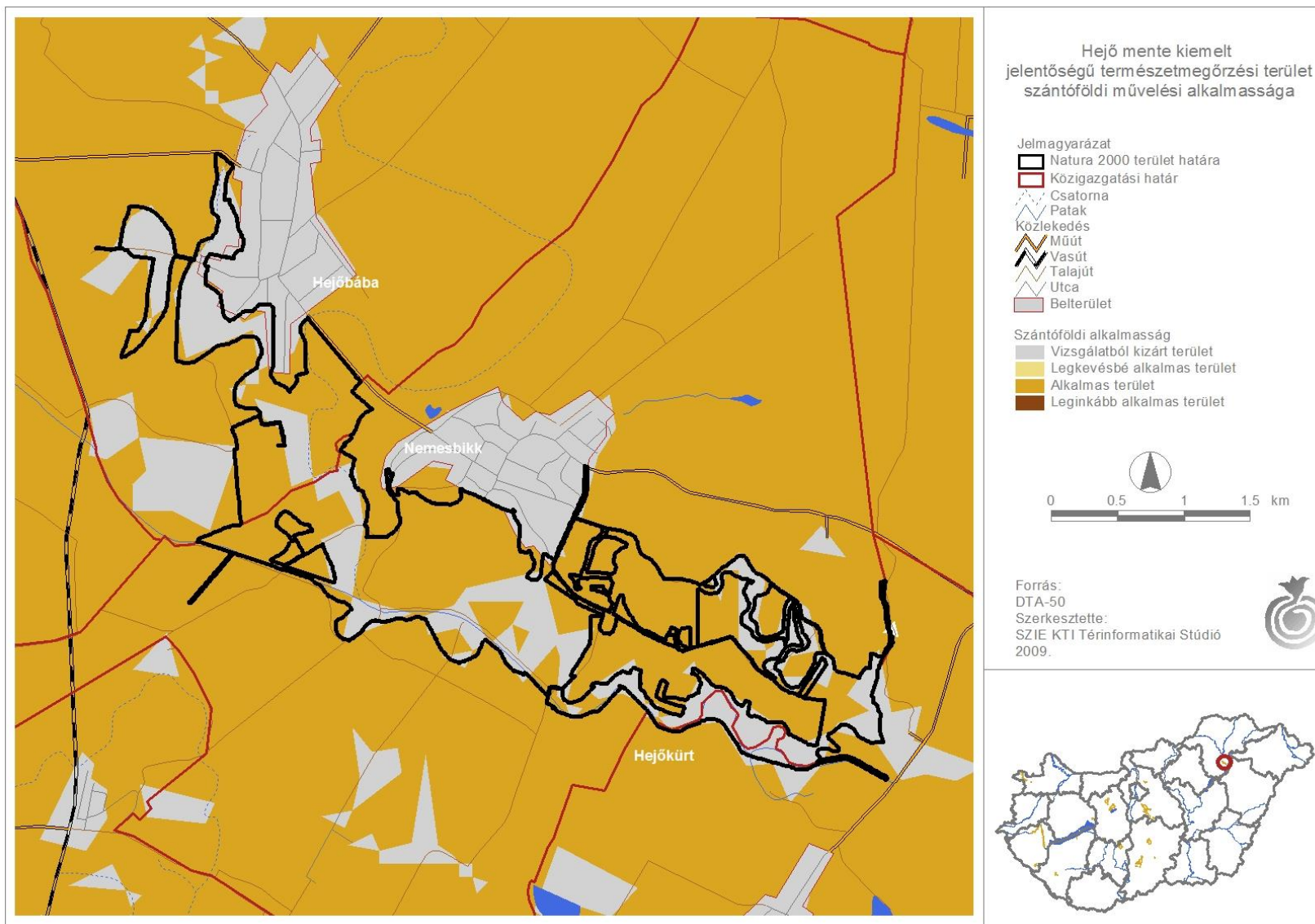
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

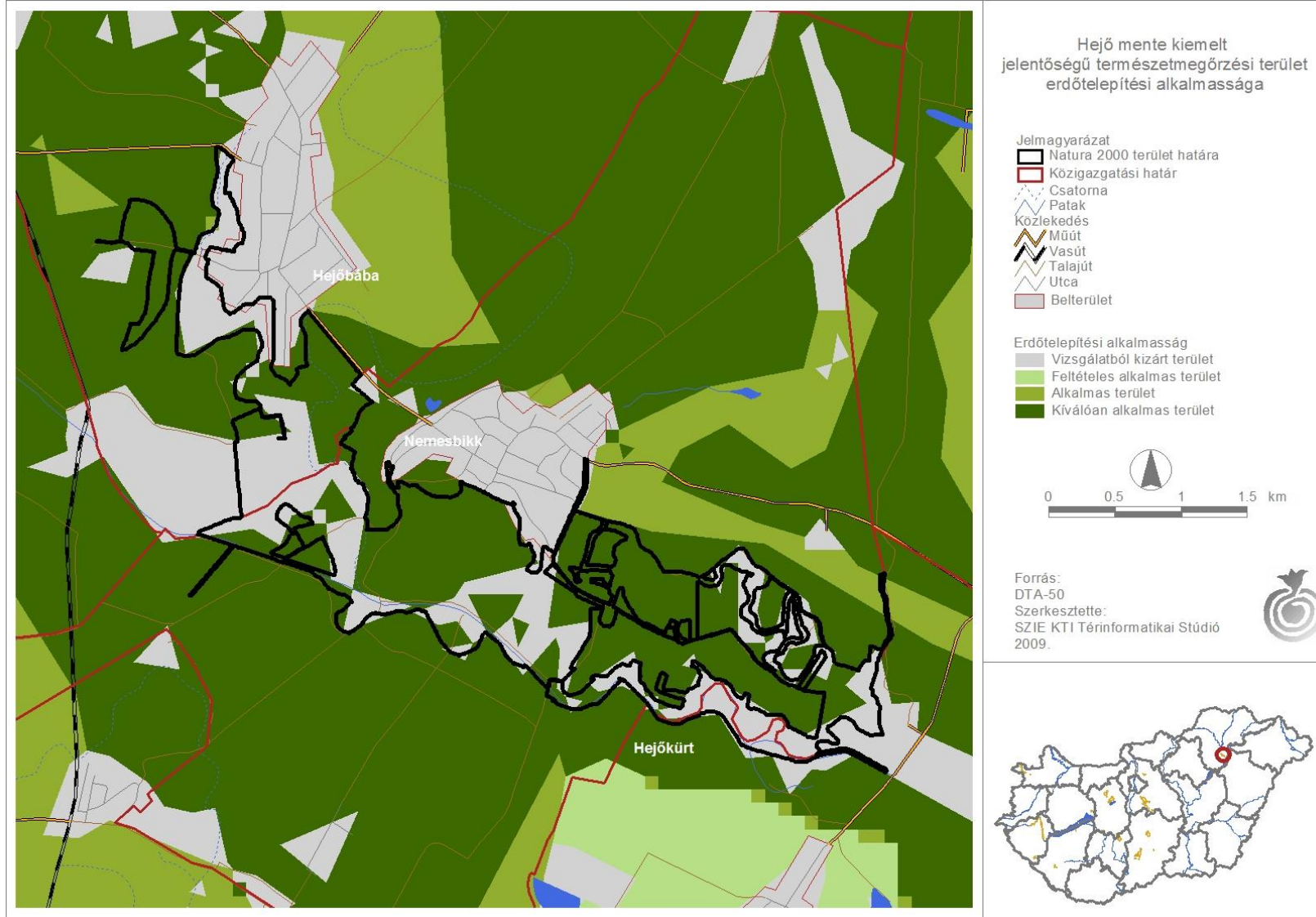
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

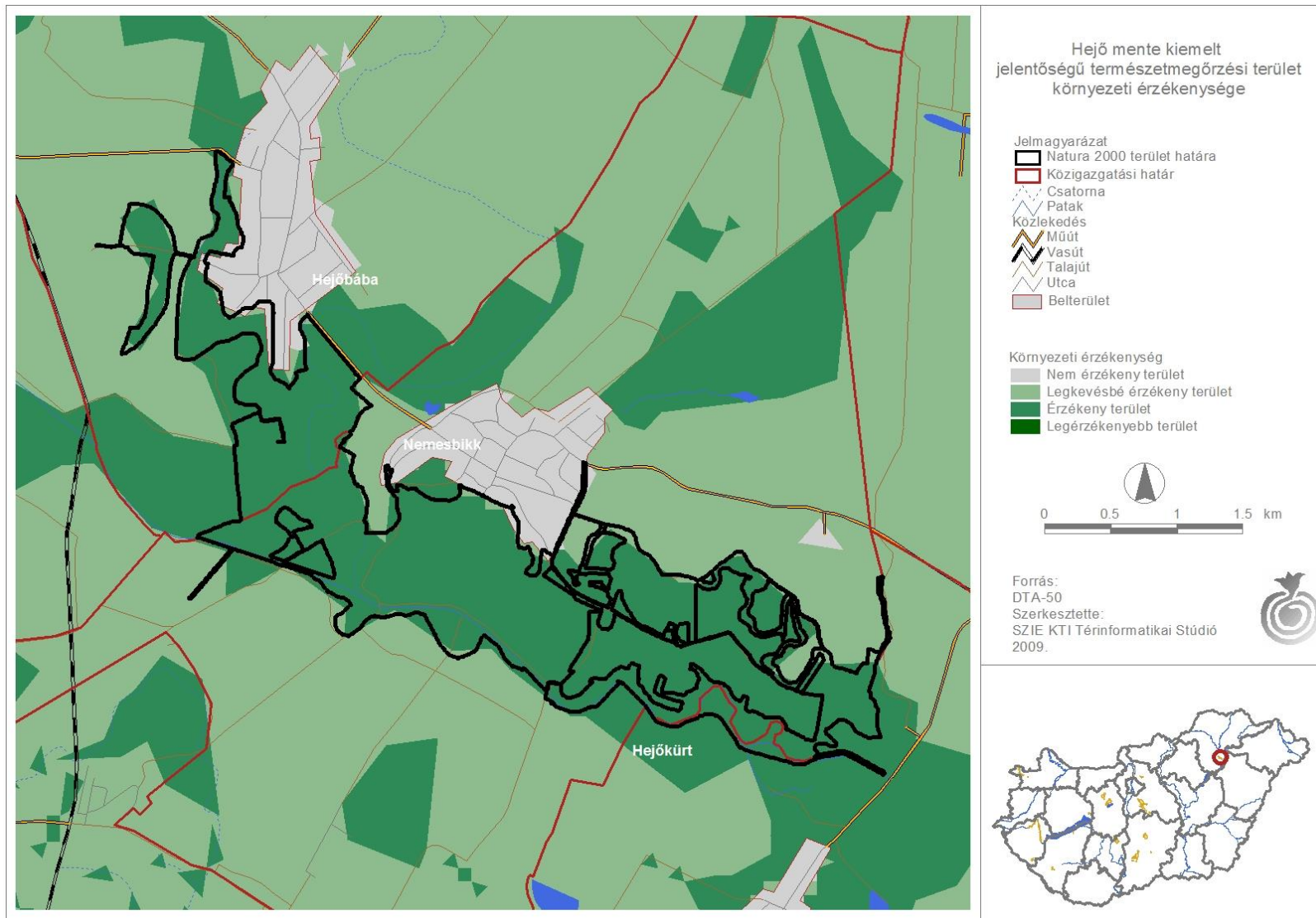
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

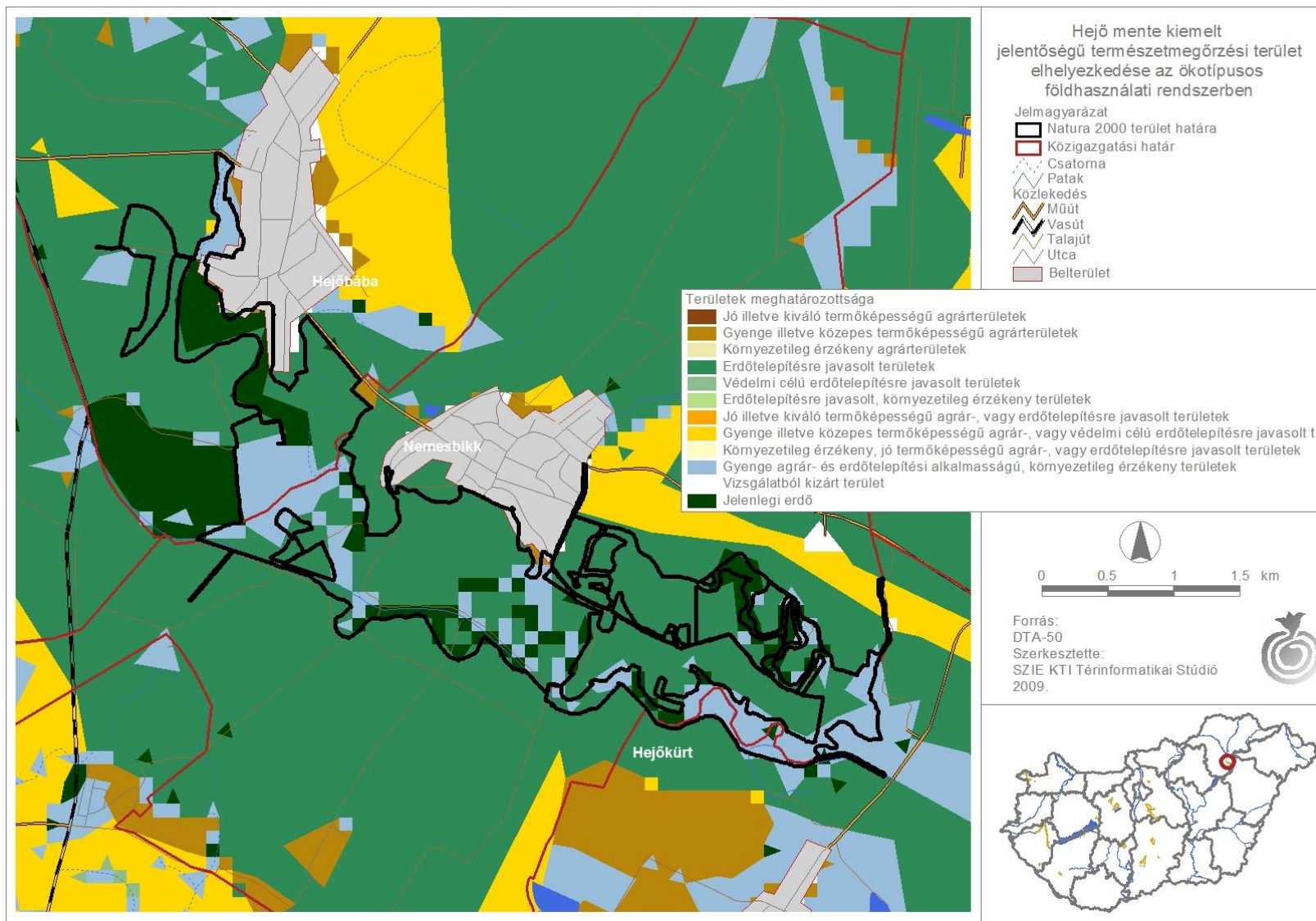
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

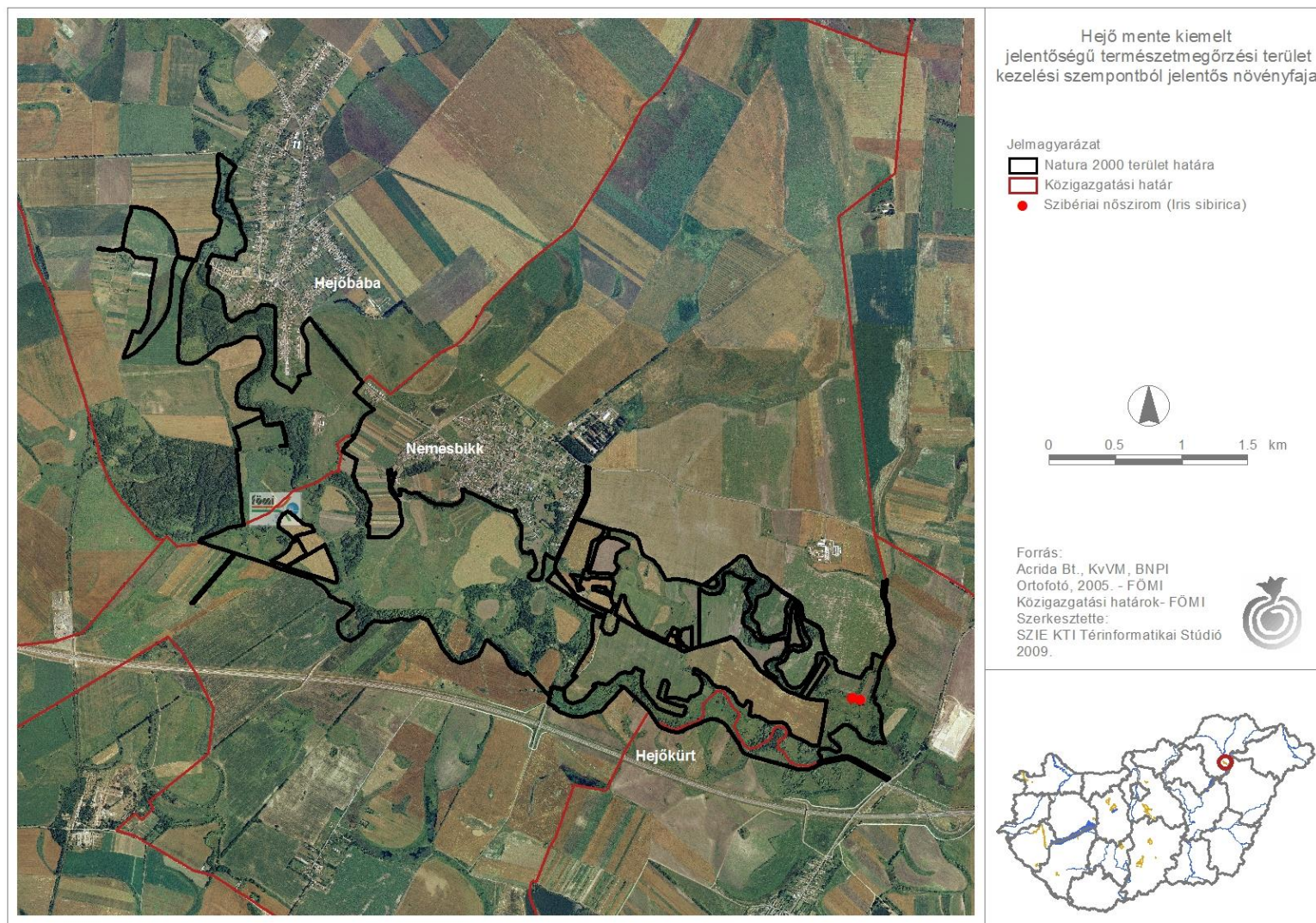
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

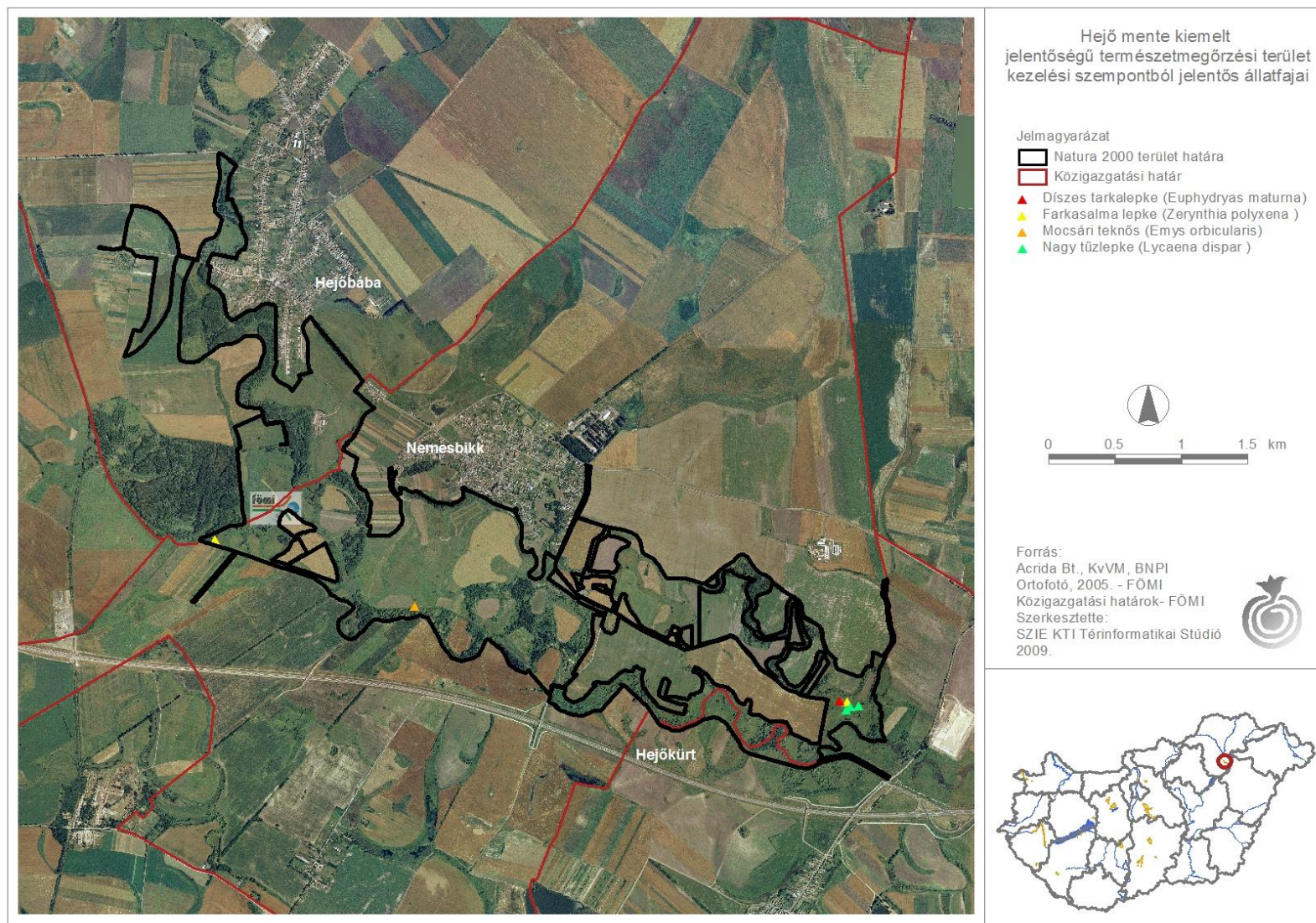
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

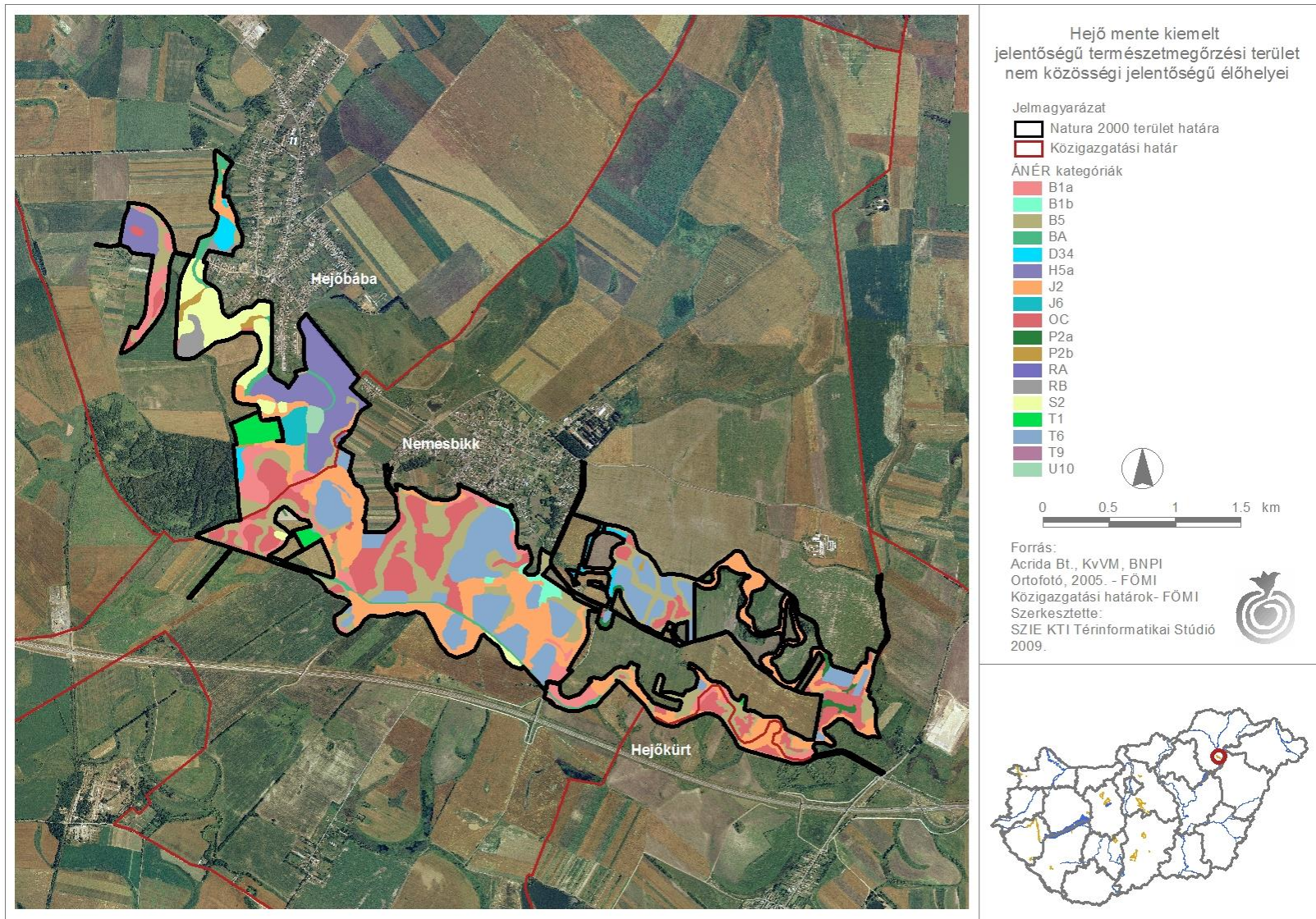
12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerben

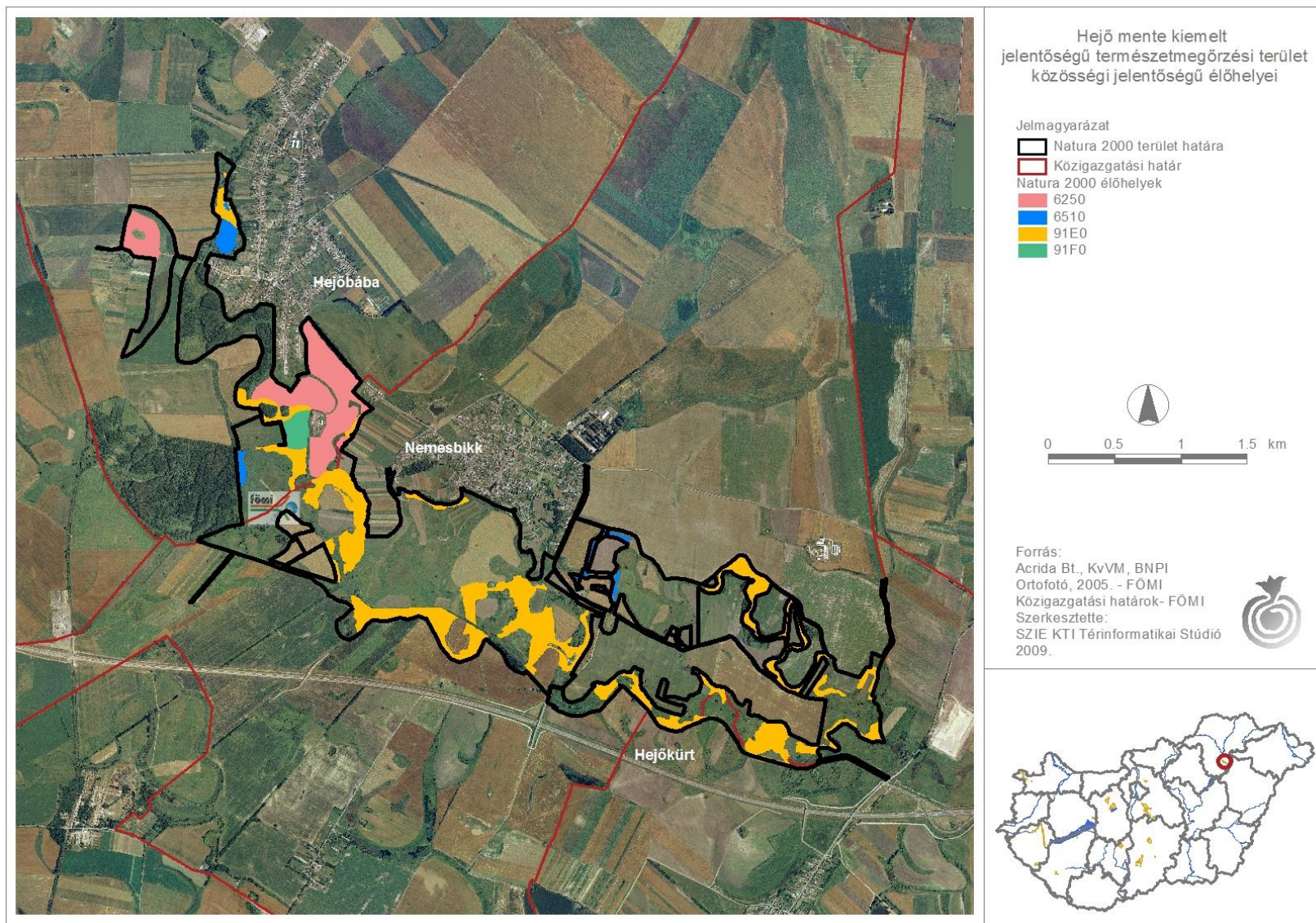
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajainak elterjedése

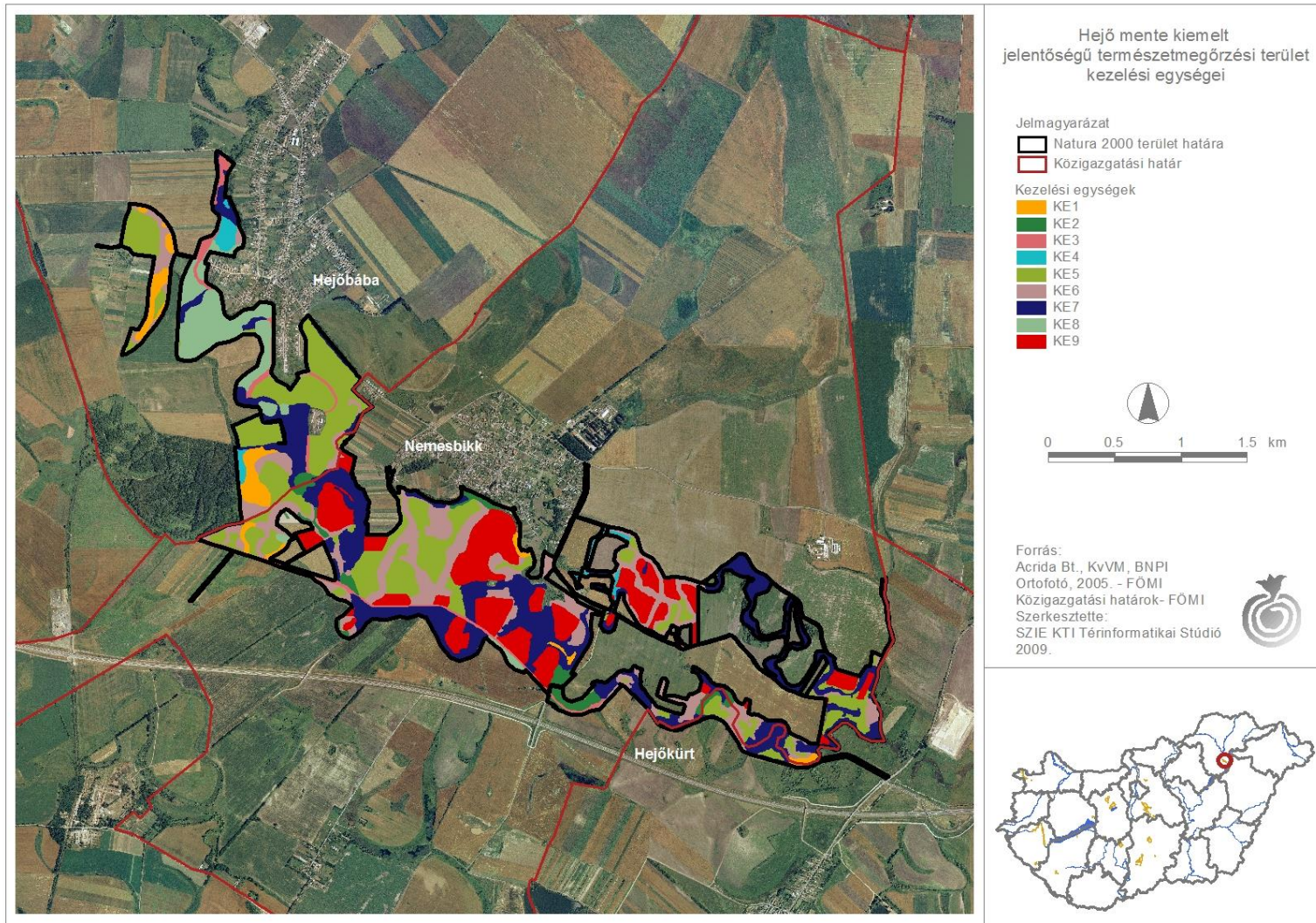
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajainak elterjedése

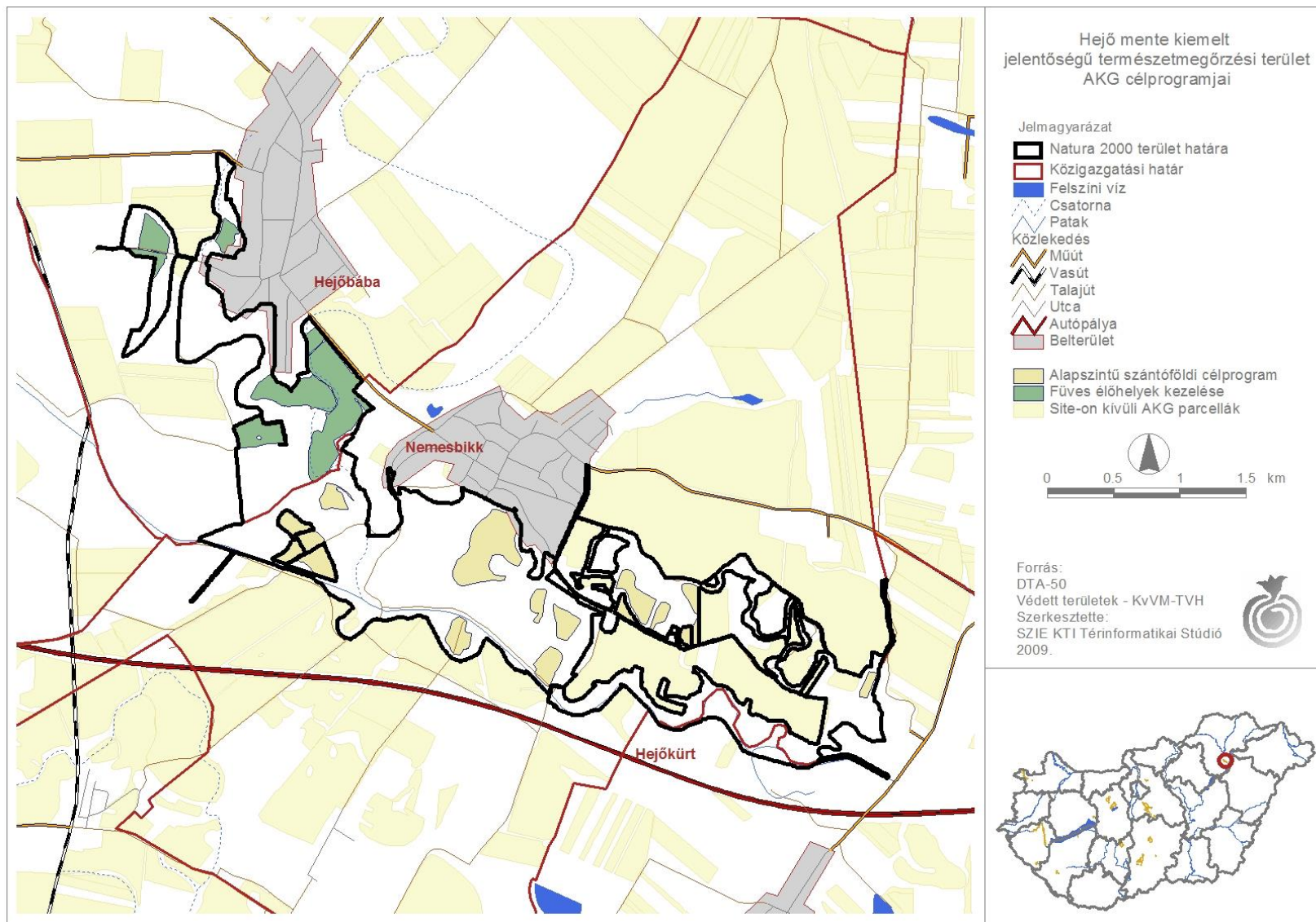
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

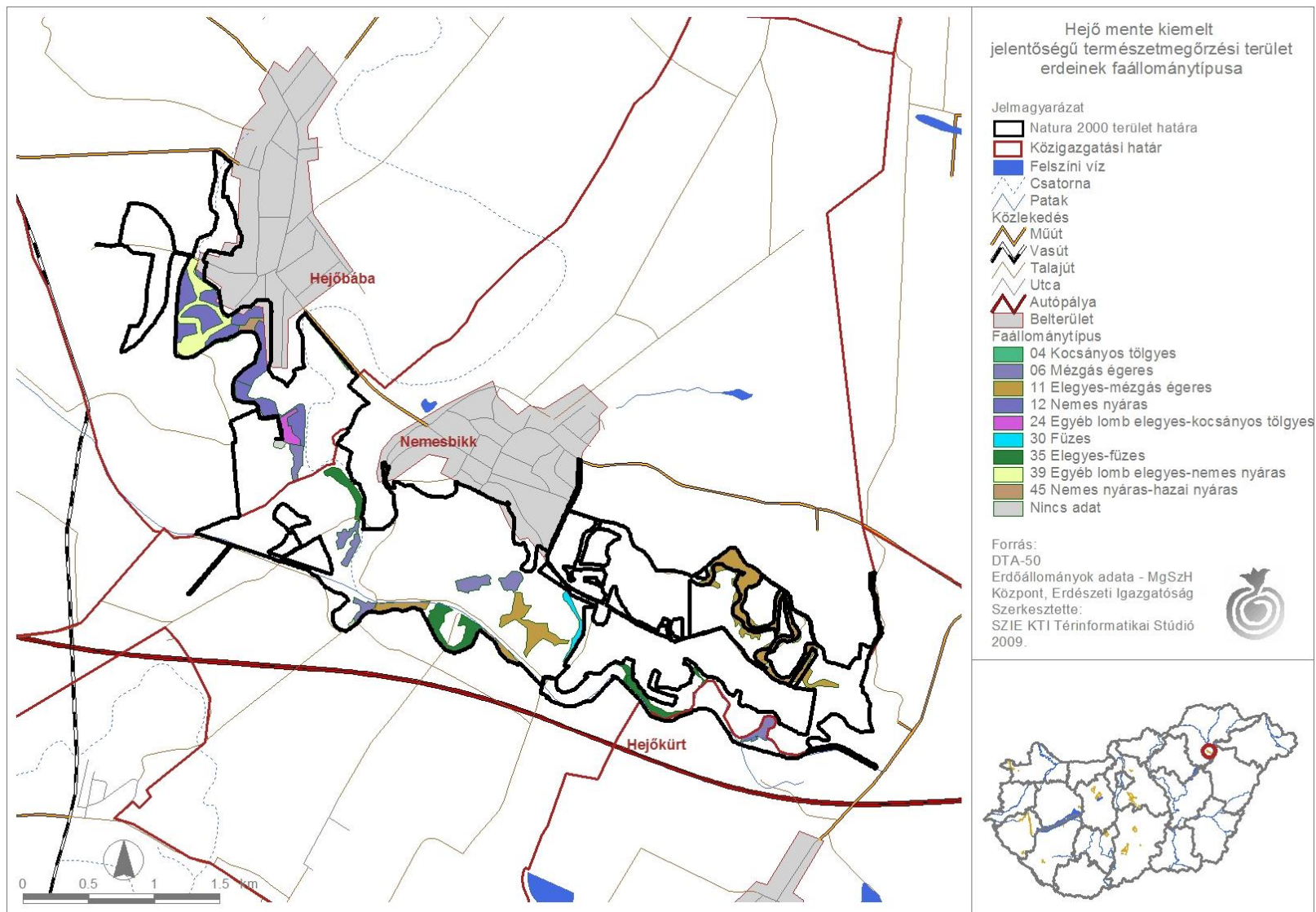
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe

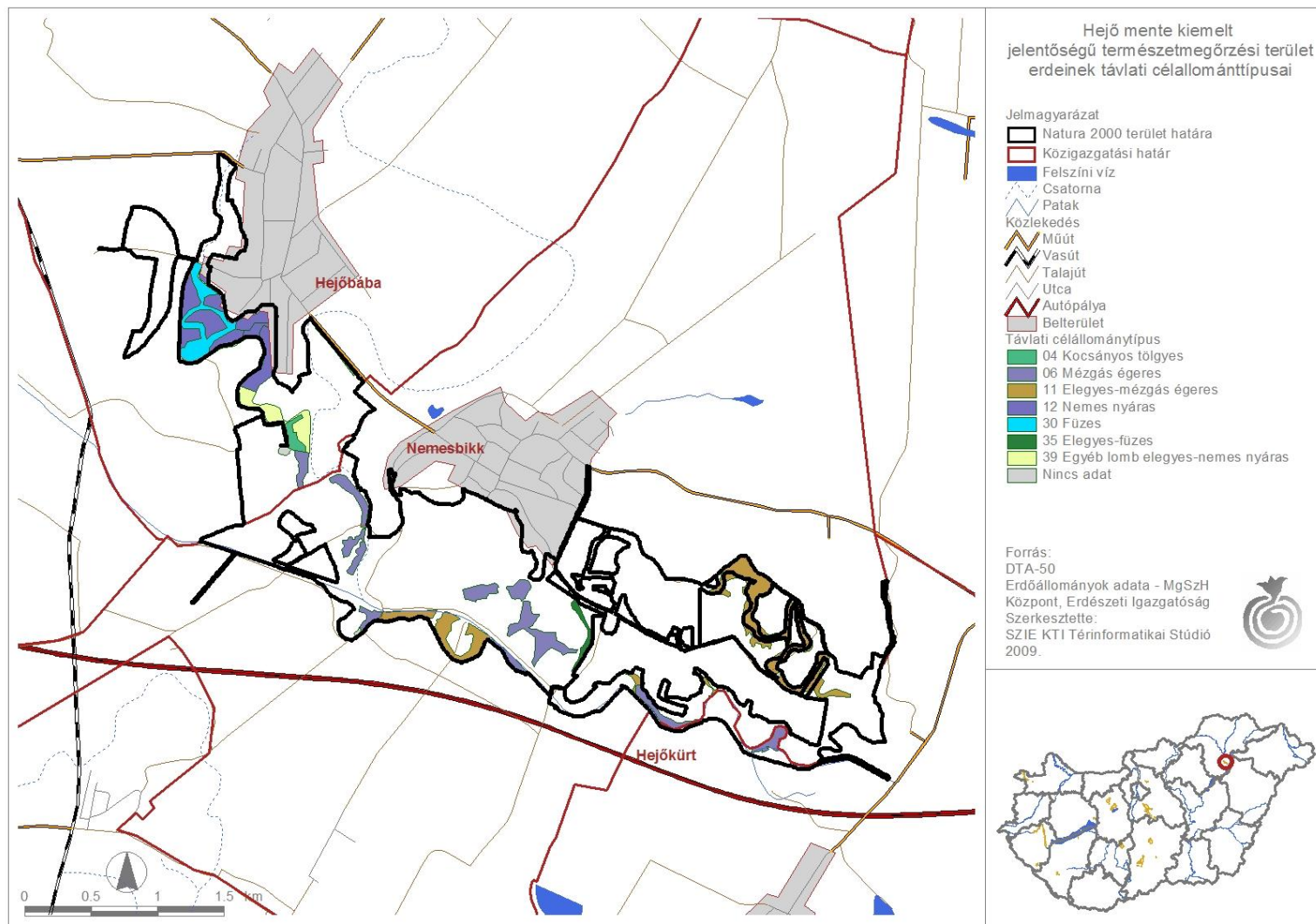
17. sz. melléklet A tervezési terület kezelési egységeinek térképe

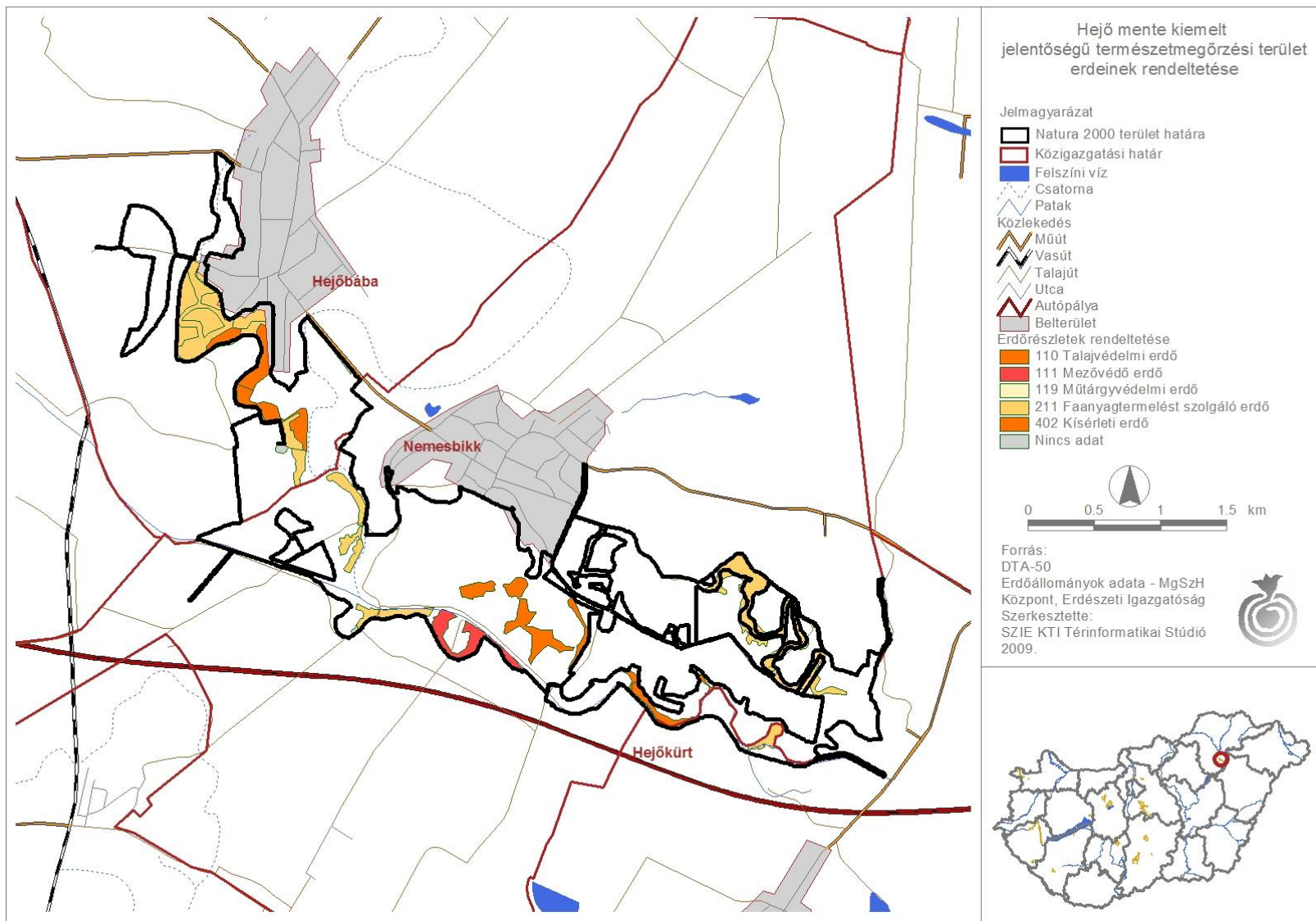
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

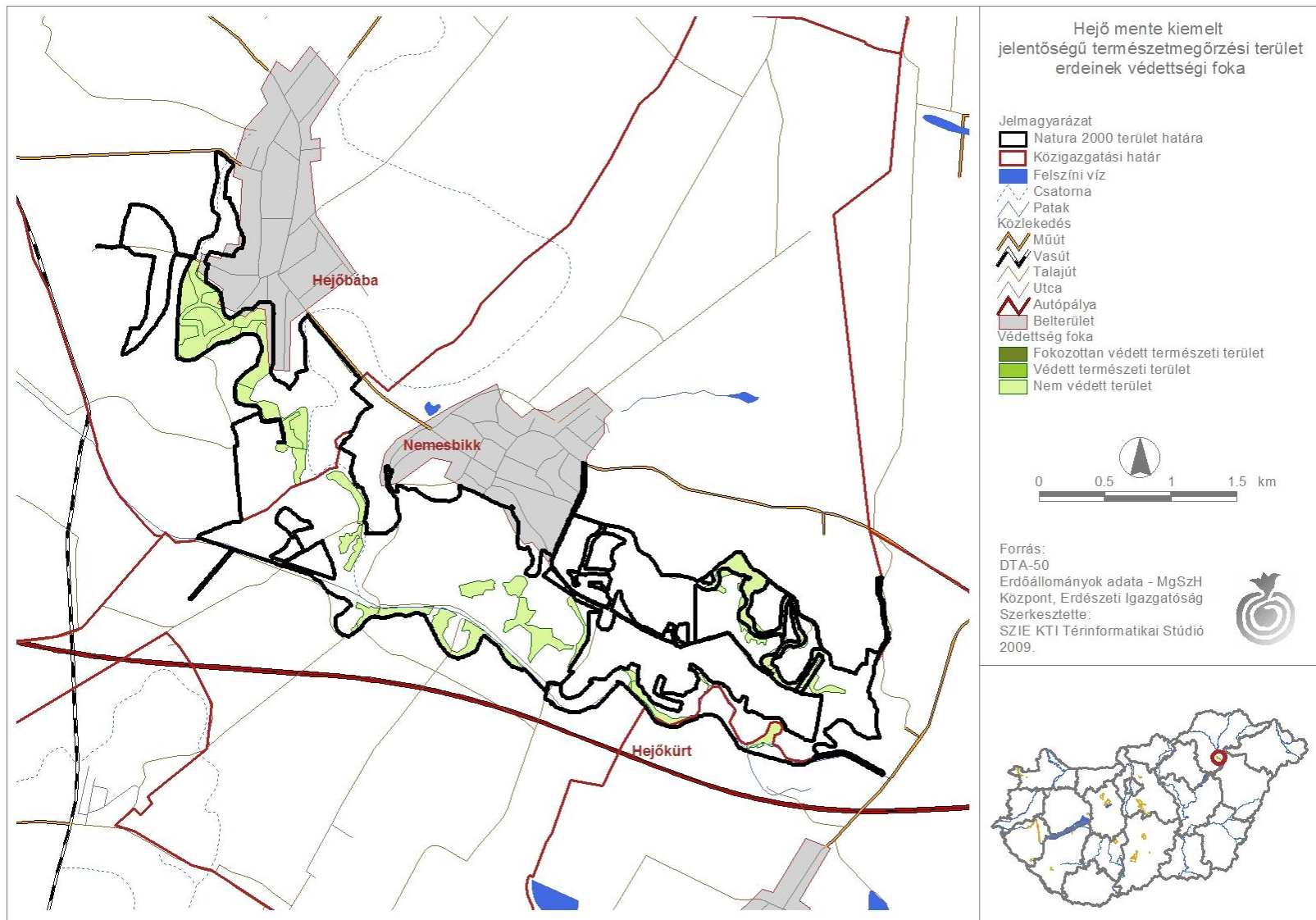
19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

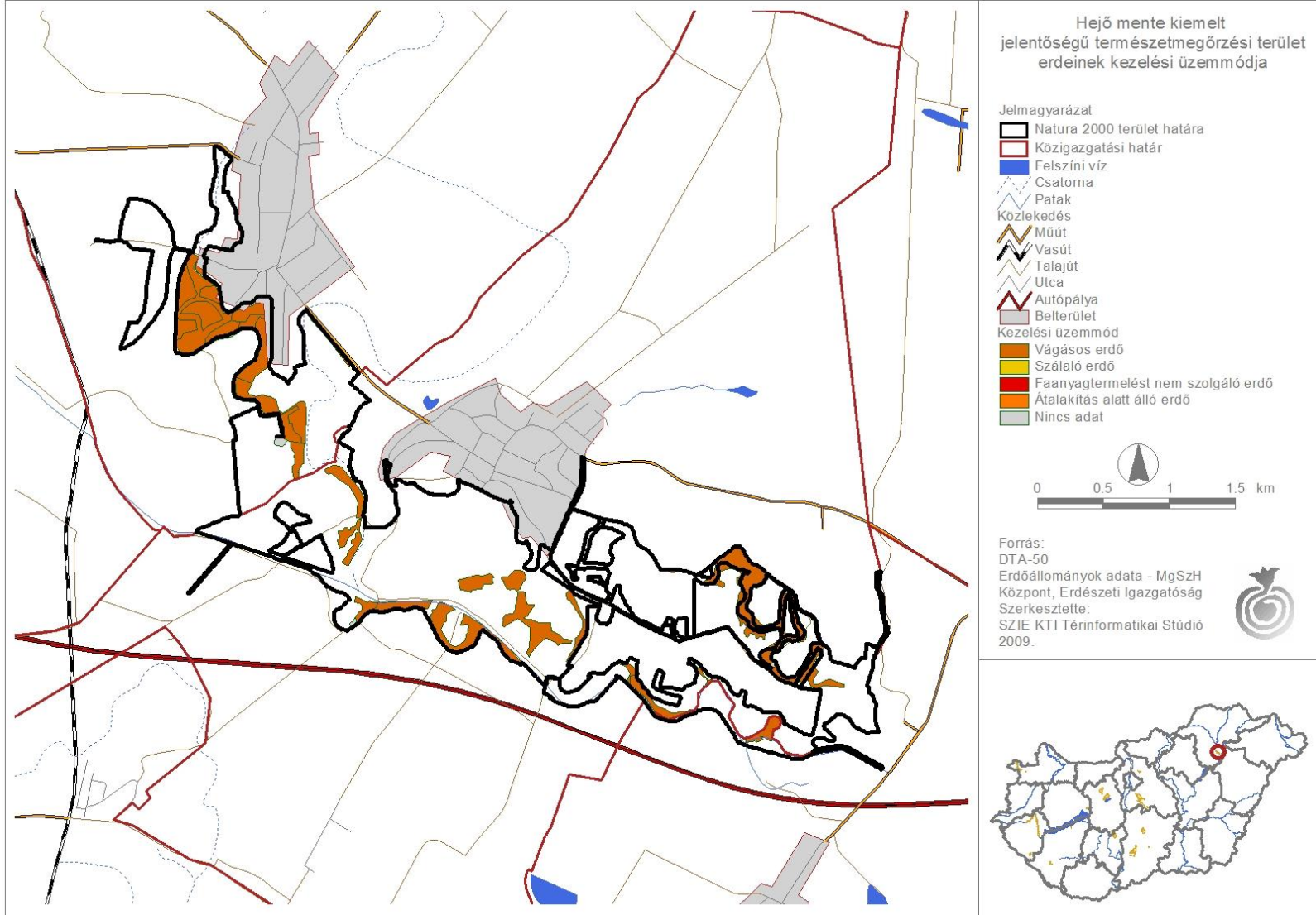
19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

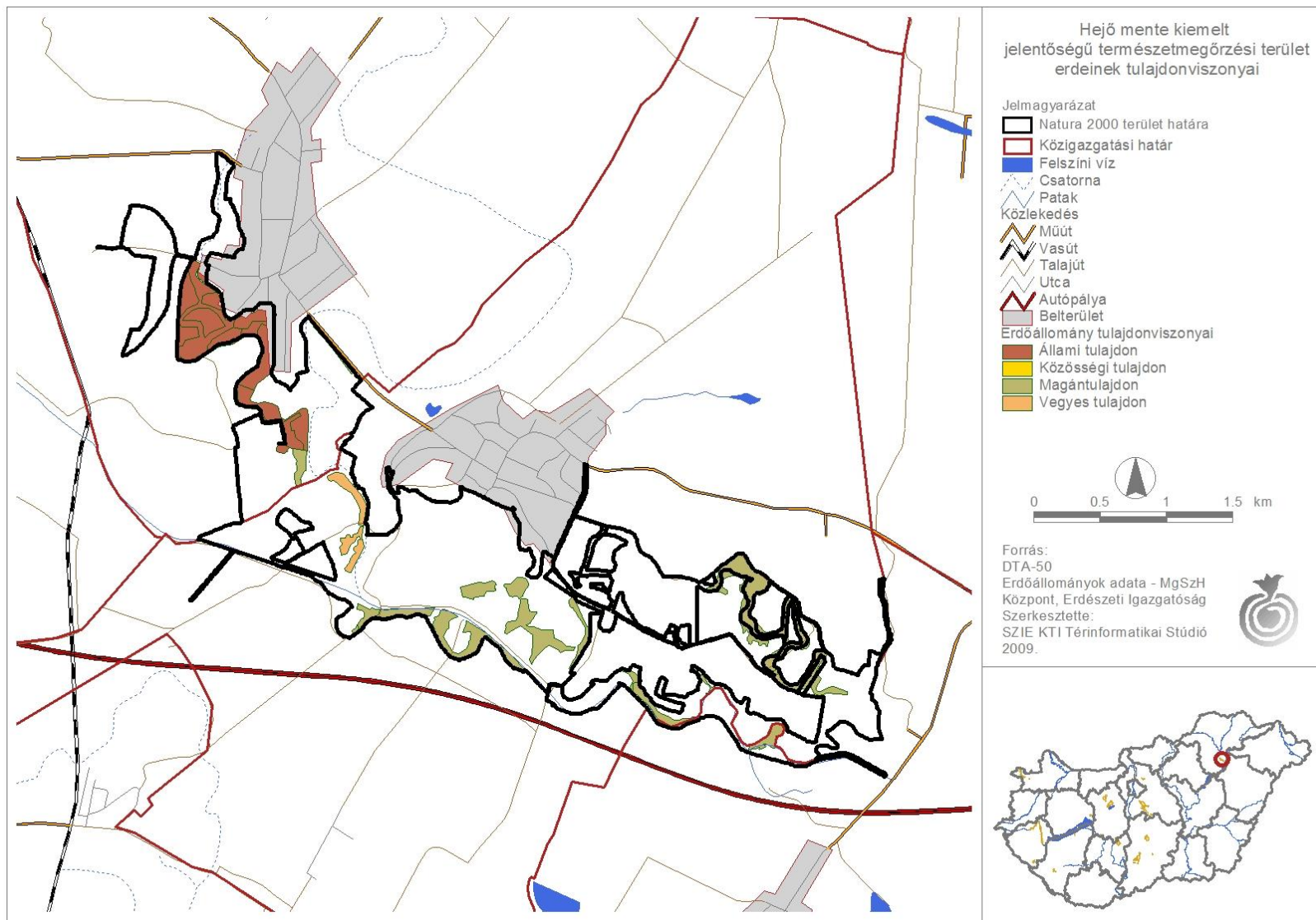
19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzemmódja

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonyai

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálás pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlöhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hőeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszeres gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen évelő szálaspillangós takarmánynövényeket (évelő szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházhasználat tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vizállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bárminemű szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, rendezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárazítás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazítás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakításaó támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gypegetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegettetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY58	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszálással.
GY94	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszátlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.
V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.

V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadékok, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) tőegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (tőegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tőgazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.

V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetesként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természet szerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fajú állomány tarvágásos véghasználatkor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfajokból származó életképes magászó fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzsérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

A Hejő mente Natura 2000-es terület Hejőbába, Hejőkürt és Nemesbikk településeket érinti, legnagyobb része Nemesbikk közigazgatási határán belül fekszik. Az 1000 fős Nemesbikk a Hejő-patak közelében fekszik, nitrát-érzékeny területen. A településen az önkormányzati intézményeket leszámítva nincs munkalehetőség; a munkavállalók Tiszaújvárosba ingáznak dolgozni. Mezőgazdasággal főként családi gazdálkodók foglalkoznak, gyakori a részidős gazdaság is. Hejőbába 2000 fős település, szintén a Hejő-patak mellett fekszik. A településen – az önkormányzati intézményeken kívül – a település területén működő, a megyei önkormányzat által fenntartott Pszichiátriai Otthonban van munkalehetőség, a lakosság nagy része azonban innen is Tiszaújvárosba jár be dolgozni. Kisebb, mezőgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, illetve családi gazdaságok működnek a faluban. A községben egy ipari park építése szerepel a fejlesztési tervekben (a Natura 2000 területtől távolabb eső részen), az önkormányzat ettől munkahely teremtési lehetőséget remél. Vélhetően két Natura 2000 érintett területre lett kiengedve évekig a szennyvíz. Hejőkürt 340 fős település, a Tisza árterületén található, annak jobb parti vízgyűjtőjéhez tartozik. A településtől 400 méterre húzódik az M3-as hejőkürti csomópontja. A településen két horgásztó található. Az érintett településeken nem megoldott a szennyvíztisztítás, bár évek óta pályáznak különféle forrásra.

A Hejő a Sajóval párhuzamosan folyik a Tiszába. A Hejő-patak a helyiek visszaemlékezése szerint korábban tiszta, bő vizű volt. A patak vízhozama az utóbbi időszakban a tapasztalatok szerint jelentősen csökkent és a medre feliszaposodott. A helyiek beszámolója alapján a környező ipari létesítmények felől érkező légszennyezés az uralkodó szélirány következtében az év jó részében elkerüli a három érintett települést, de a szennyezés jelenléte nem elhanyagolható. Az élővilág tekintetében különösen értékes helynek tartják a falugazdászok a Nemesbikkhez tartozó Dollártanyát.

A területen korábban élénk állattenyésztés zajlott, az Ónodi és a Csáti Vásárra vitték az állatokat a helyi gazdálkodók. Nemesbikken a rendszerváltásig 600 férőhelyes sertéshizlalda működött. Mára az állattenyésztés szinte megszűnt a területen, két juhtenyésztő család próbálja megtartani jelenleg még 200, illetve 500 feletti állatállományát. A szántóföldi támogatások miatt a tapasztalatok szerint az érintett településeken viszonylag gyakoriak a gyepfeltörések. A falugazdászok leírása alapján a termesztett növények többnyire gabonafélék (búza, kukorica, árpa) és olajnövények (napraforgó, repce, olajtök). Az olajtököt a gazdák nem vegyszerezik; külföldre adják el, bioterméket és kozmetikai készítményeket gyártanak belőle. A túlzott műtrágyázás a falugazdászok szerint nem jellemző a környéken – már csak a magas költségek miatt sem –, a nitrogén felhasználás nem éri el a 100 kilogrammot hektáronként. A szerves trágyázásra nem igazán van lehetőség a helyi állattartás visszaszorulása miatt. Leginkább a zöldtrágyázás jellemző, valamint a bioplazma készítmények alkalmazása. A gazdálkodás a falugazdászok tapasztalatai szerint szinte kizárólag az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatásoknak köszönhetően jövedelmező; a gazdák úgy tűnik, hogy egyelőre a támogatásoknak köszönhetően nem adják fel gazdálkodási tevékenységüket.

A Natura 2000 tervezési folyamatának helyi előzményei

A falugazdászok ismerték a Natura 2000 területlehatárolásokkal. Blokkok és helyrajzi számok szintjén – részletesebb információk híján, valamint túlterheltségük okán – nem foglalkoztak Hejőbába önkormányzata részleteiben is tájékozott volt a Natura 2000 programot illetően. Ennek oka részben az is, hogy a település területrendezési tervének készítése során a kijelölés

miatt az önkormányzat közvetített a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága, valamint a helyi gazdák között kialakult konfliktusban. A konfliktus tárgya az volt, hogy az egyik érintett gazdálkodó nem kapott építési engedélyt egy korábban felhagyott Tüzép-telepen. A Natura 2000 kijelölés hatására az önkormányzat máshol jelölt ki ipari fejlesztésre alkalmas területet (Kenderszög nevű településrészen), mint ahogy azt előzetesen eltervezte. Az önkormányzat szerint ipari fejlesztésre a Natura 2000-es terület alkalmasabb és értékesebb lett volna. A kijelölést a gazdák többsége nyugodtan fogadta, egy gazdálkodó kivételével. A Natura 2000 programhoz kapcsolódóan nem rendeztek korábban fórumot a településen. Ugyanakkor a területrendezési terv készítéséhez kapcsolódó lakossági fórumon közvetett módon terítékre került a téma.

Nemesbikk önkormányzata a Natura 2000 programról korábban nem kapott tájékoztatást. Ugyanez vonatkozik a Hejőkürti önkormányzatra is, amely korábban csak az országos médiában hallott a programról.

Az egyik gazda arról számolt be, hogy az AKG támogatásokhoz kapcsolódó képzéseken információs füzeteket kaptak a Natura 2000-re vonatkozóan.

Érintett-elemzés

A Hejő mente Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Hejőbába és Nemesbikk önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdászok, a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága, valamint az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Kisebb mértékben érintett a Mezőkövesdi Víz társulat, Hejőkürt önkormányzata, a Szőke Tisza Vadásztársaság, valamint a három település lakossága.

Érintettségek

- *Hejőbába önkormányzat:* saját vagyonkezelésben lévő területek révén is érintett a Natura 2000-ben. A területrendezési tervben már a Natura 2000-nek megfelelően jelölték ki az ipari fejlesztésre szánt területet. Építésügyi szempontból az önkormányzat fontosnak tartja, hogy a Natura 2000 program a területen található állattartó telepek (juhórályok) működését ne nehezítse meg. A BNPI munkatársaival csak a különféle engedélyezési eljárásokban találkoztak eddig. Általuk ismert, értékesnek tekintett fajok: erdei fülesbagoly, egerésző ölyv, zöld küllő (elvértve), kárminsapkás fakopács (elvértve), búbosbanka, valamint a Nemesbikk felé vezető úton védett kocsányos tölgyfásor.
- *Nemesbikk önkormányzat:* kevés terület van az önkormányzat saját vagyonkezelésében, a Natura 2000 programban egy kis darab erdő és gyepterület kivételével nincs érintett területe.
- *Gazdálkodók, falugazdász:* a Natura 2000 kijelölés révén mintegy 20 gazda közvetlenül érintett. Zömük növénytermesztéssel, kisebb részük juhtartással foglalkozik; az agrár-környezetgazdálkodási programban részt vesznek. Az AKG támogatásoknak köszönhetően kisebb fejlesztéseket is tudtak eszközölni az elmúlt években a gazdálkodók. A megkeresett gazdálkodók kevéssé ismerik a terület védett értékeit. A természetről alkotott képüket jelentősen formálja az is, hogy a környéken számos ipari park és ipari jellegű létesítmény található (például Tiszai Vegyi Kombinát, AES és az ipari parkokban megtelepedett kisebb cégek, akik többnyire műanyag-és festégyártással foglalkoznak), így területüket kevésbé tekintik értékesnek. A gazdálkodók mindeközéig nem álltak kapcsolatban a BNPI munkatársaival.
- *Bükki Nemzeti Park Igazgatóság:*

A terület értékét mozaikossága adja: az égerlápós, bokorfüzes, nádas területek (például a Fehérnádi rész) között különböző gyeptársulásokat és erdőfoltokat (nyarasok és tölgyesek) találunk. Több védett és fokozottan védett faj található a területen. A legnagyobb problémát a még fennmaradt gyepterületek beszántása jelenti: a terület igényeinek az extenzív gazdálkodás felelne meg sokkal inkább. A területen található erdők kezelésénél eddig elsősorban a gazdasági szempontok kerültek előtérbe, a Natura 2000 program szempontjai háttérbe szorultak. További probléma még a vizes élőhelyek esetében, hogy az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság és a BNPI között az érintett területek vízszintjéről több egyeztetésre volna szükség. Az özönnövények mind szélesebb körű elterjedése is gondokat okoz (itt főleg a gyalogakácról van szó). A területnek mindezidáig – a BNPI többi területéhez viszonyítva – talán kevesebb figyelem jutott.

- *Mezőkövesdi Vizgazdálkodási Társulat*: Interjú a Társulattal eddig nem készült. A helyi közvélemény szerint a társulat nem az elvárásainak megfelelően takarítja a csatornákat és az árkokat, emiatt pedig a gazdák számos esetben nem is fizetnek a szolgáltatásokért.
- *Hejőkürt önkormányzata*: a közigazgatási területnek csak igen csekély hányadát érinti
- *Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság*: Eddig interjú nem készült az Igazgatósággal.
- *A 3 település lakossága*: érintettségük két szempontból lehet említésre méltó: egyrészt a Natura 2000 hatálya alá eső kisparcellás szántók tulajdonosaiként, másrészt mint a területre esetleg kijáró természetkedvelők. Mindkét szempontból a Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek bemutatása lehet kulcsfontosságú számukra. A Hejő-mente élővilágának felélesztése kapcsán a Miskolci Egyetemen nemrégiben kutatás indult néhány Hejő menti önkormányzattal együttműködésben, amelynek távlati célja a Hejő-patak rehabilitációja és „élővé” tétele.
- *Szőke Tisza Vadásztársaság*: mintegy 30 taggal a területen vadásztársaság működik. Apróvadás terület (őz, nyúl, fácán), autópálya alatt vadátjáró található.

Kapcsolat az érintettek között:

Az interjúk alapján kiderült, hogy az önkormányzatok, az érintett gazdálkodók és a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságának munkatársai között eddig leginkább hatósági jellegű kapcsolat állt fenn (különbféle engedélyezések kapcsán). A területen egy gazdálkodónak volt konfliktusa a Natura 2000 területek kijelölése során a BNPI-vel. További konfliktusok valószínűsíthetőek: a gyepterületek beszántása miatt ugyanis elképzelhető, hogy egyes gazdálkodókkal szemben feljelentést tesznek. A falugazdászok általánosságban értesültek a területkijelölésről, nyitottak további információkra, amelyeket tovább tudnak adni a gazdálkodók felé.

A Natura 2000-hez kapcsolódó általános vélekedések

A Natura 2000 program csak részben ismert az érintettek körében, két érintett önkormányzat számára azonban szinte teljesen újdonság volt a program. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre bár kevésbé ismert, de ezek iránt az információk iránt egyértelmű igényüket fejezték ki az egyes érintettek.

A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra, vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak, már csak a terület ipari területekhez való közelsége miatt sem.

Fontos szempontként fogalmazta meg az egyik falugazdász, hogy a természetvédelemmel járó közterheket a társadalom tagjai közösen viseljék. Így például célszerűnek tűnik a

természetvédelmi örök és a polgárórség megerősítése is program megvalósítása során. A falugazdászok szerint a gazdálkodók nyitottak volnának a különféle Natura 2000 programokra, amennyiben a megélhetésük nem kerül ezáltal veszélybe; felmerült extra költségeiket megtérítik, és hosszú távú biztonságra számíthatnak a program kapcsán.

Felmerült javaslatok: vadgazdálkodás számára külön program indítása (kukorica termesztése a vadak számára vadföldön). Ebben az esetben az egy hónap utáni betakarítási kötelezettséget nem kellene előírni.

A falugazdászok és a természetvédelmi őr egybehangzó véleménye szerint a gyepfeltörések is várhatóan megszűnnének, ha nem lenne akkora különbség a szántó és gyepprogramok kifizetései között.

A terepbejárás során kiderült az is, hogy a Hejő-mente Natura 2000 területen kívül, ahhoz közel, egyéb értékes természeti területek is vannak. Az egyik ilyen terület a Hejő, a logisztikai központ mellett lévő szakaszán található: a csatornában ugyanis rendkívül jó lápi póc (*Umbra krameri*) élőhely található. Az élőhelyen a védett halfajból rendkívül nagy egyedszámot tapasztaltak (*"kézzel ki lehetett volna merni a halakat"*) az elmúlt években.

A Natura 2000 program törvényi háttérét, illetve a kompenzációs lehetőségeket illetően minden megkérdezett helyi érintett szereplő szeretné pontosabban tudni, hogy mire hivatkozhatnak, amikor a gazdák, vagy akár a helyi lakosság felé kommunikálnak a programról.

Egyeztetés a helyi érintettekkel

A Hejő mente Natura 2000 területen összesen nyolc félig strukturált interjút készítettünk. A SZIE KTI Természetvédelmi mérnök szakos hallgatóinak bevonásával négy gazdálkodóval készült interjú 2008 decemberében és 2009 januárjában. 2009. március folyamán további négy interjú készült Nemesbikk és Hejőbába vezetőivel, valamint a két illetékes falugazdással. 2009 áprilisában került sor az interjúval egybekötött terepbejárásra a BNPI természetvédelmi őrrel közösen.

2009. július 1-én ötletbörzét szerveztünk a BNPI munkatársaival, valamint a konzorciumi partnerekkel arról, hogy a helyi tájhasználókat hogyan lehetne ösztönözni a fenntartási tervekben szereplő tájhasználati/gazdálkodási javaslatok betartására.

2009. szeptember 2-án, a hejőbábai Művelődési Házban került megrendezésre a Hejő mente Natura 2000 terület fenntartási tervének egyeztető fóruma. A találkozó elsődleges célja az volt, hogy a Natura 2000 program által érintett helyi és térségi szereplők a tervezőkkel való személyes találkozás során megvitathassák a tervet, és szabadon megfogalmazhassák észrevételeiket, véleményüket. A fórumon nagy számban képviseltették magukat a helyi gazdálkodók, akik a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság szakemberével, a helyi önkormányzat képviselőivel és a fenntartási terv készítőivel közösen, részleteiben tekintették át az egyeztető dokumentumot. A fórum egyik fő témáját az egyes kezelési egységek előírásainak megvitatása adta, mely során a kezelési egységek, és azok előírásain végighaladva a résztvevők számba vették az egyes szabályozások pontosságát, betarthatóságát. A fórumon az alábbi témákban foglalmazták meg észrevételeiket a résztvevők: a településen található Kerengő-csatorna karbantartásának kérdése, a falopások problémája, valamint az égetés természetkárosító hatása. A találkozás eredményeként több kezelési egységben is módosítások megtételének szükségességét foglalmazták meg a résztvevők, mely javaslatok a fenntartási terv következő változatában átvezetésre kerülnek.

Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható. A terv véleményezésére természetesen írásban, a projekt honlapján (www.naturaterv.hu), illetve e-mailben vagy postai úton továbbítva is lehetőséget biztosítottunk.

Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervezetekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervezetekkel a projekt során folyamatos. Az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009. 03.11. Wisnovszky Károllyal és 2009.03.23.) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket a II. negyedéves jelentésben dokumentáltuk részletesen. A helyi szinten érintett hatósági és területi kezelő szervezetekkel való egyeztetést beágyaztuk a területi kommunikációs folyamat menetébe. Az interjúk során személyesen egyeztettünk a falugazdász központtal.

Kiemelt figyelmet kapott az interjúzás során a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra és több órás terepi bejárásra került sor a BNPI helyi munkatársaival, továbbá június folyamán ötletbörzét is szerveztünk az Igazgatóság kollégáinak bevonásával, ahol a Natura 2000 programhoz kapcsolódó anyagi kompenzációt kiegészítő lehetséges ösztönzőkről gondolkodtunk közösen.

Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése
Egyeztető fórum jegyzőkönyve
Hejőbába, Művelődési Ház
2009. szeptember 2., 16 óra
készítette: Kalóczkai Ágnes (SZIE KTI), Bodorkós Barbara (SZIE KTI)

Résztevők

Bakos Zsolt, gazdálkodó
Bársony Dezső, gazdálkodó
Beregi István, gazdálkodó
Bodorkós Barbara, SZIE KTI
Bóna Gyula, gazdálkodó
Csuhai Sándor, gazdálkodó
Dömsödi Gyula, gazdálkodó
Faragóné Huszár Szilvia, VÁTI Kht.
Győrfi János, gazdálkodó
Juhász Barnabás, polgármester, Hejőbába
Dr. Karsza István, jegyző, Hejőbába
Köles István, gazdálkodó
Laccai Józsefné, gazdálkodó
Podmaniczky László, SZIE KTI
Román József, Északerdő Zrt.
Schmotzer András, BNPI
Tenk Judit, falugazdász, Mezőcsáti Falugazdász Iroda
Vígh Barnabás, falugazdász, Mezőcsáti Falugazdász Iroda
Zolnai Imre, falugazdász, Mezőcsáti Falugazdász Iroda

Bevezető, előadások, hozzászólások

A fórum moderátora köszöntötte az egybegyűlteket, majd ismertette a találkozó célját és nagy vonalakban beszámolt a tervezési folyamat menetéről, az eddig elvégzett kommunikációs és tervezési munkáról, valamint az eredményekről. Ezt követően tájékoztatta a jelenlévőket a megbeszélés menetéről, bemutatta az előadókat.

A VÁTI Kht. képviselője előadásában általánosan bemutatta a Natura 2000 program célját, tartalmát, jogszabályi háttérét, majd röviden ismertette a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése c. projekt eddigi munkafázisait és a további elvégzendő feladatokat. Végül ismertette a fenntartási tervek felépítését és rendeltetését. A fenntartási tervek hangsúlyos pontja a kapcsolódó agrártámogatás javasolt rendszerének kidolgozása is. A fenntartási tervet a tervezők az adott területen érintettekkel közösen dolgozzák ki. 2009. április és május során készültek el az első tervváltozatok, melyek a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium véleményezése után átdolgozásra kerültek. 2009. augusztus-szeptember a helyi egyeztetések időszaka. Az egyeztetéseken elhangzott vélemények, javaslatok, kritikák a tervben átdolgozásra kerülnek majd, így várhatóan novemberre egy, a már az érintettekkel közösen megvitatott és véleményezett terv áll a rendelkezésre, melyet aztán újabb egyeztetésre ismét megkaphatnak az érintettek.

Ezután a Bükki Nemzeti Park képviseletében Schmotzer András tartotta meg beszámolóját a Hejő mente természeti értékeiről. A területre az elmúlt időszakban részletes élőhelytérkép készült, mely a kezelési egységek lehatárolásának szakmai alapját biztosította. A Hejő-mente legfőbb természeti értékét annak mozaikossága (puha és keményfás ligeterdők, szántók, morotvák, kaszálórétek, gyepek, erdők váltják egymást), valamint a lápi póc állomány adja. A terület lepkefaunája is igen értékes. A terület vízutánpótlása, illetve a vízborítás fenntartása nem megoldott.

Ezt követően a SZIE KTI tervezője előadásában hangsúlyozta, hogy a Natura 2000 program alapjai nem új keletűek, hiszen az ÉTT program is hasonló elveken alapszik. A Natura 2000 program megközelítését a

földhasználati piramissal szemléltetve bemutatta a mezőgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolatát. A mezőgazdálkodás intenzitásának növekedésével csökken a területek gazdagsága, a természeti értékek fokozott mértékben sérülnek. A földhasználati zónarendszer kategóriái: 1. a természetvédelmi magzónák, 2. a természetvédelmi pufferzónák, 3. az átmeneti zónák 4. agrárzónák, valamint 5. a művelés alól kivett területek. Az első két kategória, vagyis a természetvédelmi magzóna és a pufferzónák együttesen alkotják alapvetően a Natura 2000 területeket. A tervezett kezelési előírások jelentős része kötelező, egy része ajánlott (vagyis önkéntes), míg egy része komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírásokat jelent.

1. kötelező előírások: a jelenlegi állapotok megőrzésére irányulnak, ebből kifolyólag mennyiségben is ezek az előírások a legmeghatározóbbak. A 1698/2005 EC rendelet 38§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem kiesés mértékéig. Jelenleg ez a kompenzáció csak a gyepterületek esetében él, de a pénzügyi segítség köre, a különböző művelési ágakhoz tartozó tevékenységhez rendelve, bővülni fognak.

2. ajánlott előírások: az élőhely fenntartásán túl a megőrzendő populációk erősödését célozzák meg. Amennyiben az érintett gazda vállalja ezen előírások betartását, szerződéses formában teszik ezt érvényessé. Abban az esetben, ha a tulajdonos nem lép be a programba, nem születik szerződés, ezek a kötelezettségek rá nem fognak vonatkozni. Az ajánlott előírások lehetséges forrása: az agrár-környezetgazdálkodási, erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan.

3. élőhelyrekonstrukciós javaslatok: az élőhelyek természetességi állapotát nagymértékben javító előírások. A terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges. Ennek lehetséges forrásai: erdősisítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, Környezet és Energia Operatív Program által nyújtott támogatásokkal integráltan.

A Hejő-mente tervezési terület közösségi jelentőségű, Natura 2000 élőhelytípusai:

- ✚ Enyves éger és magas kőrös alkotta ligeterdők
- ✚ Sík- és dombvidéki kaszálórétek
- ✚ Keményfás ligeterdők

Az előadásokat követően kérdésként merült fel a hejőbábai önkormányzat részéről, hogy miként lehet ezután tisztítani, illetve kotorni a Kerengő csatornát, mely magába fogadja a pszichiátriai otthon nagy mennyiségű, tisztítatlan szennyvizét is. A csatorna 1200 métere ugyanis Natura 2000 kijelölés alá került. A part mentén többek között elégetik a nádat, valamint a fa nyesevéket is. A munkálat háttérét a Hejő-menti Településszövetség programja adja, amelynek fő célja a Hejő-mente rehabilitációja és élővé tétele. A szövetségnek tíz Hejő-menti település a tagja, a szakmai munkák irányításában többek között részt vesz a Miskolci Egyetem Kémia Tanszéke. Lehet-e folytatni a karbantartási és kotrási munkálatokat ilyen feltételek mellett? Lehet-e gépi munkával mindezt elvégezni?

Többen is felvetették, hogy a Hejő-mentén gyakoriak a falopások; elsősorban a keményfákat lopják (pl. tölgyfa). Így a fenntartási tervnek a fák védelmére és őrzésére is ki kell majd térnie.

A Bükkalja Dél-borsodi Víz Társulat a gazdálkodók tapasztalatai szerint – a beszedett hozzájárulási díjak ellenére – nem végzi el a szükséges és szokásos víztársulati feladatokat. A résztvevők azt is felvetették, hogy a két-három évente elvégzendő meder- és ároktisztítások a Natura 2000 terület kijelölés miatt a társulat számára is engedélyeztetést tesznek majd szükségessé.

A terület vízhiányának részleges okaként a résztvevők a Miskolc-Tapolcai Barlangfürdőt vízkivételét jelölték meg.

A kérdésre és a felvetésekre a választ a Bükki Nemzeti Park szakembere adta meg, mely szerint bizonyos szempontok figyelembe vétele mellett (pl. fészkelési időben nincs kotrás, természetkímélőbb eljárások, térbeli korlátozások stb.) folytatni lehet a karbantartási munkálatokat. Az ilyen jellegű munkáknál, azt kell figyelembe venni, hogy a jelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyekre milyen hatást gyakorol. A szükséges engedélyeket az egységes „zöld” hatóság, vagyis a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi Felügyelőség (KöTeViFe) adja meg. A jelenlévők arra jutottak, hogy a Natura 2000 fenntartási tervet össze kell fésülni a Hejő-menti Településszövetség terveivel a közeljövőben.

Az előírások véleményezése

Az összes kezelési egységhez kapcsolódóan elhangzott, hogy a Natura 2000 program beindítása előtt a terület tulajdonviszonyait kellene rendezni; nagyon szétapróztak a földek (mintegy 130 földterület). Az érintett 460 hektáros terület többszáz tulajdonos kezében van. Sokan közülük azt sem tudják, hogy merre található a földjük. Ezeket a területeket kellene az államnak kisajátítania a résztvevők szerint és a természetvédelmi céljaira rendelkezésre bocsátania. Ilyen típusú kisajátításra külföldön is számos sikeres példát lehet találni.

A SZIE KTI tervezője ez utóbbi felvetésre reagálva jelezte, hogy mivel a területen a mezőgazdaságnak jelentős múltja és jelene van, ezért a mezőgazdálkodás fenntartása volna leginkább a kívánatos cél.

Szintén az összes előírásra vonatkozóan hangzott el, hogy az egyes előírásokat egyenként lehessen majd felvenni, és így a forrást az előírásokhoz egyenként rendeljék majd hozzá, ellentétben a mostani agrár-környezetgazdálkodási programokkal.

KE-1:

Az egyes kezelési egység előírásai nem érintették a fórum résztvevőit. A kezelési egység alapvetően vizes területekre terjed ki, amely nincs megművelve, és itt nádaratás sem történik. Ugyanakkor a fórum végén elhangzott, hogy a fórumon nem vettek részt Hejőkürt település képviselői, akiket érinthetnek ezek az előírások. Így velük külön érdemes volna egyeztetni.

KE-2:

A fórum helyi résztvevői elmondták, hogy az ide tartozó területek szinte érintetlenek, mivel már alig tartanak állatot a területen, a juhot kivéve, így nem is legeltetnek a gazdák. Ez az oka részben annak, hogy a terület ilyen mértékben elnadasodott.

GY26: az előírás teljesítése valószínűleg problémát fog okozni. Ezt csak a felmerülő plusz költségek megtérítése esetén vállalnák a gazdák.

KE-3:

A kezelési egység három előírását módosítani szükséges. A vízi növényzet irtását és a csatorna kotrását időben és térben is korlátozni kell. A Hejő-menti Településszövetség, valamint a Bükkalja-Dél-borsodi Vízársulat terveivel egyeztetni szükséges ezeket az előírásokat.

KE-4:

GY71: Májusban már kaszálni lehet, évi kétszeri kaszálás megszokott a területen. A 20-30% kaszálatlan terület is csak megfelelő kompenzáció mellett képzelhető el.

KE-5:

A területeken az állatok közül már csupán birkát tartanak, amelyet az egész év folyamán legeltetnek (bár ez időjárásfüggő is). A gazdák felvetették, hogy a legeltetés időtartama ne legyen korlátozva. A SZIE KTI tervezője erre reagálva jelezte, hogy ez csupán önkéntes előírás, így ha a gazda nem szeretné, akkor nem vállalja ezt az előírást.

Az Északerdő Zrt. képviselője, hogy a térképen a legapróbb, piros folt egy üzemtervezett erdőt jelent, amelyet nehezen tudnak felújítani. Kórós terület, ezért került be vélhetően a kijelölésbe.

KE-6:

A terület érintetlenül hagyása a legmegfelelőbb a résztvevők szerint. Jelenleg a területet nem is kaszálják, nem látják a gazdák értelmét itt a kaszálásnak. A területet minden évben ismeretlenek felgyújtják: nagy része felújul, de kiég alóla a tőzeg.

KE-7:

A hejőbábai részen a kezelési egységhez tartozó erdeiben az erdőgazdaság a kezelési előírásokat teljesíthetőnek tartja, ugyanis a július 10.-e óta hatályos erdőtörvény alapján készült harmadik körzeti erdőtervnek (kb. 20-30 év múlva lép érvénybe) az állami tulajdonban lévő védelmi- és közjóléti rendeltetésű erdők egyharmad részén folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódokat kell alkalmaznia. A körzeti erdőterv tartalmazza a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat.

A területen megjelent falopások (leginkább keményfák mint tölgy, szil, kőris) gondot okoznak, a folyamatos erdőborításhoz fokozottabb járőrözésre is szükség volna, amely az erdőgazdaság erőforrásait meghaladja. A

törvény szerint, ha a záródás 60 százalék alá esik, akkor mesterséges felújítás kell. Ekkor az erdészeti hatóság előírja a terület mesterséges felújítását.

KE-8:

E24 és E25: Az Északerdő Zrt. képviselője jelezte, hogy a látott térképek alapján a kezelési egységhez tartozó területek nem csatlakoznak szervesen a kijelölést megalapozó természeti értékekkel. A nemesnyár több termelési ciklus óta (több évtized) jelen van a területen, vagyis a korábban folytatott gazdálkodás mellett is alkalmasnak bizonyultak a területek a kijelölésre. Ezért az erdőgazdaság kezelési egységre vonatkozó mindegyik előírás esetében az ajánlott, választható kategóriába történő besorolását javasolja, mivel ezek nem feltétlenül szükségesek a terület jelenlegi állapotának megőrzéséhez, már a fejlesztésre irányulnak.

A körzeti erdőterv tárgyalása során tisztázni szükséges, hogy mivel történjen majd a felújítás (célállomány meghatározása). Szükséges azt is lefektetni, hogy ennek finanszírozása honnan történik majd (állami cégek a támogatásokból nem részesülhetnek: tisztázni szükséges a jogosultságot).

KE-9:

A térképen a legfelső folt kaszáló és nem szántó.

SZ29: Az előírásban szereplő 25 cm minimum vagy maximum értéket jelöl? Valószínűleg elírás történt, a 25 centiméteres lazítás nem tekinthető lazításnak.

SZ11: A jelenlévők nehezményezték a 3 méter széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt, mondván, hogy évről-évre növekedni fog a táblaszegély szélessége. A 3 méteres táblaszegély meghagyása ráadásul problémákat okozhat az MVH-s ellenőrzések során, hiszen nem fog megegyezni a támogatási alapként szolgáló terület nagysága és a megművelt terület nagysága. Javaslat született arra, hogy az MVH eljárásrendjét igazítsák ehhez a programokhoz. A jelenlévő gazdák kíváncsiak voltak arra, hogy az előírás mögött milyen természetvédelmi indokok húzódnak. Válaszként többek között az alábbiak hangoztak el: elsodródás megakadályozása, magasabb fajszám, özönnövény kiszorításának lehetősége stb.

A BNP képviselője jelezte, hogy a Hejő-menti területek MePAR blokk nyilvántartása messze nem követi a tényleges művelési ágakat. A gazdák sokszor tologatják a szántó határait, felszántják a földutat, gyp fele el van szántva stb., nyilvántartott gyp vagy szántó helyén erdő van stb., vagyis a területeket nem úgy művelik, ahogy azok nyilván vannak tartva. Természetvédelmi szempontból ugyanakkor nem feltétlenül cél a kataszteri térkép viszonyainak visszaállítása, hiszen így rugalmasabb, dinamikusabb a rendszer tud kialakulni.

A közel három órás megbeszélés eredménye átvezetésre kerül majd az egyeztetési anyag következő változatában, melyet újratárgyalásra az érintettek rendelkezésére fognak bocsátani. Ezt követően a szervezők lezárták a találkozót.

A fenntartási terv véleményezése

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett véleményezők

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Vélemény módja L:levél F:fórum @:email
291.	Általános	Hejő mente Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/1	Kéri felvenni a kapcsolatot, hogy a természetvédelmi és vízkárelhárítási feladatok összhangját a fenntartási tervben biztosítani lehessen. Ne csak általános, hanem konkrét előírások szerepeljenek a tervben.	A tervezés jelenlegi koncepciója az volt, hogy az adott kezelési egységekre az előírások egy egységes kezelési előírástól kerültek kiválogatásra.			L
292.	Általános	Hejő mente Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/2	Az árvízvédelmi és belvízvédelmi tervek aktualizálása az elkövetkező időszak, évek feladata, ezért kéri az elfogadott terv shape fájlait is átadni az Igazgatóság részére.				L
616.	V11, V14, V15	Hejő mente	KE-3	Gazdálkodók, Bükk Nemzeti Park		A kotrást, illetve a vízi növényzet irtását időben és térben kell korlátozni. A Hejő-menti Településszövetség, valamint a Bükkalja-Délsorsodi Víztársulat terveivel egyeztetni szükséges ezeket az előírásokat.	A karbantartási munkálatok bizonyos szakaszokon, a természetvédelmi szempontok figyelembe vételével, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság hozzájárulásával folytathatók.		Átvezetés megtörtént.	F
54.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/1	A két kezelési terv elsősorban a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzését, valamint a lehetséges agrártámogatási módszereket taglalja.	Nem igényel választ.			L
55.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/2	A vizsgált Natura 2000-es területek árvízvédelmi és folyógazdálkodási létesítményeket nem érintenek.	Nem igényel választ.			L
56.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/3	A területek kijelölt vagy előzetesen lehatárolt védőterületet, állóvizet, illetve tervezett tározási helyeket nem érintenek	Nem igényel választ.			L
57.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/4	A munkaanyagokban szerepeltett ingatlanokon vízrajzi létesítmény (vízmérce, vízhozammérő vagy mintavételi hely) nem található, a tervezett korlátozások, tilalmak a vízrajzi mérések és észlelések elvégzését nem befolyásolják.	Nem igényel választ.			L
58.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/5	Az 1.7. Tervezési és egyéb előírások B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok javítandó: - A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény –re hivatkozás hibás, helyette Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény van hatályban	A kért módosítás átvezetésre kerül.			L
59.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és	101/6	Nem foglalkoznak a tervek a vízkárelhárítási kérdésekkel, a települések				L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Vélemény módja L:levél F:fórum @:email
				Vízügyi Igazgatóság		védelmi helyzetének megoldásával a Vízügyi igazgatóság kötelezően előírt fenntartási munkavégzéseivel, parlagfűirtással összefüggő kaszálás, gaztalanítás, műtárgyak átépítése, iszaptalanítás kérdéseivel a terület vizgazdálkodási kérdéseinek részletesebb kifejtése				
60.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/7	Nem tartalmazzák a tervek az érintett ingatlanok listáját, melynél javasoljuk a tulajdonos és a kezelő feltüntetését is.	Adatvédelem alatt álló adatok?			L
61.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/8	A 3.2. Kezelési javaslatok pontban javasoljuk a korlátozás betűjele mellett feltüntetni az előírást is, mivel a mellékletből hosszadalmas előkeresni, mit kell az egyes betűjeleken érteni.	Új változatban már az előírások vannak feltüntetve a kezelési egységeknél.		× módosítás megtörtént	L
62.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/9	A mellékletbe csatolt térképen szükségesnek tartjuk a belvízcsatornák, vízfolyások nyomvonalát feltüntetni.				L
63.	V11, V14, V15	Hejő mente	KE3	Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/10	A Hejő mente esetében a KE3 kezelési egységre a (2) bekezdésben a Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatokban szereplő kötelező előírások (V11, V14, V15) betartása esetén nem biztosítható a Hejő-főcsatorna elsődleges funkciója, azaz a belvízelvezetés, Hejő-főcsatorna kizárólagos állami tulajdonban levő belvízcsatorna, mely több település csapadékvizeit és a belvizeket gyűjti össze és vezeti le a befogadó Tiszáig, a torkolatnál levő Hejőkürti szivattyútelepig. Az előírt korlátozások megakadályozzák a vízelvezetési célú fenntartási, illetve rekonstrukciós munkákat, a vízszállító-képesség megőrzését, ami lakossági panaszokat, bel-és külterületen károkat okozhat. A kezelési terv nem ad támpontot arra, hogy a csatorna karbantartásának, fenntartási munkáinak elmaradásából származtatható káresetek bekövetkezése esetén vállalja-e a természetvédelmi kezelő a károk megtérítését.	A KE előírásainak módosítása megtörtént.		× megtörtént	L
64.		Hejő mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és	101/11	Tervezési és egyéb előírások kiegészítését tarjuk szükségesnek:				L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Vélemény módja L:levél F:fórum @:email
				Vízügyi Igazgatóság		A) A tervezési területre vonatkozó tervek – Vízgazdálkodási terv: A terület az Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) működési területén található, a 2-6 Sajó a Bódvával tervezési alegységébe tartozik. Társadalmi egyeztetés alatt áll.				
65.	GY02, GY06, GY10, GY11, GY24, GY31, GY77, V11, V14, V15, V42, V43	Hejő mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	101/12	A Hejő főcsatornán – mint belvízelvezető csatornán – jogszabályok által előírt feladatainkat végezzük annak érdekében, hogy a megfelelő belvízi vízelvezető képesség mindenkor rendelkezésre álljon. Ennek elmaradása esetén belvízkárok bekövetkezésével kell számolni. Ezen tevékenységeinket az alábbi előírások ellehetetlenítik, így azokkal kezelőként nem értünk egyet. A fenti előírások betartása esetén nem biztosítható a Hejő-főcsatorna elsődleges funkciója, azaz a belvízelvezetés. A vizes területekre vonatkozó előírásokat szükséges felülvizsgálni, illetve ezen tiltásokat műszaki feltételekhez kötni.	A KE előírásainak módosítása megtörtént.		× megtörtént	L
164.		Hejő mente		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	/1	A fenntartási tervben rögzíteni kell, hogy erdőterületen az erdőtervvel összhangban kell, illetve lehet gazdálkodni. Tájékoztatom, hogy főhatósági utasításra igazgatóságunk soron kívül végzi el az érintett erdőterv felülvizsgálatát.	Nem igényel választ.			L
165.		Hejő mente		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	/2	A kezelési egységekben található védendő értékek pontos megjelölései a dokumentációból hiányoznak.	A kezelési egységeknél feltüntetett élőhelyek és az azokhoz kötődő növény- és állatfajok a védendő értékek. A kezelési előírások ereje ezek volumenéhez igazított.			L
166.		Hejő mente		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	/3	Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény van érvényben. Az erdőtelepítést és fásítást e törvény határozza meg jelenleg nem a dokumentációban hivatkozott 46/2009. FVM rendelet.				L
181.		Hejő mente		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	/1	Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. Korm. Rendelet 4. § (5) bekezdése szerint: „A fenntartási terv a Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.” A véleményezésre megküldött anyag a fentiekkel				L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Vélemény módja L:levél F:fórum @:email	
						és a tervanyag bevezetésében leírtakkal ellentétben „kötelező előírásokat” fogalmaz meg.					
182.		Hejő mente		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	/2	Nem alkalmas a jogsértés orvoslására az, hogy kötelező előírásokat a kezelési egységre vonatkozó „Kezelési javaslatok” fejezetben írja le a tervezet. Mivel a terv betartása a későbbiekben támogatási feltételként jelenik meg, ezért különösen fontos a fenti ellentmondás feloldása.				L	
501.	Általános	Hejő mente	KE5, KE9	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Hivatal	/1	Indokolatlannak látom a KE5 jelű „Jellegtelen száraz és fűszáraz gyepek és magas kőrösök”, illetve a KE9 jelű „Egyéves szántóföldi kultúrák” kezelési egységekben az erdőtelepítés és fás legelő létesítésének megtiltását, illetve a támogatás megvonását. A 3.1 pontban foglalt célkitűzések eléréséhez megfelelőbb volna a bolygatott területek erdősítésének, illetve fásításának támogatása. A tervezettel ellentétben különösen indokolt volna a közösségi jelentőségű magas kőrösök ligeterdők telepítése a meglévő égeresekhez kapcsolódóan, megfelelő termőhelyeken.				L	
502.	E42	Hejő mente	KE8	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Hivatal	/2	A KE8 jelű „Nemes nyárasok” kezelési egységben indokolatlan az E42 jelű előírás, mivel az idegenhonos faállomány gyors és eredményes átalakítása őshonos állománnyá a tuskózás utáni teljes talaj-előkészítést követően hajtható végre. A több vágásforduló óta tuskózással kezelt nemes nyáras erdőkben nem tudott létrejönni olyan értékes gyepszint, melyet a teljes talaj-előkészítés megsemmisítene. A mélyszántás azonban kiválóan alkalmas az állományok cserjeszintjében lévő agresszíven terjedő idegenhonos fajok és cserjék visszaszorítására. A talaj előkészítés általános megtiltása egyebekben szakmailag kivitelezhetetlenné teszi az erdősítést. Bizonyára az E42 számú előírás szándéka a teljes talaj-előkészítés megtiltása volt.					L
503.	Általános	Hejő mente	KE4, KE5, KE6, Ke9	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Hivatal	/3	A javaslatom a dokumentációba belefoglalni azon lehetőségre vonatkozó elképzeléseket, mikor a művelés bármely ok következtében, huzamosabb időre elmarad és a természetes beerdősítés, elsősorban a KE4, KE5, KE6 és KE9 kezelési egységeket érintően megindul. Álláspontom szerint az őshonos önerdősülés (természetes szukcesszió) nem ellentétes a természetvédelmi célkitűzésekkel, amennyiben nem védett növényfajok élőhelyeül szolgáló gyepeket érint, így adott esetben még egyfajta támogatás is elképzelhető lenne a leendő				L	

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Vélemény módja L:levél F: fórum @:email
						önerdősülések fenntartására.				
614.	V42, V43, V44, V47, V50, V52, V56, V57	Hejő mente	KE-1	Gazdálkodók		Hejőkürti érintettekkel egyeztetés szükséges a nádaratás kapcsán	Ha nem érdeklődtek a fórum iránt, akkor távlati feladat.			F
615.	GY26	Hejő mente	KE-2	Gazdálkodók		GY26 előírás csak megfelelő kompenzáció mellett működhet. Legeltetés már alig van a területen.	A kompenzáció alapfeltétel.			F
617.	GY71	Hejő mente	KE-4	Gazdálkodók		Májusban már kaszálni lehet, évi kétszeri kaszálás megszokott a területen. A 20-30% kaszátlan terület is csak megfelelő kompenzáció mellett képzelhető el.	A kompenzáció lényege, hogy a kaszálás időpontját és módját nem a gazdaságosság, hanem az aktuális és potenciális természeti értékek védelme határozza meg.			F
618.		Hejő mente	KE-5	Északerdő						F
619.	Összes előírás	Hejő mente	KE-6	Gazdálkodók		A terület érintetlenül hagyását javasolták	A jelenlegi előírások is ezt célozzák a tisztító kaszálás (ami amúgy szükséges volna) mint választható tevékenység került az előírások közé.			F
620.	Összes előírás	Hejő mente	KE-7	Gazdálkodók		Falopások miatt erőteljesebb védelem és járőrözés szükséges	Nem relev.			F
621.		Hejő mente	KE-8	Északerdő		A körzeti erdőterv tárgyalása során tisztázni szükséges, hogy mivel történik majd a felújítás.	Nem relev.			F
622.	SZ29	Hejő mente	KE-9			„Maximum 25 cm”-t javítani, a jelenlévők szerint előírás történt: Minimum 45 cm.	Az előírásban keveredett a középmező szántás és a középmező lazítás jelentése.		Általános javítást/kiegészítést igényel.	F
623.	SZ11	Hejő mente	KE-9	gazdálkodók		A 3 méteres táblaszegély meghagyása problémát jelenthet az MVH-s ellenőrzések során, hiszen nem fog megegyezni a támogatási alapként szolgáló terület nagysága és a megművelt terület nagysága.	A kaszált szegély kialakítása ma már általánosan elfogadott módon szolgálja a biodiverzitás védelmét, mely a szárazgyepi fajokat és az extenzív gyomfajokat megőrző, valamint ökológiai folyosó szerepén keresztül valósul meg.			F
211.		Hejő mente Hejőbába, Nemesbikk, Hejőkürt		Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Földhivatal	158/1	A tervezési terület rét, legelő, nádas és szántó művelési ágú területeket érinti. Ezek a területek a Hejő patak mellett helyezkednek el. Talajuk közepes humuszos rétegű öntésréti és réti talajok, melyek hosszú távon természetvédelmi igényeknek és elvárásoknak megfelelő extenzív hasznosításából származó hozamkiesés nem arányosítható a területek természetmegőrzésének jelentőségével.				L
225.		Hejő-mente, Szilvásvárad Aszaló, Szilvás-patak		Miskolci Bányakapitányság	168/1	Egyetértő vélemény.	Nem igényel választ.			L

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat

<i>Hejő mente érintett helyrajzi számai</i>
<i>Hejőkürt</i> 028a, 028b, 028c, 028d
<i>Hejőbába</i> 0105, 0106a, 0106b, 0107, 0108a, 0108b, 051/1a, 051/1b, 051/2a, 051/2b, 051/3a, 051/3b, 051/3c, 051/4, 051/5a, 051/5b, 051/5c, 051/6, 052, 054/1, 057, 061a, 061b, 061c, 061d, 070/1, 070/2, 073/1, 074/1, 074/3a, 074/3b, 074/4a, 074/4b
<i>Nemesbikk</i> 0100/3, 0115/5, 0126a, 0126b, 0126c, 0129/4, 046, 047/13, 047/14, 047/15, 047/16, 047/21, 047/7, 048/10, 048/14a, 048/14b, 048/14c, 048/14d, 048/14f, 048/14g, 048/14h, 048/14j, 048/14k, 048/7a, 048/7b, 048/8, 048/9, 051/7a, 051/7b, 051/7c, 051/7d, 051/7f, 051/7g, 051/7h, 051/7j, 051/7k, 051/7l, 051/7m, 051/7n, 051/7p, 051/8a, 051/8b, 051/8c, 051/8d, 051/8f, 057/3, 057/5a, 057/5b, 057/6a, 057/6b, 057/7, 057/9, 059/10, 059/11, 059/15, 059/16, 059/5, 059/6, 059/7, 059/8, 059/9, 061, 062/1a, 062/1b, 062/1c, 062/2, 063, 064, 067, 068a, 068b, 068c, 068d, 068f, 069/2, 075, 076/4, 076/5, 077, 078/1a, 078/1b, 078/1c, 078/1d, 078/1f, 078/1g, 078/1h, 078/2, 080/1, 080/2, 080/4, 084, 085, 086/7

Digitális melléklet

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. NATURA 2000 FOGALOMTÁR

Agrár-erdészeti rendszer : Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyep művelési ágon)

Á-NER: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők: Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna, Vácrátót 2007.]

Erdősítés: az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

- a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tőtávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;
- b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezeröttszáz négyzetméternél kisebb földterületet;
- c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kiemelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik;

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel;

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv ŐŐ. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre;

Különleges természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térkép.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR: mezőgazdasági parcella azonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XI. 13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot természet egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egy földhasználó egy növényfajt természet, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyes gyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat lsd. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület.